

EDUCACIÓ LLIURE I RESPECTUOSA

La criança compartida

Autora: Andrea L. Caracciolo i Navarrete

Tutor: Xavier Besalú i Costa

13 de Juny del 2014

GRAU EN PEDAGOGIA

EDUCACIÓ LLIURE I RESPECTUOSA

La criança compartida

*El aprendizaje es la actividad humana que requiere la
mínima manipulación de otros.*

*El mayor aprendizaje no
es el resultado de la instrucción,
es más bien el resultado
de la libre participación
en un ambiente lleno de significado.*

Ivan Illich

Autora: Andrea L. Caracciolo i Navarrete

Tutor: Xavier Besalú i Costa

13 de Juny del 2014

GRAU EN PEDAGOGIA

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ	p.3
2. OBJECTIUS	p.6
3. MARC TEÒRIC	p.7
3.1 Summerhill	p.9
3.1.1 Les actuals experiències americanes	p.10
3.2 Escola lliure i alternativa	p.11
3.2.1 Les escoles lliures i alternatives a Catalunya i a les comarques gironines	p.15
3.3 Família i escola	p.17
3.3.1 Els rols de la família	p.17
3.3.2 Els rols de l'escola	p.18
3.3.3 Criança compartida: família i escola	p.19
3.4 Pedagogia Sistèmica	p.22
4. METODOLOGIA	p.25
5. COS DEL TREBALL	p.30
5.1 Característiques i necessitats de la infància 0-6 anys	p.30
5.2 Descripció dels projectes	p.36
5.2.1 Girallunes	p.36
5.2.2 Gatzara	p.43
5.2.3 Oreneta	p.50
5.3 Anàlisi dels projectes	p.56
5.3.1 Anàlisi a partir de categories	p.58
5.3.2 Interpretació i anàlisi conjunt dels projectes	p.64
6. CONCLUSIONS	p.68
7. EL PAPER DEL PEDAGOG A LES ESCOLES LLIURES I ANÀLISI CRÍTICA DELS CONTINGUTS TRAMESOS DURANT EL GRAU	p.71
8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	p.73
9. GLOSSARI DE TERMES	p.76
10. ANNEXES	p.77

1. INTRODUCCIÓ

El present treball és una investigació de tres associacions que treballen en l'etapa d'educació infantil (entre els 1 i 6 anys) i que van ser creades per grups de famílies i educadors amb l'objectiu de donar un espai per als nens que fos coherent amb la seva manera d'entendre l'educació i la criança. Aquests projectes es poden concebre com a alternatius ja que tot i que no és una etapa obligatòria, han sorgit com una alternativa a l'escola convencional.

Tal i com expressa el títol del present treball, em referiré a aquests projectes/escoles com a 'lliures', ja que encara que algun d'ells no s'hi sentit identificat, és per mi un terme que els defineix i en el qual aprofundiré al llarg del treball.

S'analitzen tres projectes d'escoles situades a la comarca del gironès: l'associació 'Girallunes', situada a Bordils; l'associació *Gatzara* situada a Salt; i l'associació 'Oreneta' situada a Arbúcies.

La recerca pretén indagar sobre les causes que van portar a la creació d'aquests projectes, conèixer les finalitats que tenen, les metodologies a partir de les quals treballen i la manera que tenen de concebre el procés d'aprenentatge i d'ensenyament. Al mateix temps, es tracta de conèixer la visió de les famílies, els motius pels quals van escollir cada projecte, què en pensen sobre l'educació i sobre la criança i sobre el sistema d'educació actual.

Durant tot el treball, s'incidirà en el concepte de 'criança compartida' ja que els tres projectes entenen l'educació i la criança com una responsabilitat de tots i per tant la seva dinàmica diària es basa en un treball i una participació conjunta de tots els agents. Es pretén doncs, conèixer d'a prop, a partir de les entrevistes i d'algunes observacions realitzades, la dinàmica real d'aquestes escoles envers aquest aspecte.

Un dels motius principals pels quals he escollit aquesta temàtica és perquè concebo l'etapa d'educació infantil com una etapa de descobriment, d'experimentació i de vulnerabilitat i en la que penso que la figura de l'adult pot influenciar molt en el desenvolupament i el creixement dels infants. És per això que veig molt necessari que la relació i el tracte que se'ls hi doni hagi estat fruit d'una reflexió profunda, sobre el 'com' voldrem educar i influir en cadascun d'ells sense trencar amb el seu ritme, el seu procés de maduració i el seu descobriment de la vida. L'educació i la criança doncs, han de ser molt pensades.

Personalment, crec que gran part de les escoles convencionals que existeixen al nostre país, concretament en aquesta etapa, no treballen tots els aspectes que trobo essencials perquè es doni un desenvolupament integral del nen. En aquest cas, el respecte al seu desenvolupament

emocional, social i afectiu és bàsic i sobretot la creença de que cada nen té la capacitat de dirigir el seu propi aprenentatge a partir dels seus interessos.

La segona raó per la qual he triat aquesta temàtica és perquè des de fa temps tinc pensat poder crear un projecte d'escola lliure. És per això que trobo necessari conèixer a fons cadascun d'ells i nodrir-me de les diverses experiències que treballen en aquest àmbit i que em poden aportar coneixements i vivències. Vull escoltar algunes de les veus que hi formen part, les seves percepcions i sobretot vull veure com les idees que jo tinc es posen a la pràctica al dia a dia.

Així doncs, observant aquestes posades en escena és com si pogués mirar el futur i m'avancés a possibles èxits o errors.

El treball es troba estructurat de la següent manera:

En primer lloc trobem l'*emmarcament teòric*, on hi consten aportacions teòriques realitzades per diferents autors sobre la temàtica del treball.

En segon lloc trobem la *metodologia*, on s'expliquen els passos que s'han seguit, les tècniques d'investigació que s'han utilitzat i les limitacions que hi ha hagut durant tot el procés, entre d'altres.

En tercer lloc trobem el *cos del treball*, on es defineix cada projecte i es fa una breu valoració de cadascun. I també es fa l'anàlisi dels projectes a partir de la informació de les descripcions i de cinc categories que he establert.

En quart lloc trobem les *conclusions*, on es relacionen els objectius marcats a l'inici i on explico allò que he volgut destacar.

En cinquè lloc trobem un apartat on es de quin seria el *paper del pedagog* en aquest tipus d'escoles i s'analitzen els *continguts* que s'han tramès durant el *grau de pedagogia* respecte a la temàtica que s'aborda.

En sisè lloc trobem les *referències bibliogràfiques* que s'han emprat i el *glossari de termes* que recull les paraules tècniques que consten en el treball per tal de poder permetre una millor comprensió de l'enfocament que se li dona.

I en setè i últim punt hi ha l'apartat dels *annexes*, on s'hi inclouen totes les entrevistes transcrites i les observacions i anotacions realitzades.

Vull transmetre al lector que no estic del tot satisfeta del treball realitzat ja que considero que per poder fer valoracions i interpretacions de qualsevol projecte, en l'àmbit que sigui, s'han de fer observacions sistemàtiques, al meu parer com a mínim d'un mes, on des de dins, participant i formant part de les rutines diàries es puguin percebre les relacions entre els diversos agents, els conflictes que poden sorgir al dia a dia, la gestió dels educadors, la organització... i en definitiva, compartir amb tots ells el dia a dia per tal de poder captar l'essència que els caracteritza.

De tota manera, si que he pogut gaudir dels seus espais i fer observació durant uns dies i gràcies a això, al contacte amb els seus membres i a les entrevistes, he pogut realitzar el present treball.

Dono les gràcies doncs, a Girallunes, a Gatzara i a l'Oreneta per haver-me obert les portes i haver-me deixat descobrir els seus petits grans projectes.

2. OBJECTIUS

- Analitzar tres projectes pedagògics alternatius a les llars d'infants convencionals i on les famílies hi juguin un paper molt important.
- Descobrir quines són les actuacions dels diversos agents implicats en els projectes: els infants, les famílies i els educadors.
- Valorar els projectes escollits a partir dels marc teòric i de la recerca realitzada.
- Adquirir aprenentatge personal a partir de les experiències analitzades per tal de poder crear el meu futur projecte d'escola lliure.

3. MARC TEÒRIC

'Educació lliure i respectuosa. La criança compartida' és el títol del present treball.

La finalitat del projecte és conèixer quin és el tracte que se li dona a l'infant i com es concep la seva figura i per tant és en ell on recau el meu interès, en el seu benestar, en el seu desenvolupament personal, emocional i social, en la seva autonomia, en les seves capacitats i en definitiva, en la seva felicitat.

Per aquest motiu, cadascun dels termes que utilitzo apunten cap aquesta direcció, tenen un interès molt clar i un protagonista: l'infant.

'L'educació' és una acció, és la forma de transmetre coneixements, actituds, és el procés d'ensenyament i d'aprenentatge i la *'criança'* és l'acció de criar a un infant. Ambdós conceptes porten implícits una manera de fer, d'actuar davant d'un context i metodologies molt diverses a l'hora d'enfocar-los.

És per això que en aquest treball es tracta d'analitzar allò extern a l'infant, el que hi té més influència en la seva vida, és a dir, la família i l'escola.

Els termes *'lliure'*, *'respectuosa'* i *'compartida'* són els valors que per mi defineixen i fan que realment es doni una bona educació i criança.

Més enllà de les connotacions pedagògiques que té la paraula lliure i que n'entraré més endavant, em refereixo a una educació que no està regida a un currículum fix i organitzat sota unes bases inamovibles, sense conèixer les motivacions i aspiracions dels infants, i que no 'talla les ales' a l'hora d'explorar i descobrir el que més els encuroseix. Sinó a una educació que possibilita que es doni una relació d'harmonia amb un mateix, amb l'entorn, amb els companys i que està basada en el respecte als ritmes de cada infant i en el seu desenvolupament individual.

Parlo d'una criança compartida entre educadors i família, on amb la implicació de tots i a través d'una relació de confiança i estima construeixen un espai comú, comparteixen mirades, experiències i projectes que els fan créixer i que els hi ofereixen als infants un espai de socialització i vincles, de caliu i de pertinença.

Al llarg del marc teòric ens endinsarem en l'explicació de quatre temàtiques que ens permetran adquirir coneixement de l'àmbit en el que se situa el treball. Aquestes són Summerhill, l'educació lliure i alternativa, la relació família-escola i la pedagogia sistèmica, recolzades cadascuna d'elles amb les opinions de diversos autors.

Abans però, trobo interessant plasmar les aportacions de l'autor Delors (1996) que parla sobre l'educació del segle XXI i comparteixo les idees que n'exposa, ja que entén l'educació més enllà de l'ensenyament instrumental perquè considera que aquesta ha de ser global i ha de fer créixer a la persona en totes les seves dimensions.

Delors (1996:92) diu així: *“Una nueva concepción más amplia de la educación debería llevar a cada persona a descubrir, despertar e incrementar sus posibilidades creativas, actualizando así el tesoro escondido en cada uno de nosotros, lo cual supone trascender una visión puramente instrumental de la educación, percibida como la vía obligada para obtener determinados resultados (experiencia práctica, adquisición de capacidades diversas, fines de carácter económico), para considerar su función en toda su plenitud, a saber, la realización de la persona que, toda ella, aprende a ser”*.

L'autor, estableix quatre pilars fonamentals sobre els quals s'ha d'organitzar l'educació:

1. Aprendre a conèixer, és a dir, adquirir els instruments de la comprensió per descobrir el seu entorn. L'educació ha de dotar de coneixements bàsics i promoure el plaer d'aprendre.
2. Aprendre a fer, per poder influir en el propi entorn, aprendre a posar en pràctica els propis coneixements.
3. Aprendre a viure junts, l'educació ha de promoure el descobriment de l'altre, de manera que la societat aprengui a convida i a acceptar els demés. Valors com ara la cooperació o l'acceptació de la diversitat, són essencials per aprendre a viure junts.
4. Aprendre a ser, l'educació ha de contribuir en el desenvolupament integral de cada persona, de manera que cadascú aconsegueixi arribar al seu desenvolupament complet. 'Ser' inclou els tres anteriors aprenentatges. L'educació ha de donar peu a fer créixer cadascun de nosaltres, tenir pensament autònom, crític, ser responsable i conscient d'un mateix, tenir uns determinats valors, formar-nos com a persones complertes.

3.1 SUMMERHILL

Seguidament faig referència a l'escola de Summerhill, un clàssic degut a la seva pràctica educativa que és considerada de les més influents del S.XX i que com ens diu Contreras (2004), entre els anys 60 i 70 es va convertir en el màxim símbol de les escoles lliures.

Neill (1986) va fundar aquesta escola l'any 1921 a Anglaterra (Suffolk), un internat de nens i nenes entre 4 i 16 anys. En l'actualitat està dirigida per la filla de Neill, Zoe Readhead.

Tot i que moltes persones podrien estar en desacord amb alguns trets de la filosofia de Neill i amb algunes de les seves afirmacions, quasi tots els plantejaments teòrics que s'han fet sobre la necessitat d'una reforma radical de les escoles tradicionals i els seus sistemes, simpatitzen o bé concorden amb l'esperit de l'autor. Així doncs, ens servirà per conèixer d'on prové el terme 'escola lliure' i què és el que concorda amb els projectes escollits en el present treball.

Parlar de Summerhill vol dir inevitablement parlar de llibertat i d'un trencament en l'escola convencional d'aquella època. L'autor creia que a les escoles convencionals ensenyen a saber i a adquirir coneixements i s'obliden del 'sentir' ja que els llibres no tracten ni l'amor ni la llibertat i existeix una gran desconexió entre el cap i el cor.

Summerhill és la idea d'una comunitat i la manera que tenen d'organitzar-se és a partir de l'autogestió. L'escola compta amb un gran marge de llibertat on tota la comunitat decideix les normes que hauran de regir la convivència i on cadascun d'ells té un vot, independentment de l'edat. Aquestes decisions es prenen a partir de les assemblees com una forma de gestionar els conflictes, els límits, les normes i qualsevol aspecte que es vulgui debatre relacionat amb la vida social o del grup.

L'alumne de Summerhill té la llibertat d'assistir a classes ja que aquestes no són obligatòries. Aquesta idea ha estat la més criticada perquè se l'ha comparat amb un llibertinatge i un deixar fer als nens sense establir cap criteri.

Aquest concepte però, va molt més enllà d'això, suposa una absència d'ordres i d'actituds autoritàries i això és el que dóna pas a l'autogestió i autodeterminació de cadascú, de manera que l'infant pot decidir quan vol aprendre i ho farà quan s'hi senti preparat i segons els seus interessos. La confiança de Neill en la infància era molt profunda i per això creia que els nens en llibertat actuen per un motiu, son capaços de saber quin és l'ensenyament que necessiten per satisfer els seus interessos i per tant quan siguin adults tindran la capacitat d'escollir una

forma de vida o un treball en base a les seves pròpies reflexions, en comptes de deixar-se guiar per normes i pautes imposades des de l'exterior.

Perquè els nens siguin feliços és necessari transmetre amor i llibertat per sobre de totes les coses. Per tant, l'educació mai ha d'oblidar la part afectiva ja que són realment importants els sentiments, segons ell, *'les emocions d'un nen tenen infinitament més importància que el seu avenç intel·lectual'* (Trilla, J. et.al., 2001:161). La base és poder aconseguir tenir una vida emocional equilibrada per arribar a adquirir coneixements i formar-te com a persona i el fet de que els nens comptin amb aquesta estabilitat emocional els farà capaços d'automotivar-se per aprendre.

Es pot comprovar doncs que l'optimisme sobre la naturalesa humana és un dels pilars que caracteritza a l'autor, com creia Rousseau. Parteix de la idea de que els humans són bons i que exercir el mal no existeix de forma natural i espontània en les persones sinó que exercir-lo prové sempre per una manca d'amor, és per això que creu que és on s'ha de fer més èmfasi.

3.1.1 Les actuals experiències americanes

Summerhill, l'exemple més popular d'escola lliure i les seves idees sobre la llibertat han influenciat els principis de moltes escoles lliures fundades darrerament a aquesta.

Graubard (1981), en el seu llibre sobre el moviment de les escoles lliures als EUA, ens mostra les diverses experiències americanes que van sorgir a partir de les idees de Summerhill, sobretot els dos aspectes més influents de la seva filosofia, la llibertat de decidir dels nens i la resistència al caràcter obligatori de l'escolaritat pública del moment, en aquest cas la nord americana.

A partir dels anys 60 comencen a sorgir diverses escoles lliures a EUA a causa de l'oposició al sistema educatiu públic del moment. Alguns exemples d'aquestes experiències són: l'escola summerhilliana *'Lewis-Wadhams'* (Westport), la *'New School'* (Vermont) amb influències de Summerhill, *'Second Foundation Shool'* (Minneapolis), *'New Comunity School'* (Oakland), *'Comunity School'* (Santa Barbara), *'Central School'* (Massachussetts) i *'McKinney School'* (California).

Cadascuna d'elles té les seves característiques, poden ser elementals o oferir només l'educació secundària, funcionar com a cooperatives de pares, ser centres d'ensenyament secundari organitzat pels estudiants... però en paraules de Graubard (1981:13) *'la clau d'aquestes institucions està en que quasi totes sorgeixen d'esforços populars voluntaris per construir escoles en les que els nens i els joves no es vegin oprimits per la disciplina arbitrària i el totalitarisme que caracteritza a la majoria d'escoles públiques'*.

3.2 ESCOLA LLIURE I ALTERNATIVA

Després de conèixer l'experiència de Summerhill veurem que en pensen diversos autors sobre les escoles lliures i com ells les defineixen, ja que existeixen multituds d'opinions respecte a la seva definició i això pot arribar a ser molt desconcertant. Clarificaré també el meu punt de vista sobre aquest terme i quin enfocament se li dona al meu treball. A més a més, parlaré de les experiències d'escoles lliures que existeixen a Catalunya i concretament a les comarques gironines.

El sociòleg Eberhart (2010) que va realitzar una investigació sobre les escoles lliures i alternatives a Àustria i Kapelari (2010) que ha estat director d'una d'aquestes escoles, fan una definició acurada sobre aquests dos termes.

Defineixen com a 'lliure' la llibertat que té l'alumne per decidir quan, com i amb qui vol aprendre alguna cosa. Quan parlen 'd'alternatiu' ho defineixen com l'alternativa al sistema educatiu convencional, una altra opció de fer escola.

Els autors esmenten diversos punts forts i punts febles que tenen en comú les escoles lliures i alternatives. Pel que fa als punts forts, expressen que *l'aprenentatge és concret, pràctic i sensorial* i està enfocat a l'experimentació i a la creativitat, sent 'l'error' una oportunitat per aprendre encara més. Per això no es reproduïxen continguts i coneixements sinó que es treballa respectant la maduresa de les *estructures de comprensió* de cadascú. L'aprenentatge de cadascun d'ells és *autònom*, aprenen a organitzar les seves activitats amb responsabilitat individual i en sintonia amb les regles i els companys.

Compten amb un espai molt ampli que fa possible *la interacció i la socialització* dels seus membres.

Aquest tipus d'escoles donen molta importància al *coneixement d'un mateix*, a la construcció de la consciència del nen per accedir a ell, propiciant un ambient facilitador, sense pressions i avaluació que ho dificulti.

La forma d'avaluar els aprenentatges no es fa a partir d'exàmens escrits i proves sinó a partir de *descripcions* de la situació de l'alumne, fent un seguiment dels seus estats i processos pels que passa. Això permet que el nen desenvolupi el seu potencial sense sentir la pressió de que en algun moment haurà de promocionar.

Pel que fa a la forma d'organitzar-se d'aquest tipus d'escoles, els autors expliquen que són escoles que s'administren en autonomia i no tenen cap fundador individual, fet que els permet tenir un marge de decisió i de gestió molt ampli i una *flexibilitat a l'hora d'incorporar nous*

pensaments i formes d'ensenyar. Existeix una forta relació entre les famílies i aquestes escoles i algunes fins i tot assessoren als pares en l'àmbit educatiu. Sobretot però, es concep com a punt fort la *implicació* que tenen aquestes *famílies* dins les escoles, ja que és el que possibilita que es creï realment una comunitat familiar.

Per últim, els *resultats de la ciència neurològica* confirmen l'enfocament pedagògic d'aquestes escoles ja que es comprova que els alumnes que hi han assistit, gràcies a la seva curiositat innata, adquireixen un alt grau de coneixements en molt poc temps. També, les investigacions associen aquest aprenentatge a les emocions, si aquestes són positives el possibilitaran molt més que no si existeix por, pressió i frustració.

Per altra banda, esmenten els punts febles que ells consideren que tenen aquestes escoles.

El fet de que existeixin diferències entre el grup d'acompanyants i com més influència hi ha dels pares en els aspectes de la pedagogia diària fa que hi hagi més *inestabilitat* i per tant menys seguretat d'actuació. Això també pot provocar *conflictes* que els mateixos pares introdueixin a l'escola.

La gestió dels *límits i de la llibertat* és moltes vegades criticat per experts que pensen que el paper dels adults si que ha de ser decisiu i aquest ha de donar mesures concretes, ha d'intervenir de manera directa i posar límits ja que sinó la dinàmica dels alumnes es pot tornar destructiva.

Per ser autònom en l'aprenentatge individual cal tenir un *alt grau de confiança en un mateix* i això es vist com un punt feble ja que no tothom té la capacitat d'autoregular el seu aprenentatge, per exemple els autors es refereixen a les famílies conflictives que són les que necessitarien intervencions dels acompanyants molt qualificades.

Es creu que el fet de que es doni tanta importància a les capacitats socials fa que no se'n doni tanta a les *competències bàsiques* que es conceben com a necessàries, així com llegir, escriure i calcular. Això, va lligat a una altra de les limitacions que expliquen, que els nens que assisteixen a aquestes escoles tenen una *preparació insuficient pel canvi a l'escola pública*.

I l'últim punt feble del qual parlen està relacionat amb la desconexió que els nens puguin tenir amb el món exterior i que l'*entorn* que tenen estigui *massa protegit* i per tant hi hagi el perill de que no es relacionin amb d'altres que no siguin d'escoles lliures.

Per aproximar-nos més al concepte d'educació lliure fem referència a la Xarxa d'Educació Lliure (XELL) de Catalunya, una associació de persones creada l'any 2005 que va sorgir per donar suport als nous projectes d'educació lliure i per poder intercanviar experiències, inquietuds i reflexions entre tots.

La XELL (2009) expressa que *‘L’educació lliure pretén ser una relació educativa basada en l’acceptació i el respecte per la persona, que se sosté en la idea que la principal funció de l’educació no és preparar individus per incorporar-se al món laboral, sinó que representa un compromís per entendre i ajudar l’altre a desenvolupar-se en totes les seves dimensions’*.

Així doncs, les escoles lliures, tot i que cadascuna d’elles és diferent entre si i treballen de maneres diverses, totes comparteixen una mateixa mirada cap a la infància, respectuosa envers les seves necessitats vitals. Segons la XELL s’entén per educació lliure aquella que respecta els següents principis:

- L’educació de la persona a través de la *convivencialitat* i les interaccions entre les persones de qualsevol edat, construint relacions humanes i plenes com un mitjà i una finalitat de l’acció educativa.
- *L’educació integral* de totes les dimensions de la persona: cognitives, físiques, emocionals, socials i expressives des d’una perspectiva global.
- L’educació a través del *respecte* a les necessitats, els ritmes i a la intimitat de totes les persones sense accelerar el desenvolupament de cadascú en totes les seves dimensions i respectant el seu procés individual.
- L’educació en la *llibertat responsable* que representa una vinculació i un compromís amb els altres des de la pròpia autonomia i vivència.
- L’educació a través de la *coresponsabilitat* tenint en compte les característiques i les potencialitats de cadascú i l’etapa en la que es troben.
- L’educació a través de l’*aprenentatge vivencial i actiu* per poder estar en contacte amb el nostre entorn natural i social, sentir-lo, experimentar-lo a través dels nostres sentits.
- Una proposta d’*espais, ambients i materials* que provoquin l’exploració i el descobriment dels infants.

Per altra banda, Contreras (2004) exposa també idees clau de les escoles lliures/alternatives i destaca línies generals de la seva organització. Explica que un aspecte fonamental és que les famílies han optat per una manera diferent de veure la vida respecte a la convencional, és a dir, les actituds enfront aquesta, les maneres d’entendre factors de la vida social, personal, cultural, humana i espiritual i una altra manera d’entendre el món en general i el lloc que ocupem en ell. L’autor expressa que les ‘escoles alternatives’ són les que surten dels esquemes considerats com a normals i previsibles i que posen radicalment en qüestió aspectes bàsics del sistema escolar i pràctiques del sistema convencional.

Cadascuna d'aquestes escoles és diferent segons l'enfoc que se li doni però com diu l'autor, totes tenen aspectes que comparteixen. Es tracta d'*escoles petites* sense una organització massificada; la *convivència és inter-edats* on aprenen a través de la interrelació de tots ells; el desenvolupament i l'aprenentatge *no són lineals* sinó que cadascú necessita tenir les seves experiències individuals per comprendre el món i adquirir els recursos que li permetin relacionar-se amb ell; la *llibertat i la responsabilitat* per fer-se càrrec d'un mateix i de les decisions que es prenen i el *respecte per la infància i per la joventut* és el que realment mou a la creació d'aquest tipus d'escoles.

Per últim, com explica Donadeu (2012:9) que ha realitzat un estudi sobre diverses escoles lliures de l'Estat Espanyol, el terme 'escola lliure' sovint s'utilitza con un sinònim d'escola alternativa i la diferència entre aquests dos conceptes és que quan parlem de quelcom alternatiu es fa en relació a una altra cosa i en aquest cas és en relació a l'escola convencional. Segons la seva definició '*l'educació lliure es refereix a aquella educació que no segueix les pautes que marca l'Estat, sinó que practica una educació seguint les conviccions dels mateixos participants*'.

Hem vist doncs, diverses opinions que existeixen al voltant de l'educació lliure, punts de vista respecte a aquest tipus d'educació i del que implica dur-la a la pràctica.

Tot i així, cadascuna d'aquestes definicions prové d'unes mirades concretes i a partir de la recerca i de l'experiència personal exposo quina és la meva respecte a l'educació lliure i quin enfocament li dono en el meu treball.

Parlar de llibertat i del terme educació lliure pot ser molt ambigu i pot portar a confusions. Per a mi, compartint la idea de Neill (1986), llibertat no és llibertinatge sinó que és donar la oportunitat a les persones perquè puguin decidir quin és el camí que volen seguir, el que volen triar, el que els hi apassiona i el que tenen ganes de viure.

Sovint, aquesta paraula és utilitzada en aquest tipus d'escoles com una forma d'educar, de fer, una metodologia que les guia al dia a dia.

Segurament, hi ha posicions que creuran que la llibertat no es pot concebre com a plena, ja que si ens referim a totes les influències que les persones anem rebent des de la infància, a tot allò que ha marcat la nostra personalitat i comportament, evidentment ens farà pensar que mai podrem ser lliures perquè ja hem adquirit una sèrie de valors i creences que ens fan ser com som. Personalment però, no hi crec en aquest criteri ja que fer-ho vol dir caure en una redundància i pensar que mai es podrà educar en llibertat. Així doncs, quan em refereixo a

Llibertat en educació parlo d'una educació que sigui respectuosa amb el ritme de l'infant, sense posar-li presses en el seu desenvolupament, una educació que no manipula perquè els infants escullin un o altre camí, una educació que és lliure de judicis i estereotips i que per tant, accepta i creu en les capacitats de cada persona i no en les seves limitacions.

Una educació on la persona adulta no dirigeix la pràctica educativa sinó que guia, que acompanya però que també pot actuar com un referent i oferir a cada nen la oportunitat d'aprendre dels més grans.

La definició que ens mostra la XELL parla d'uns ítems que són essencials per formar-hi part i definir-se com a escola lliure i comparteixo tots aquest punts ja que els considero requisits. Tot i això, així com la XELL fa aquesta classificació i té associades diverses escoles/projectes que treballen en aquesta línia i que concorden amb el que ells conceben com a escola lliure, per a mi el s'hi poden englobar multitud de pràctiques i metodologies més que les que s'hi troben, sempre i quan respectin els criteris que he explicat anteriorment.

3.2.1. Experiències d'escoles lliures a Catalunya i a les comarques gironines

Per una banda, la XELL acull i relaciona 21 iniciatives i projectes d'educació lliure a Catalunya i per l'altra, els autors Macià, Masdeu, i Pazos (Donadeu, 2012) indiquen que segons dades de l'any 2012, existeixen 35 escoles lliures en tot Catalunya i expressen que la major part d'aquestes es troben a Barcelona tot i que cada cop més es van creant nous projectes arreu de la comunitat.

Per tant, depenent de la visió que tingui cadascú sobre aquest tipus d'escoles i com les defineixin existiran diverses classificacions i segons la font consultada pot ser que hi hagin més o menys quantitat d'escoles lliures.

Alguns exemples més antics que existeixen a Catalunya són *la Caseta*, un projecte educatiu creat fa 14 anys que es troba a Barcelona i que acull a nens entre 2 i 6 anys i *el Roure*, un projecte d'escola viva que es troba a l'Alt Penedès i que té 13 anys d'història.

Pel que fa concretament a les escoles lliures que existeixen a les comarques gironines, seguidament es mostren aquells que treballen l'etapa del naixement fins als 6 anys, que és en la que es centra aquest treball.

Troben 7 projectes que són alternatius a les llars d'infants convencionals i gairebé tots són associacions creades per famílies.

- La Llavor

Situada a Olot, és un projecte educatiu integrat per famílies i professionals de l'educació que ofereixen un ensenyament basat en la Pedagogia Waldorf per a infants 1 a 6 anys. Pàgina web: <http://www.lallavor.org/>

- Espai gira-sol

Situat a Sant Gregori, compten amb un espai per a nens de 1 a 3 anys, a partir de referents com Pikler, Wild i Piaget regeixen la seva pràctica. Pàgina web: <http://www.martagrauges.com/>

- L'Albada

Situada a Arbúcies, és una associació familiar i cultural basada en l'educació viva i respectuosa i que treballa de l'etapa infantil fins a l'adolescència. Pàgina web: <http://www.albadaviva.blogspot.com.es/>

- L'Erol de Sant Martí Vell

Situat a Sant Martí Vell, l'escoleta Erol és un projecte d'educació lliure autogestionat per un grup de famílies que compten amb un espai pels seus fills de 1-3 anys. Pàgina web: <http://erolins.org/blog/>

- Agambar

Situada a Santa Coloma de Farners, es tracta d'una associació que promou la criança respectuosa i l'educació lliure i que compta amb un espai d'educació viva per a infants de 0 a 6 anys. Pàgina web: <http://associacioagambar.wordpress.com/>

- La Petita vall

Situada a Girona, és un espai educatiu basat en la pedagogia Waldorf i Pikler per a nens i nenes de 0 a 3 anys. (No disposen de pàgina web).

- Espai Lemúria

Situat a Figueres, és un projecte d'educació lliure que treballa l'etapa dels 0 als 6 anys. Pàgina web: <http://espailemuria.blogspot.com.es/>

3.3 FAMÍLIA I ESCOLA

Una de les finalitats d'aquest treball és poder demostrar la importància que té l'educació compartida entre l'escola i la família com a punt bàsic perquè es pugui donar el desenvolupament integral de cada infant.

A partir de les aportacions de diversos autors, veurem quins han de ser els rols de les famílies envers l'educació dels fills, quin ha de ser el de l'escola i el vincle i les relacions entre família i escola.

3.3.1 Els rols de la família

Segons Cabrera, Funes i Brullet (2004:71) *“La família té la responsabilitat directa d'assegurar la criança i l'educació dels fills en el marc de la comunitat, el barri i la ciutat. L'escola és la institució que comparteix amb les famílies aquesta educació i criança, especialment avui en dia quan l'escolarització s'inicia ja en la primera infància”*.

Per a Lebrero (2008) la vida en família suposa la primera escola per l'aprenentatge ja que és la que exerceix més influència, sobretot en l'etapa infantil. Si existeix un context familiar adequat es podran fomentar valors com la convivència i el diàleg i on el nen aprendrà a col·laborar, a respectar i a tolerar.

Terradellas (2007) explica com s'ha de caracteritzar la família i ens mostra que els seus membres han de tenir la voluntat i el compromís de viure junts i d'establir unes relacions de reciprocitat i de dependència entre totes les persones que hi formen part.

En l'estudi de Perea (2006) es parla sobre la família com un context per un desenvolupament saludable. Ens indica que des d'una perspectiva antropològica, la família és el primer context en el que l'infant s'ha d'adaptar i aquest ha de brindar unes condicions que facilitin el seu desenvolupament ja que és l'espai on la persona pot evolucionar fins arribar a adquirir la seva plena autonomia personal.

L'autora també tracta la influència que té l'estil educatiu dels pares i com aquest repercuteix en les conductes dels fills ja que per ella no es pot entendre la conducta d'un nen al marge del funcionament de la família. Considera però, que és difícil establir quin és l'estil educatiu dels pares que més optimitzarà la formació dels fills, degut a que l'àmbit familiar és un entorn complex amb diversitat d'interaccions i conductes. Ens mostra que tots els models psicològics destaquen la importància dels patrons educatius de la família i la repercussió que aquesta té sobre el comportament i el desenvolupament dels fills.

En el seu article destaca que aquest estil de criança dels pares té una gran influència en el desenvolupament d'una personalitat harmònica i saludable i ens diu que l'espai familiar ha de ser un medi facilitador pel diàleg i l'afecte mutu. Amb paraules de l'autora *'es tracta d'ensenyar als fills aquells principis, valors i destreses per la vida actual i acord amb la pròpia naturalesa del seu ser com a persona, perquè arribi al màxim desenvolupament possible de les seves potencialitats i aconsegueixi la felicitat'* (2006:426).

Segons indica l'Observatori Català de la Família (2010) en un dels seus articles anomenat 'Educar el família': *"La infància es construeix socialment i individualment mitjançant les seves interaccions amb els altres, essent les relacions familiars la font més important del creixement infantil en els primers anys de vida i ocupant una part molt important, junt amb altres relacions socials (escolars, amistats, barri, etc.), al llarg de tota la infància i 'adolescència'"*.

I finalment, la Xarxa d'Escoles Lliures de Catalunya (XELL, 2009) fa referència a quin és el paper de la família a les escoles lliures i com es treballa en elles. S'expressa que: *"la família es considera el principal element en la criança i educació dels nens i les nenes. Molts dels projectes d'educació lliure són creats i coordinats des de les famílies, altres són responsabilitat de grups d'educadors/es, i també hi ha projectes amb responsabilitats compartides. Però en tots els casos, la inclusió i la participació de les famílies és un element fonamental, podríem dir que hi ha una perspectiva sistèmica en aquests enfocaments"*.

3.3.2 Els rols de l'escola

Referent als rols que ha d'adoptar l'escola, en la tesi de Martínez (2012:68) on fa un anàlisi de les funcions de l'escola a partir de diverses fonts, en desprèn que l'objectiu que té l'acció educativa és el de brindar a l'alumne uns coneixements per entendre's a ell mateix, per entendre el context i la societat en la que viu i les pautes i maneres de fer. I acaba determinant que les funcions de l'escola serien *'la socialització del nen més enllà del context familiar i l'adquisició d'una sèrie de coneixements i competències'*.

Llansana (2007:241) explica que les funcions de la institució escolar són actualment una preocupació de gran part dels professionals d'avui en dia. Considera que s'ha de situar als alumnes com a protagonistes de l'acció educativa, donar un enfocament a l'escola que contribueixi al desenvolupament de persones crítiques, que es treballi en col·laboració entre les diverses escoles per tal de que *'la mirada educativa salti el mur de l'escola'* i que per tant es puguin nodrir entre elles les diverses institucions. L'autor pensa que se'ls ha de donar la

oportunitat a les escoles perquè puguin construir sistemes d'intervenció propis i que estiguin pedagògicament fonamentats.

Segons assenyalen Seco i Pérez (Minder, 1980), l'escola complementa l'acció familiar i es pot considerar com una institució que fa d'intermediària entre la família i la societat, que capacitat als seus membres per compartir la vida de manera comunitària. L'autora explica que l'escola compleix un paper fonamental en el desenvolupament social del nen i expressa que més especialment a l'etapa d'Educació Infantil ja que és una etapa on els intercanvis entre els iguals i les aportacions dels adults són determinants socials d'aquest desenvolupament i per tant és l'escola la que ha d'oferir espais, materials i ambients que configuren un entorn adequat perquè aquest desenvolupament pugui ser possible.

Els autors Romero et al. (2009) parlen de que actualment existeixen dos models molt clars d'escoles. Es refereixen a l'escola tradicional com la que instrueix i transmet coneixements, que segueix el principi d'autoritat del mestre, on l'alumne aprèn el que se li demana i obeeix al que se li marca. I entenen que aquesta escola és la majoritària i que segueix tenint l'hegemonia dins de l'actual sistema educatiu. L'altre model al qual fan referència és a l'escola que vol educar i que ensenya a pensar, que vol ajudar a les persones que hi formen part a aconseguir un desenvolupament integral de la seva personalitat i donar-los la possibilitat de ser persones conscients, lliures, responsables i crítiques. Així doncs, consideren que els rols de l'escola han de caminar cap a aquest segon model del qual parlen.

I per últim, Lebrero (2008) explica que l'escola té la tasca de fer front a les necessitats dels alumnes respectant les diferències de cadascun, considerant-los com a subjectes actius de la seva pròpia formació on la persona és el nucli del sistema integral educatiu.

3.3.3 Criança compartida: família i escola

Bronfenbrenner (Rivas, 2007:559) expressa que: *“L'educació i la formació del nen es configura a partir de l'entramat de relacions i influències entre els ambients en els que es desenvolupa”*.

Rivas (2007) dóna molt èmfasis a la importància de la participació de la família sobretot pel que fa a l'educació infantil, ja que és el moment en el que comencen a desenvolupar les seves capacitats i és l'etapa més vulnerable als aprenentatges i als esdeveniments que succeeixen al seu entorn. Per a ella, el fet d'exercir una bona participació entre els pares i l'escola serà clau perquè es doni una educació de qualitat.

Perquè aquesta participació sigui realment efectiva considera que és necessari que en l'entorn familiar existeixi una implicació tant mental com actitudinal, però tot i així aquest no és l'únic

agent que hi haurà d'intervenir sinó que l'escola també és la responsable de que aquesta cultura participativa augmenti o bé disminueixi ja que ha d'oferir vies i recursos que la facin possible. Ens diu que una manera de fomentar-la és a partir de l'intercanvi d'informació entre pares i educadors i establint sinèrgies entre ells.

Martínez (2012:387) mostra que *“la família i l'escola són dues institucions socials i educatives crucials en la vida dels fills/alumnes. Ambdues són demandades a entendre's i a educar a les criatures, tenint més similituds que diferències, treballant per crear les condicions més òptimes per l'aprenentatge del nen, entenent l'educació com una tasca compartida entre elles”*.

Referent també a aquesta relació entre família i escola, Bassedas i Vila (Cornadó, J., 2013:145) assenyala que: *La col·laboració escola-família és un aspecte fonamental per al desenvolupament de les capacitats dels infants. Pares i educadors comparteixen l'educació dels més petits, per la qual cosa el contacte, la coordinació i la col·laboració entre ells és imprescindible. Però, per compartir, s'han de respectar les formes de pensar i de fer i, per respectar, cal conèixer i valorar el que uns i altres fan conjuntament amb l'infant a casa i a l'escola.*

A més a més, l'autor, a partir de la informació que n'extreu de Parellada (2008), ens indica quins han de ser els aspectes claus en la relació entre famílies i escola i que cal vetllar perquè aquestes relacions siguin de cordialitat, de confiança mútua i de respecte. S'han d'establir models de responsabilitat compartida entre els dos agents per poder oferir als infants un context educatiu òptim, tot i que es destaca que la família és la principal responsable del desenvolupament de l'infant.

Per últim, Traveset (2007) parla de la importància dels vincles i de les interaccions entre les persones i concretament, pel que a al sistema escolar, defineix el vincle entre família i escola. En quan a la relació d'aquests dos agents, explica que el primer que s'ha de fer és saber diferenciar les funcions que té cadascun d'ells i indica que la família ocupa el primer lloc en l'educació dels seus fills.

L'autora considera que la família i l'escola han de construir una relació basada en el respecte i la confiança mútua perquè realment els nens puguin aprendre.

Les aportacions envers el paper de les famílies indiquen que aquest és clau i és determinant pels processos que durà a terme cada persona al llarg de la seva vida i sobretot a l'etapa infantil i adolescent. Els diversos autors comparteixen aquesta visió sobre la importància de l'àmbit familiar.

De les contribucions referents a les funcions de l'escola se'n desprèn que l'escola ha d'estar enfocada a l'alumnat, ells són els protagonistes i ha de ser un espai que permeti el seu desenvolupament integral i per tant ha de vetllar perquè l'entorn el faci possible.

I pel que fa a les visions relatives a les relacions entre família i escola, es considera que la criança compartida entre aquests dos agents i la unificació de criteris i valors és el que realment beneficiarà l'educació de l'infant.

3.4 PEDAGOGIA SISTÈMICA: una nova mirada al procés d'ensenyament i d'aprenentatge

La XELL exposa que en tots els projectes d'educació lliure es treballa a partir d'una perspectiva sistèmica.

Seguidament aprofundirem en ella, concretament l'anomenada 'pedagogia sistèmica', un concepte que està molt lligat a la dinàmica d'aquest tipus d'escoles.

La pedagogia sistèmica està basada en el model de Bert Hellinger, pedagog i psicòleg alemany que a principis dels anys 80 va crear una metodologia fenomenològica a través de les anomenades 'constel·lacions familiars', a partir de la observació d'unes lleis que formen part dels sistemes humans i de la detecció de desordres que es donaven en els sistemes familiars. Hellinger va anomenar a aquestes lleis 'Ordres de l'amor', a partir de la seva concepció de que en els sistemes humans existeixen dinàmiques d'interacció i aquestes ordres les va establir com les normes que regulaven als sistemes humans. En paraules de Traveset (2007:20) *'són les condicions perquè flueixin les relacions i la vida'*. Són les següents:

- La vinculació i el dret a la pertinença. Totes les persones tenen dret a pertànyer al seu sistema de vida, el seu entorn.
- L'equilibri entre el donar i el rebre. És una dinàmica de les relacions, una relació de reciprocitat.
- Hi ha unes regles, unes lleis i unes jerarquies segons el temps. Hem arribat a la vida a través d'un procés i qui primer arriba té una prioritat, no vol dir que sigui més important sinó que tindrà una funció diferent i hem de respectar que les estructures dels sistemes tenen un ordre.

A partir del coneixement de les 'ordres de l'amor', diferents professionals de l'educació van veure-hi en elles la possibilitat d'aplicar-les en l'àmbit educatiu i com ens explica Parellada (2006) aquests principis que l'autor proposava es van traduir i integrar en el context escolar. L'autor ens mostra que s'han de tenir en compte els següents aspectes:

- La importància de l'ordre, què va ser abans i què és el que hi ha després, és a dir, la importància de la vinculació entre les generacions.
- La importància del lloc que ocupa cadascú, les seves funcions i qui és segons el rol que té.
- El valor de la inclusió en el que tots els elements educatius hi tenen cabuda.
- El pes de les cultures d'origen que té a veure amb les fidelitats als contextos dels quals

provenim.

- El pes que tenen les interaccions dins del sistema ja que tots els membres estan vinculats entre sí i per tant els canvis o elements que es doni afectaran al funcionament d'aquest sistema.

Veiem doncs que la pedagogia sistèmica té en compte totes les dimensions i el context de la persona. Traveset (2007:24) ens en fa una definició complerta a partir de les característiques exposades: *'és l'art d'ensenyar des d'aquesta mirada àmplia que ens permet veure la organització, la interacció dels elements de l'escola i l'estructura espacial que conforma, el lloc i les funcions de cadascun dels seus elements, així com les pautes que connecten a la família amb els diferents elements de l'escola'*.

La finalitat és identificar els desordres que existeixen perquè d'aquesta manera els diferents agents, els pares, alumnes, professorat... puguin ocupar el lloc que els hi correspon i perquè això sigui possible és necessari conèixer i tenir consciència de que cadascun d'aquests prové d'un context determinat, d'una generació i d'una cultura concreta. Per tant, això suposo ampliar la mirada cap a totes aquelles dimensions que incideixen en la vida de l'alumne.

L'autora fa referència a quatre dimensions concretes pel que fa al context educatiu i a continuació ens endinsarem en la seva explicació i comprensió ja que són claus per entendre en que es basa la pedagogia sistèmica i són les que s'han de tenir compte per poder actuar en la direcció correcta.

- *Dimensió transgeneracional*

Com assenyala Traveset (2007:38), tenir en compte aquesta dimensió en l'educació dels alumnes vol dir *'ajudar-los a reconciliar-se amb les seves arrels, siguin quines siguin'*.

Cada persona compta amb un sistema familiar concret compost per creences, emocions i valors que influiran en moltes decisions i determinaran allò a què la persona li dóna valor i aquesta dimensió relaciona les diferents generacions entre elles, les construccions simbòliques i emocionals que han anat formant cadascun d'aquests sistemes.

El docent ha de ser conscient de que cada alumne compta amb les seves característiques i amb una trajectòria de vida i familiar concreta i per tant haurà de respectar-lo i conèixer el seu context.

Així doncs, el que ens aporta aquesta dimensió és una mirada de respecte cap a la vida tal i com ens ha arribat, amb admiració i amb agraïment.

- *Dimensió intergeneracional*

Es basa en la importància dels vincles i les relacions entre pares-fills i les complexitats que es donen entre ells.

Cada alumne compta amb una estructura familiar diferent i amb situacions que poden afectar en l'equilibri emocional de l'alumne, així com la separació dels pares, els divorcis, les adopcions...

Com a docent s'ha de treballar quin és lloc que ocupa cadascun dels membres que formen la família i conèixer quins fets són els que han pogut afectar en cada sistema.

- *Dimensió intrageneracional*

Aquesta dimensió parla de les relacions entre iguals dins d'una mateixa generació i de la seva influència en el context educatiu i social o bé que es troben en la mateixa jerarquia. Són els germans, alumnes, pares-mestres, mestres-mestres.

- *Dimensió intrapsíquica*

Aquesta dimensió posa la mirada en l'estructura interna i la maduració del nen/a. Es centra en l'etapa evolutiva en la que es troben i les necessitats pròpies de la seva edat, com ha incorporat tots els seus vincles i les interaccions, quines estructures ha construït per aprendre a viure.

Els vincles

La pedagogia sistèmica és una educació centrada en els vincles ja que contextualitzar als alumnes i els elements que participen del seu entorn suposa també mirar els vincles i les interaccions que es donen per tal de saber el lloc de cadascú i la seva funció.

Traveset (2007:93) defineix els vincles com '*el teixit que uneix als membres d'un sistema humà i la matèria prima dels vincles de l'amor*'.

Es parla de diversos tipus de vincles, els vincles familiars, els vincles sexuals, els vincles de la mort, els vincles afectius i els vincles d'aprenentatge. I pel que fa al sistema escolar, es defineixen una sèrie de vincles que són els que s'han de considerar: administració educativa-escola; família-escola; institució, equip directiu, mestres i personal no docent; institució-alumnes; mestres-mestres; mestre-vocació; mestre-alumnes; alumnes-currículum; entre les àrees del currículum.

Anteriorment, quan s'ha fet referència a l'apartat 'Criança compartida: família-escola'(p.20) s'ha explicat el vincle entre família i escola del qual parla l'autora, que és el més rellevant pel que fa a la temàtica del treball.

4. METODOLOGIA

En aquest apartat es donaran a conèixer el conjunt d'aspectes que han intervingut en el procés de la present investigació.

Tot seguit, es mostra el cronograma de les fases generals que han estat necessàries per dur a terme aquest treball, explicitant amb la lletra 'S' cada setmana. Les dates inicials que em vaig marcar per assolir cada apartat del treball s'han anat modificant degut al temps o a les dificultats que anaven sorgint, per tant, el cronograma contempla el temps real que hi he dedicat.

	NOVEMBRE		FEBRER			MARÇ				ABRIL					MAIG					
	s.3	s.5	s.2	s.3	s.4	s.1	s.2	s.3	s.4	s.1	s.2	s.3	s.4	s.5	s.1	s.2	s.3	s.4		
Pre-planificació	■		■			■				■					■					
Estat de la qüestió (recerca bibliogràfica)	■		■			■				■					■					
Marc teòric – Definició d'objectius	■		■			■				■					■					
Metodologia	■		■																	
Cos del treball	■		■			■				■										
Redacció d'altres apartats (introducció bibliografia, paper del pedagog, glossari, conclusions)	■		■			■				■					■					
Tutories TFG	■		■															■		

Unitat d'estudi

La perspectiva metodològica utilitzada ha estat qualitativa, per tal d'interpretar, comprendre i analitzar la informació obtinguda.

En quan a la unitat d'estudi d'aquest treball: són tres projectes educatius de la comarca del gironès que treballen amb infants d'edats compreses entre els 1 i 6 anys i que són una opció alternativa a les llars d'infants convencionals.

Selecció de projectes

Per tal de seleccionar els projectes s'han seguit diversos passos.

Primerament he fet una recerca àmplia, a través d'internet, de diversos projectes existents a la ciutat de Barcelona i província i a la ciutat de Girona i província que concordessin amb el tema d'estudi. En segon lloc, he fet una tria dels projectes que més em despertaven interès i alhora per la seva situació geogràfica, per tal de poder desplaçar-me amb facilitat. En tercer lloc m'he posat en contacte amb les següents escoles: Xantala, la Caseta, Circ de Puces de Barcelona, escoles de la província del gironès com són l'Albada i l'Oreneta situades a Arbúcies, l'Associació Agambar de Santa Coloma de Farners, Girallunes de Bordils i Gatzara de Salt.

Finalment, s'han triat els projectes Girallunes, Gatzara i l'Oreneta. Des de l'inici han mostrat disponibilitat, dedicació i obertura per poder accedir als seus espais i conèixer d'a prop la realitat que viuen.

Per descriure els projectes s'han establert els següents títols: trets ideològics, activitats, organització i gestió, procés d'ensenyament i d'aprenentatge, espais, fonts de finançament, valoració personal del projecte i com és un dia a cada projecte.

Anàlisi

L'anàlisi dels projectes s'ha fet a partir de la informació recopilada a les descripcions de cadascun i a partir de les següents categories establertes:

1. Visió de l'infant
2. Visió de la criança i l'educació
3. Visió del sistema educatiu actual
4. Implicació de les famílies
5. El rol dels educadors

Instruments de recollida d'informació

Entrevistes (Annex 3, p.81)

Les entrevistes s'han fet a educadors i a famílies que participen dels projectes.

Han estat entrevistes semiestructurades, on s'ha elaborat un guió previ amb diverses preguntes (Annexes 1 i 2, p.78), però tot i així amb flexibilitat alhora d'incorporar més informació que donessin els entrevistats i que pogués servir d'interès pel treball.

Forma d'obtenir la informació. S'ha utilitzat la entrevista oral, a partir de les respostes verbals de l'entrevistat.

Nombre d'entrevistats. S'han dut a terme entrevistes individuals per cadascun dels projectes. Concretament s'han realitzat 9 entrevistes, 3 per cada projecte (1 als educadors i 2 a famílies).

Grau d'estandardització. La pauta d'entrevista que s'ha seguit ha estat estandarditzada oberta i no programada, és a dir, s'han formulat les preguntes de manera informal als entrevistats i per tant no ha existit una única seqüència per a tots els entrevistats sinó que segons la manera de fer de cadascun d'ells s'ha anat actuant i desenvolupant l'ordre de les preguntes.

Anàlisi de la documentació

Per aquest treball s'ha precisat la observació de documentació obtinguda tant de fonts primàries com secundàries. Les *fonts primàries* fan referència a la documentació que s'obté de primera mà, és a dir, les persones que hi estan vinculades i la seva experiència i també hi la documentació que ja existeix. És el cas de les entrevistes i de les observacions.

I en quan a les *fonts secundàries*, s'ha accedit a documentació interna dels recursos visitats i a partir de la pàgina web de cada escola o projecte. M'han proporcionat, per una banda el projecte educatiu de Girallunes i per l'altre dos documents de Gatzara, la memòria descriptiva i un resum de la pràctica de l'associació. (No s'han adjuntat per preservar la confidencialitat).

Observacions i anotacions (Annex 4, p.107)

Les observacions realitzades no han estat sistemàtiques ja que no hi ha hagut un protocol d'observació per a cap de les escoles.

El temps que he assistit a cada escola ha estat breu (entre 1 i 2 dies per cadascun) tot i així, per les meves estades, vaig delimitar els següents ítems d'observació:

Les relacions entre cadascun dels agents. Nens-educadors. Famílies-educadors. Famílies-nens. Nens-Jo. Famílies-Jo. Educadors-Jo. Tenint en compte el to de veu, la postura, el vocabulari, la gestió dels conflictes i dels límits, el tracte...

L'entorn i els espais. He observat els espais amb els que compta cada escola, els detalls, els racons. I també l'entorn on es troben localitzades.

Les famílies. He valorat el grau d'implicació de les famílies, les actituds i predisposicions enfront l'escola dels seus fills i els rols que agafen dins aquesta.

El meu rol com a observadora. El meu paper com a observadora ha estat diferent en cadascun dels projectes, a nivell de participació i de sensacions. Per això, m'ha resultat que pot ser informació molt útil saber com se sent una persona de fora dins de cada projecte i allò que els hi ha transmès.

Tot seguit es mostren les dates concretes en que s'han fet les entrevistes, les visites i les observacions de cada projecte i queden plasmades les hores en les que hi he assistit.

	GIRALLUNES	ORENETA	GATZARA
NOVEM-BRE			25/11 (17:00-18:30): 1 ^a visita de l'espai (activitat: berenar pedagògic)
MARÇ	24/03 (10:00-16:00): Entrevista a l'educadora i observació		16/03 (11:00-13:00): Assistència a la presentació de l'associació i de les seves activitats
ABRIL	01/04 (11:00-15:00): Entrevistes a dues famílies i observació	03/04: (15:00-16:30): Entrevista amb els educadors i visita de l'espai 30/04 (9:30-14:00): Observació i entrevistes amb les famílies	11/04 (15:00-16:30): Entrevistes a les educadores 28/04 (10:30-13:00): Observació
MAIG			07/05 (9:30-15:30): Observació

En la següent taula queden explícits els instruments que s'han dut a terme per obtenir la informació de cadascuna de les categories d'anàlisi citades anteriorment (p.26).

	Entrevistes	Anàlisi Documents / web	Observacions
Categoria 1	X	X	
Categoria 2	X		
Categoria 3	X		
Categoria 4	X		X
Categoria 5	X		X

Mitjans de registre

L'instrument que s'ha utilitzat per a l'enregistrament de les entrevistes ha estat la *gravadora*. Per tal d'estructurar les dades s'ha transcrit cadascuna d'elles ja que és la manera d'assegurar tota aquella informació recopilada i per comptar amb una primera classificació d'aquesta i poder utilitzar-la després en l'apartat d'anàlisi.

També s'ha utilitzat la *càmera fotogràfica* per disposar de fotografies dels diversos espais amb els que compta cada projecte.

I per últim, s'ha fet servir una *llibreta* on s'han anotat tots aquells aspectes observats en les visites i en les estades a cada escola.

Limitacions en el procés de recerca

A l'inici, vaig tenir dificultats a l'hora de visitar els diferents projectes ja que la decisió d'analitzar-los no va ser presa fins bastant tard degut a que havia contactat amb altres projectes dels quals també esperava les seves respostes i per tant no tenia clar quins triaria.

Per altra banda, pel que fa a la descripció dels projectes i al seu anàlisi, m'ha mancat informació d'un d'ells, de la Oreneta, ja que a la pàgina web que ells tenen hi consta informació bàsica pel meu treball i no he comptat amb els documents que necessitava per poder omplir la informació que em faltava. Tot i així, alguna informació que he necessitat se m'ha proporcionat per via correu electrònic, per part dels educadors.

I com he comentat a la introducció, m'hagués agradat haver fet més observacions, ja que encara hagués tingut més detalls i més informació de cada projecte.

5. COS DEL TREBALL

Hi podem trobar tres apartats diferenciats: el primer està dedicat a les característiques i les necessitats que se'n deriven de l'etapa dels 0 als 6 anys, el segon és la descripció dels tres projectes (Girallunes, Gatzara i l'Oreneta) i el tercer és l'anàlisi i la valoració d'aquests.

5.1 CARACTERÍSTIQUES I NECESSITATS DE LA INFÀNCIA

Parteixo de la base de que les persones tenim processos de maduració diferents entre sí i que per tant, establir unes etapes evolutives que caracteritzin i defineixin el desenvolupament de les persones en cada cicle d'edat, pot ser a vegades una raó per la qual caiguem en la generalització i per tant deixem de banda la individualitat de cada persona.

No obstant això, des de fa anys, s'han dut a terme molts estudis sobre les etapes evolutives que tenim les persones i s'han establert característiques comunes que es donen en cadascuna d'elles.

És per això que trobo interessant conèixer què és el que mostren alguns dels estudis o recerques que s'han fet envers aquestes etapes.

Tot seguit doncs, mostro algunes de les característiques que m'han semblat més significatives, pel que fa a l'etapa dels 0 als 6 anys, a partir de la recerca de referents teòrics, concretament dels autors Palacios, Marchesi i Coll (2002) que estableixen, a partir de la compilació de diversos autors, les característiques d'aquesta, diferenciant dels 0 als 2 anys i dels 2 als 6 anys. S'estableixen 3 nivells de desenvolupament: físic, cognitiu i emocional-social.

Per altra banda, també detallo les necessitats generals de la infància a partir del model que presenta l'autor Félix López (2008) i diferenciant-les en tres nivells: físiques, cognitives i emocionals-socials.

Característiques de la Infància

Per a establir les característiques cognitives es fa referència a les explicacions que mostren els autors sobre Piaget, ja que és el primer autor que va estudiar de manera sistemàtica el desenvolupament de la intel·ligència dels infants. Tot i així, es contrasta amb les aportacions que els autors fan, ja que ells conceben que les etapes de Piaget tenen limitacions, en quan a que no engloben les capacitats reals dels nens i perquè es concep que el pensament infantil és una espera per arribar a les transformacions operatòries que succeiran en etapes posteriors.

Etapa dels 0 als 2 anys

- *Desenvolupament cognitiu*

A partir del que exposa Palacios (Palacios, J., Marchesi, A., Coll, C., 2002) el recent nascut és capaç d'emetre respostes organitzades, previsibles i realitzar una activitat cognoscitiva complexa. Té preferències ben definides i una habilitat extraordinària per aprendre. Piaget la va anomenar sensoriomotora. En aquest sentit, la major part dels autors que van estudiar aquesta etapa van seguir a Piaget, considerant el desenvolupament cognitiu com la conseqüència d'una única relació entre l'organisme i el seu medi físic. Altres estudis han seguit la línia contrària, situant a l'infant en el món de les relacions socials, la comunicació, les emocions i l'afectivitat.

Piaget expressa que dels 0 als 2 anys és quan s'adquireix la coordinació d'esquemes, la mobilitat, la interiorització de les accions, l'aparició dels primers símbols i la imitació.

En aquesta etapa el nen desenvolupa les capacitats perceptives, la percepció visual, la sensibilitat auditiva, la tàctil, la olfactiva, el gust i la coordinació entre les diverses modalitats sensorials, que cadascuna d'aquestes es va desenvolupant i afinant amb el temps.

En quan al desenvolupament de la memòria, aquesta encara és fràgil i està relacionada amb esdeveniments i situacions senzilles.

Els autors també parlen del 'jo' en aquesta etapa, com el reconeixement de la pròpia persona. Expressen que la consciència d'un mateix comença a formar-se i que necessita un procés llarg per arribar a consolidar-se. En aquests moments el nen comença a diferenciar a les persones conegudes de les desconegudes, a mostrar signes d'autorreconeixement quan veu la seva imatge reflectida, a ser conscient de les seves característiques físiques i per tant es va adquirint la diferenciació entre el propi 'jo' i els altres.

- *Desenvolupament emocional i social*

Segons expressen Ortiz, Fuentes i López (Palacios, J., Marchesi, A., Coll, C., 2002) el vincle emocional més important, almenys en la primera infància, és l'aferrament, el vincle afectiu que el nen estableix amb una o varies persones del sistema familiar. Aquest té una funció adaptativa pel nen, pels pares, pel sistema familiar i en últim terme per l'espècie. La seva funció és la de proporcionar seguretat emocional, acceptació incondicional, protecció i recursos socials i emocionals necessaris pel seu benestar.

Per entendre l'aferrament d'aquests primers anys, els autors parlen de l'existència de quatre sistemes relacionals. El primer és el sistema exploratori que està present des del naixement i que és la tendència del nen a interessar-se pel món físic i social d'explorar tot allò que hi ha al

seu voltant. La segona (també des del naixement) és l'anomenat sistema d'afiliació o la tendència que tenen per interessar-se per les persones i establir relacions amb elles.

I altres dos sistemes que apareixen a la primera meitat del primer any de vida són el vincle de l'aferrament amb una o varies persones amb les que el nadó procura mantindre la proximitat i interacció i la por davant dels desconeguts o la tendència a relacionar-se amb cautela o inclús a rebutjar les persones desconegudes. Els autors expressen que establir vincles d'aferrament adequats amb els adults que cuidin als nens i els eduquin, així com els vincles d'amistat amb els iguals i amb els que comparteixen experiències, és fonamental pel seu desenvolupament. Així doncs, el fet de que existeixin aquestes figures o que el nen adquireixi un estil d'aferrament segur farà que les relacions posteriors siguin de confiança i eficaces en el món social i físic.

Des dels primers anys de vida, els nens mostren expressions facials que son senyals per comunicar-se i demanar allò que necessiten, comencen a reconèixer les emocions i a ser empàtic amb els altres, a compartir els altres estats afectius. També apareixen les emocions morals (vergonya, culpa, orgull) durant el segon any, una vegada s'ha desenvolupat el concepte de sí mateix.

El paper dels pares en el desenvolupament de la regulació emocional es posa de manifest en aquestes situacions i els autors expressen que els pares que valoren les emocions del nen, que són empàtics amb ells, que es posen en el seu lloc, que l'ajuden a identificar i a nombrar les seves emocions, a marcar límits i al mateix temps ensenyen altres formes més acceptables d'expressió d'aquestes emocions, contribueixen decisivament a una bona educació emocional. També parlen de la importància d'altres agents de socialització, els iguals, on s'expressa que els nens s'activen en la presència d'altres nens i manifesten interès pels estímuls socials des dels primers mesos de vida però la interacció entre aquests depèn totalment de que els adults els posin en contacte i els facilitin la interacció.

- *Desenvolupament físic*

Com assenyalen Palacios i Mora (Palacios, J., Marchesi, A., Coll, C., 2002) en l'etapa del naixement als 2 anys els infants van adquirint els moviments del seu cos i perfilant-los, fent que es doni un creixent control del propi cos.

Acaben presentant moviments voluntaris i coordinats, controlant la posició del seu cos i dels segments corporals més importants, com les cames, els braços i el tronc i són capaços de caminar i corretejar.

Etapa dels 2 als 6 anys

- *Desenvolupament cognitiu*

Segons explica Rodrigo (Palacios, J., Marchesi, A., Coll, C., 2002), Piaget anomena a aquesta etapa com a 'preoperacional' i en ella es desenvolupen alguns continguts importants com la funció simbòlica. Aquesta funció és la que s'encarrega de possibilitar la formació de símbols mentals que representen objectes, persones o successos. El dibuix, la imitació, el joc i el llenguatge són tots modes d'expressió simbòlica.

En aquesta etapa es desenvolupa l'atenció, que possibilitarà l'entrada d'informacions que donaran peu als primers coneixements sobre el món.

També es dona l'anomenat coneixement categorial o taxonòmic, és a dir, es comença a formar una estructura categorial de la realitat, una capacitat bàsica que els permet associar un conjunt de coses aparentment diferents mitjançant relacions de similitud o equivalència i formant sistemes classificatoris.

I evidentment, es dona una gran evolució del llenguatge i de totes les seves dimensions, la percepció i la producció de la parla, el significat de les paraules, l'ús de morfemes, l'adquisició d'elements lingüístics i l'habilitat per conversar diferenciant les variables contextuals que es donin (així com el nombre de parlants o l'edat de l'interlocutor...).

- *Desenvolupament emocional i social*

Hidalgo i Palacios (Palacios, J., Marchesi, A., Coll, C., 2002) expressen que en aquestes edats, a més de les emocions bàsiques que s'experimenten als primer anys, els nens són capaços d'experimentar emocions més complexes que tenen a veure amb el descobriment d'ell mateix i també en relació als altres. Així doncs, les diverses emocions sorgeixen amb el desenvolupament del propi jo i l'autoconsciència, amb la relació amb els altres i l'adaptació a les normes.

Entre els 3 i 4 anys és quan hi ha un major domini del llenguatge i això té una influència important en aquest desenvolupament emocional ja que és l'instrument per expressar-se i comunicar els diversos estats emocionals en els que es troba. En aquestes edats, les diferents emocions van canviant ja que les situacions que provoquen aquestes emocions canvien i hi ha una major discriminació. Algunes de les emocions més destacades són per exemple la por i els conflictes que es donen entre els iguals, successos que són molt freqüents durant aquests anys i on s'observen reaccions emocionals de gran intensitat.

Els canvis més importants a partir dels 3-4 anys tenen a veure amb la comprensió i el control de les pròpies emocions, que cada cop augmenta més.

- *Desenvolupament físic*

A partir del que exposen Palacios, Cubero, Luque i Mora (Palacios, J., Marchesi, A., Coll, C., 2002), aquesta etapa es caracteritza per una extensió i un afinament del control sobre el cos i els seus moviments, és una etapa de gran importància pel desenvolupament psicomotor on sorgeixen transformacions considerables.

Alguns dels canvis més significatius són el control del to, l'equilibri, el control respiratori, l'estructuració de l'espai i del temps, avenços pel que fa a la motricitat gruixuda, el control postural, la motricitat fina i una progressiva independència i diferenciació dels moviments.

Existeix també una evolució del gest gràfic i del desenvolupament de la grafomotricitat que es van afinant en aquestes edats.

Necessitats de la Infància

El model de necessitats de Fèlix López (2008)

Físiques

- Ser planificat i néixer en un moment biològic i social adequat de la mare i del pare
- Alimentació
- Temperatura
- Higiene
- Son
- Activitat física: exercici i joc
- Integritat física i protecció de riscos reals
- Salut

Cognitives

- Es fa imprescindible l'estimulació i l'activitat per desenvolupar-se cognitivament.
- Es dóna molta importància a interactuar i explorar el món físic i el món social.
- L'escolarització és important per poder formar part de la societat, ja que aquesta demana una sèrie de coneixements.
- Hi ha la necessitat de comprendre el significat de la realitat, responent als interrogants que puguin sorgir.
- Desenvolupar el judici moral i ser capaç d'assimilar els valors i les normes socials.
- Tenir resposta i ajuda davant dels temors imaginaris.

Emocionals i socials

- Aprendre a expressar, comprendre, compartir, regular i fer servir socialment bé les emocions, per tenir seguretat emocional.
- Estar vinculats a una figura d'aferrament i sentir-se pertinents a grups socials per tal d'establir una xarxa de relacions socials.
- Començar a participar en les decisions i gestions que tinguin relació amb la seva pròpia vida per tal d'adquirir autonomia progressiva.
- Necessitat d'intimitat corporal i comunicació íntima.

Segons el meu punt de vista, considero que en molts casos la informació que se'n ha obtingut de les etapes s'ha utilitzat de manera errònia, ha servit per accelerar els processos de desenvolupament i de maduració dels infants i per estigmatitzar als que no segueixen els trets que es marquen.

Aquest fet és el que ha repercutit en gran mesura a la preocupació i a una espècie d'ansietat de les persones ha transmetre continus coneixements als infants, dotar-los d'estímuls constants, provocant que hi hagi una sobre estimulació cognitiva i per tant influint en els processos i moments vitals en què es troba cadascun d'ells.

No obstant això, si es fan servir com una referència però no com un patró establert, poden ser de gran utilitzat i poden fer entendre els processos que fan els nens en cada etapa i els comportaments que se'n deriven.

Tot seguit s'expliquen tres experiències educatives que són fruit d'una profunda reflexió, que comparteixen un tracte amorós envers la mainada i que atenen i respecten els processos maduratiu i les estructures de comprensió de cada infant.

5.2 DESCRIPCIÓ DELS PROJECTES

En aquest apartat es descriuen els trets generals que identifiquen els projectes estudiats.

L'estructura utilitzada per explicar el seu funcionament ha estat la mateixa per les tres escoles.

Es definiran els trets ideològics que les defineixen, les activitats que realitzen a cada associació, la manera d'organitzar-se i de funcionar, el procés d'ensenyament i d'aprenentatge, els espais on s'ubiquen i on treballen, les fonts que tenen per finançar cada projecte, com és un dia a cadascun d'ells i una breu valoració de la meua estada.

5.2.1 GIRALLUNES. Associació de famílies per una criança conscient

L'Associació Girallunes neix l'any 2012 a partir de les inquietuds d'un grup de famílies i sorgeix de la necessitat de voler compartir tot allò que faci referència a l'educació envers els infants. El projecte es desenvolupa a Bordils.

TRETS IDEOLÒGICS

Es basa en diferents mètodes pedagògics, no té un referent concret sinó que es nodreix de diversos autors com Pilker, Wild, Steiner, Montessori i la Pedagogia Sistèmica. Aquests mètodes tenen en comú el respecte pels processos de desenvolupament, una visió individual de cada nen i la concepció que cada infant es construeix a ell mateix.

Girallunes es troba adherida a la Xarxa d'Educació Lliure (XELL) i segueix els mateixos principis en la seva pràctica diària i pel funcionament del projecte (es troben explicats amb detall a la p.7):

- L'educació de l'infant a través de la convivencialitat.
- L'educació integral de totes les dimensions de l'infant.
- L'educació a través del respecte a les necessitats, els ritmes i la intimitat de cadascun dels infants.

- L'educació en la llibertat responsable.
- L'educació a través de l'aprenentatge vivencial i actiu.
- Una proposta d'espais, ambients i materials.

ACTIVITATS

Es troba dividit en dos grans eixos: l'espai de joc i l'espai famílies. També hi trobem un nou taller que es desenvolupa recentment, taller acompanya'm.

Espai de joc o escoleta

L'escoleta acull a 6 infants entre 1 i 4 anys i compta amb una educadora que és la que guia el dia a dia i amb un pare o mare que fa de suport.

És el primer espai de relació i joc per als infants fora de l'entorn familiar, on prenen contacte amb altres nens d'edats similars i amb una figura adulta, on aprenen a relacionar-se i a compartir, a seguir unes pautes de comportament i de socialització, uns hàbits i rutines i on descobreixen materials que els apropen al descobriment.

L'objectiu és acompanyar-los en la seva evolució respectant les seves necessitats i perquè puguin gaudir d'un espai per el seu desenvolupament natural i lliure. Es pretén crear un ambient tranquil, de respecte i d'atenció individualitzada i perquè així sigui si el grup en algun moment compta amb 10 infants hi haurà 2 adults com a ràtio, l'educadora i el pare o mare.

Per tal de que el nen pugui sentir-se còmode i vagi adquirint consciència de l'espai es realitzen les adaptacions necessàries. És important que aquesta sigui progressiva ja que és un espai nou per als infants i el primer fora del nucli familiar.

Les famílies participen directament de l'espai de joc, fent tornos rotatoris, participant activament, aportant propostes, recursos i/o habilitats que s'integrin dins del funcionament de l'espai.

Existeixen quatre aspectes essencials en la forma de gestionar-lo i en la pràctica diària de l'escoleta. El *respecte* que hi ha pels processos de desenvolupament de cadascun dels infants i la concepció de que cadascun d'ells es construeix a ell mateix; l'*acompanyament* en els seus processos com una manera d'educar; *la família* concebuda com l'element principal de criança i d'educació i el contacte directe amb *la natura* com l'entorn idoni per observar els processos i els canvis d'estacions i per estar en contacte amb els ritmes de la natura.

Espai famílies

És un espai per mares, pares, infants, famílies i professionals on es promouen trobades, activitats, tallers, cursos i xerrades periòdiques que possibiliten i faciliten el coneixement al voltant de la criança i a altres interessos dels socis de l'associació. Va ser creat per compartir experiències relacionades amb la criança, per aprendre els uns dels altres i dels professionals, per fer-se preguntes i cercar respostes de tot allò que ells consideressin.

Es duen a terme activitats i tallers lúdics per a infants, també per a joves i adults, hi ha un grup de suport a la lactància materna i també una xarxa d'intercanvi de diversos objectes.

Alguns exemples de les activitats que han realitzat aquests últims mesos són: un monogràfic sobre les separacions, les pèrdues i els dols en la infància, dos tallers manuals, un d' 'Esclops de feltre' i l'altre un taller de mitja i la Fira del joc.

Taller acompanya'm

'Educació a través de la llibertat en un espai preparat'

Girallunes compta amb un espai anomenat 'Acompanya'm' que es va iniciar el 7 de maig de 2014 i es duu a terme en quatre sessions mensuals.

Està adreçat a famílies amb infants de 0 a 5 anys que tinguin ganes d'interactuar amb els seus fills, de compartir experiències, dubtes, inquietuds i d'aprofundir en el seu creixement, construint així un espai de recolzament i d'aprenentatge per tots.

Els grups es diferencien en dos espais segons les edats, d'1 a 3 anys i de 4 a 5 anys i el nombre de nens és entre els 5 i els 7 per cada grup.

Es pretén crear un espai que sigui de joc, d'experimentació, de diversió, de coneixença entre famílies i nens oferint activitats preparades per una professional que proporcionarà el material i dirigirà l'activitat. Aquestes activitats parteixen del joc i de la manipulació i a partir de materials com farina, pintura i menjar es treballen els sentits i la imaginació. També s'ofereixen altres activitats com la psicomotricitat, contes, cançons i massatge infantil.

ORGANITZACIÓ I GESTIÓ

L'Associació Girallunes funciona per *comissions*. Les famílies que formen part del projecte estan organitzades en comissions de treball per garantir el funcionament de l'espai de joc. La família es considera el principal element en la criança i en l'educació dels nens i la seva inclusió i participació és fonamental en el projecte.

Elles són les que s'encarreguen de la part del funcionament i l'educadora s'encarrega de la part pedagògica.

Existeixen diverses comissions:

Reunions: es convoquen reunions mensuals on s'han acordat anteriorment els temes a parlar (que cada família o l'educadora considera oportuns) i els encarregats fan de moderadors durant la reunió.

Calendari: Cada família paga una quota mensual i fa dos tornos al mes. Per tal de que això funcioni, la comissió de calendari s'encarrega de quadrar el calendari de tornos i anar informant a la resta de famílies la quantitat de diners que han fet i els dies que encara hi resten per fer. També s'encarrega de controlar que tots els dies estiguin coberts i de resoldre situacions d'urgència fent rotació de trucades o via correu electrònic.

Es crea un calendari escolar que es troba penjat a l'Espai i on els pares i mares van apuntant o fent canvis entre ells segons la seva disponibilitat.

Neteja: Dins del funcionament de l'Espai de Joc Girallunes també hi ha la part de neteja de l'espai en el dia a dia.

La comissió de neteja s'encarrega de subministrar els productes de neteja de l'espai i d'organitzar les tasques de manteniment de l'Espai de joc i les joguines per tal que tot estigui higiènicament ben conservat. La comissió estableix un calendari mensual on es marca el que cal netejar cada dia de la setmana i una feina extra per netejar a fons i també per organitzar la neteja de coses comunes, es fa els divendres i entre les pròpies famílies.

Manteniment: La comissió de manteniment és la que s'encarrega d'arreglar els desperfectes que hi puguin haver dels materials o de solucionar les necessitats de construir alguna cosa, per exemple d'ampliar el sorral o ampliar les lleixes.

Comunicació: La feina d'aquesta comissió és fer tot allò que fa referència a la comunicació del projecte de manera externa, de comunicar-se i relacionar-se amb persones externes al projecte, com per exemple resoldre qüestions amb l'ajuntament.

PROCÉS D'ENSENYAMENT I D'APRENENTATGE

A Girallunes consideren que l'aprenentatge és tot allò que parteix d'un impuls propi, totes les experiències que surten d'un mateix, sense propostes dels adults i aquest engloba tota la persona, totes les seves dimensions psicomotrius, emocionals, socials i cognitives.

Els nens tenen un referent fix que és l'educadora i els altres models que són els membres de la família que participen de l'espai de joc.

Els alumnes no es troben agrupats per edats ja que es creu que és molt enriquidor que els petits estiguin amb els grans i a la inversa i d'aquesta manera es nodreixin entre tots.

Espai de joc 1

La metodologia de treball es basa en el respecte i en l'autonomia, utilitzant l'observació com a principal eina per conèixer els seus interessos i les seves necessitats. La pràctica diària es basa en oferir una educació lliure adaptada als interessos i ritmes de cada infant.

Les activitats es duen a terme a partir del joc, de l'observació, de l'experimentació i de la manipulació dels diferents materials.

Es proposen activitats significatives com la psicomotricitat relacional, els llenguatges expressius com l'expressió corporal, plàstica, musical, verbal... i el massatge infantil que ofereix la possibilitat d'una comunicació íntima, atenta i d'escolta cap al propi cos.

El joc es concep com a lliure, no directiu. L'educadora presenta diverses propostes però tot i així ells escullen el que més els hi interessa ja que es vol fomentar la curiositat de cadascun d'ells, les ganes d'aprendre.

Els materials que s'utilitzen estan enfocats al descobriment i a la manipulació. També es proposen materials segons els festius i tradicions populars i els que les famílies integren i/o troben interessants.

Els límits i els conflictes es gestionen a través d'una actitud de respecte i de diàleg, l'educadora es relaciona amb els nens i intenta gestionar els conflictes que van sorgint. Abans però, sempre es procura que ells mateixos puguin resoldre'ls per sí sols i adquireixin eines que els hi serveixin per altres situacions.

L'entorn natural i social és de principal importància per Girallunes i tot el que es pot descobrir i observar a l'exterior ho realitzen a l'aire lliure. Es considera l'ambient més adequat per prendre consciència dels ritmes de la natura i observar els canvis que es donen i per

Bordils. L'entorn de Girallunes

desenvolupar una consciència de protecció de la natura alhora que es gaudeixen del joc i de l'exploració.

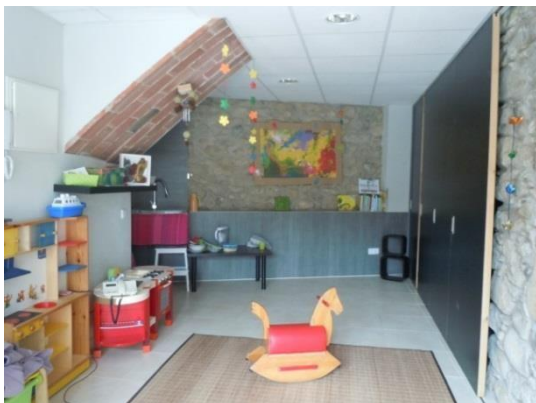
ESPAIS

L'escoleta compta amb 3 espais ben diferenciats.

El primer és un espai de joc (1) on els nens tenen materials com llibres, joguines i instruments. Al mateix temps es converteix en l'espai per fer la migdiada i explicar contes.

Espai de joc 1

Espai de joc 2

La segona sala també és un espai de joc (2) i a l'hora és el lloc on es realitzen els àpats quan el temps no permet fer-los a fora.

En ell també s'hi troben diversos materials, així com una porta corredissa que és alhora pissarra, una cuineta i un racó on hi ha la nevera, els estris de cuina i la pica.

Espai exterior

Compten també amb un espai exterior molt ampli on els nens juguen, dinen i es renten les mans.

Hi tenen diversos materials com per exemple bicicletes, carros i cotxets. Aquest espai també té un sorral amb diverses eines per poder experimentar.

FONTS DE FINANÇAMENT

Les famílies paguen una quota de 240 euros al mes i 150 euros de matrícula que inclou la quota familiar de socis de Girallunes.

El projecte es finança també a partir de totes les activitats que es duen a terme a l'espai famílies per tal de poder cobrir les despeses.

COM ÉS UN DIA A GIRALLUNES?

Al matí, a les 9:00, arriben els nens amb les famílies. Quan les famílies han marxat es fa el 'bon dia' i es saluden cadascun d'ells (ho fan de diverses maneres: saltant, fent passarel·la, tapant-se amb teles o mocadors, cridant...) i seguidament fan una dansa.

A mig matí mengen alguna fruita i tot seguit fan alguna activitat o joc (*música, pintura, joc heurístic, conus, llum, joc motrius...*)

I després fan la passejada pel poble de Bordils (a veure gallines, conills, ànecs, a jugar sota els arbres, a veure els animals d'uns coneguts...) i se'n tornen a l'escoleta, es renten les mans i van a dinar el que han preparat les famílies, ja que cada dia cuina el menjar una família diferent.

Després d'haver dinat, els nens que ho volen van a fer la migdiada i la seva educadora els hi explica un conte. Mentrestant, els altres estan amb el pare o mare de torn als altres espais.

Quan els nens es desperten es posen a jugar a l'aula o bé al pati fins que arriba la família a buscar-los, a les 15:30 aproximadament.

VALORACIÓ PERSONAL DEL PROJECTE

Girallunes va ser el primer projecte en el que vaig fer observacions i la meva estada durant els dos dies va ser molt enriquidora. La rebuda de l'educadora va ser molt oberta, em va transmetre molta serenitat i això em va donar la oportunitat de poder actuar amb tranquil·litat, sense sentir-me observada pels meus actes.

Vaig poder participar de les dinàmiques del dia a dia, passejant pel poble i descobrint l'entorn, compartint els àpats, les rutines i hàbits i coneixent les relacions entre les famílies, els pares i els nens.

Personalment, aquest projecte em va transmetre la mateixa calidesa que una llar, les sensacions tant plàcides que transmetien els nens, els notava segurs i tranquils i se sentien molt acollits per l'educadora i per l'espai. L'educadora tractava als nens amb naturalitat, amb paciència i amb molt de respecte, sense perdre els nervis i vaig poder percebre que realment era una feina totalment vocacional per ella.

5.2.2 **GATZARA**. Associació de pedagogia respectuosa i compartida

L'associació 'Gatzara', ubicada a Salt (Girona), va néixer l'any 2009 arran de les inquietuds de dues persones que van voler crear un espai de recerca, de reflexió i de pràctica pedagògica des d'una actitud respectuosa, crítica, no autoritària i compartida.

Gatzara realitza activitats educatives i socioculturals principalment a la natura i està formada per 54 persones entre famílies, nens i educadors.

Actualment hi ha un total de 20 famílies que hi formen part.

TRETS IDEOLÒGICS

Per dur a terme la seva pràctica pedagògica no es basen en la pedagogia d'un únic autor sinó que es nodreixen de diverses aportacions que els hi resulten interessants i aplicables en la pràctica diària. Autors com per exemple Pikler, Montessori, Pestalozzi, Freinet i també tots aquells que han estudiat les etapes de la infància, la seva evolució i el desenvolupament afectiu i psicomotriu.

Tots els membres que formen part de Gatzara s'identifiquen amb valors que els uneixen i els fan poder participar del projecte. L'autonomia, la llibertat i el respecte, la responsabilitat, la solidaritat, la cooperació, la comunicació, la col·lectivitat, la creativitat i la coherència entre allò que es pensa i es sent i allò que es fa i es diu.

Tots ells comparteixen i creuen en les eines com la confiança, l'observació, l'experimentació i el joc, els llenguatges expressius, la reflexió, el pensament interconnectat i l'autoaprenentatge. Creuen en les relacions sense autoritat ni poder i sense la utilització del càstig ni la repressió per resoldre les situacions que sorgeixin. Són persones que es comprometen a estar obertes a la crítica constructiva, a revisar les pròpies actituds i a aprendre amb els altres i que es comprometen a respectar els compromisos amb el col·lectiu.

Els membres de Gatzara creuen en l'autogestió com la manera de sostenir l'associació perquè pugui funcionar autònomament i confien amb la capacitat del grup per tirar endavant en aquest sentit.

ACTIVITATS

Les activitats principals que es fan des de Gatzara són: els berenars pedagògics, l'Eskolé, el grup de criança, les trobades entre els socis i les activitats puntuals.

Berenars pedagògics

Són espais per compartir dubtes i experiències educatives amb l'equip pedagògic de l'associació al voltant de la criança i l'educació. Es fa una tarda a la setmana i és un ambient d'esbarjo per grans i petits on es gaudeix de moments de joc i de descoberta de la natura. És una activitat oberta i intergeneracional, no cal ser soci de Gatzara per assistir-hi.

Eskolé

L'Eskolé és un espai per nens entre 2 i 6 anys on hi participen les famílies i l'equip pedagògic de l'associació i és exclusiva pels socis. Es duu a terme als matins (de 9:30 a 15:00) de dilluns a divendres i compta amb dues educadores que acompanyen i guien la pràctica diària.

Es desenvolupa principalment a les hortes de Salt, on compten amb un espai a l'aire lliure que està preparat amb racons, materials, propostes que els hi dona la possibilitat d'investigar, de relacionar-se, d'aprendre i de viure experiències a la natura.

Les activitats de l'Eskolé es desenvolupen també a altres espais com el Pla dels Socs, la zona enjardinada, l'hort de la parcel·la que tenen a les hortes de Salt, a la seu social de l'associació, a la Biblioteca Massagran de Salt i a la plaça de les Sardanes de Sant Daniel (Girona).

També utilitzen d'altres espais de manera puntual com les cases d'algunes famílies de l'associació, passejades i excursions als boscos d'Amer i a Bescanó.

És una activitat inspirada en les escoles anomenades 'Waldkindergarten' d'Alemanya, les 'I Ur och Sku' de Suècia o les 'Skov-Skole' de Dinamarca, les quals parteixen de la idea de que la natura és un recurs educatiu en si mateix i que el contacte amb la natura és molt important pel desenvolupament harmoniós dels nens. A l'Eskolé s'aprofita tot allò que brinda la natura per poder descobrir i aprendre al dia a dia, així com els processos de les hortalisses de l'hort, l'elaboració de most a partir del seu raïm, preparació d'infusions a partir de seves herbes remeieres, etc.

L'Eskolé té l'objectiu d'acompanyar als nens en els seus processos, de socialització, de maduració i d'aprenentatge i sempre des de l'observació i el respecte cap a les seves necessitats, ritmes i interessos. És un espai on les famílies hi estan molt implicades i compromeses amb el procés educatiu dels fills.

Grup de criança

És un espai de trobada, d'interacció i de joc per nens des dels primers mesos fins als 3 anys acompanyats per les seves famílies i les educadores. Es reuneixen una tarda a la setmana i un cop al mes per compartir qüestions sobre la criança i és una activitat exclusiva pels socis de l'associació.

Espai de criança

La finalitat d'aquest grup és que els pares puguin acompanyar i estar presents en les primeres relacions dels seus fills amb l'entorn, les interaccions entre els seus iguals i en la descoberta de l'entorn. És un espai on les famílies reben suport, acompanyament i orientació per part de les educadores pel que fa al procés dels fills i on comparteixen vivències, inquietuds, teories, reflexions i experiències pedagògiques.

Trobades de socis

Es duen a terme trobades entre els socis per afavorir les relacions i la comunicació entre els membres de l'associació. La freqüència és variable, com a mínim se'n fa una al trimestre i també és exclusiva pels socis.

Activitats puntuals

Des de l'associació es realitzen xerrades, tallers artesanals, passejades per les deveses, l'horta i el bosc de ribera, es participa a la fira de la flor i el planter de Salt i són activitats obertes a tothom, no cal ser soci de Gatzara.

ORGANITZACIÓ I GESTIÓ

L'associació Gatzara funciona a partir de l'autogestió per tal de poder existir de forma autònoma, sense dependències ni condicionaments. Es sosté a partir de les quotes de les famílies i de les activitats i recursos que creen els membres de l'associació i que generen ingressos.

Junta executiva: Realitza les tasques formals que requereixen el fet de ser una associació (signar actes, convocar l'assemblea general...). La feina real de l'associació però recau sobre les comissions i per això és preferible que la gent que tingui càrrec en aquesta junta també estigui en alguna de les comissions de treball de l'associació.

Comissions: L'associació s'organitza a partir de comissions de treball. Té comissions fixes que són la comissió pedagògica i la comissió de secretariat i a cadascuna d'aquestes comissions hi ha com a mínim una persona de la junta executiva.

- *Fixa pedagògica:* S'encarrega de vetllar pel respecte de l'associació i de la línia pedagògica i estructural. Reflexiona sobre dubtes, propostes, fa revisions i valoracions dels projectes pedagògics de l'associació i dóna resposta a l'assemblea general. També s'encarrega de fer entrevistes a la gent que vol incorporar-se a l'associació o de les baixes.

- *No fixes:* En aquestes comissions poden participar qualsevol dels socis de l'associació. Es creen les comissions que siguin necessàries pel funcionament de l'associació. Són aquelles persones que participen i col·laboren en la organització, sostenibilitat, gestió, activitats, projectes, difusió de l'associació i d'altres que vagin sorgint.

Assemblea general: És l'espai on es troben tots els socis, actius i participatius i estiguin o no en alguna comissió. Es posen en comú les diferents activitats que es realitzen, es revisen les comissions, s'exposen les comptes de l'associació. Es realitza com a mínim una assemblea general a l'any.

PROCÉS D'ENSENYAMENT I D'APRENENTATGE

Pel que fa a la pràctica diària, el joc és totalment lliure. Les educadores fan propostes d'activitats cada dia, així com la rotllana que es fa cada matí, el dibuix lliure, l'activitat de l'hort, la dansa... i els nens poden escollir si volen participar o si prefereixen fer alguna altra cosa.

Respecte als materials que s'utilitzen, aquests es troben repartits en diversos racons i n'hi ha de molts tipus. Es poden trobar peces de fusta, taps de suro, paelles de cuina que fan la funció d'una bateria, joguines, eines pel sorral, una hamaca, una caseta de tela, etc. Molts dels materials són reciclats i d'aquesta manera s'aprofiten els usos que pot tenir un objecte i es fomenta la creativitat.

En quan a la manera que tenen de gestionar els límits, hi ha límits o normes que els comuniquen les pròpies educadores i que són per vetllar pel respecte cap als altres, cap a un mateix i cap al material.

La forma d'intervenir en els conflictes és diferent en cada situació ja que hi intervenen molts factors. Aquesta forma d'intervenir s'ajusta a la maduració dels nens perquè com més grans són menys necessitaran la presència adulta i seran capaços de resoldre les situacions sols.

Per Gatzara els conflictes s'han d'acompanyar des d'una actitud respectuosa i s'ha de ser conscient de com es resolen els propis, poder preveure situacions que poden desencadenar

conflictes, brindar un ambient relaxat i segur i vetllar per la seguretat física i emocional de cada nen.

Les educadores acompanyen els conflictes amb una actitud molt tranquil·la i amb molta paciència. Primer de tot s'apropen al lloc on està passant i es posen a l'alçada del nen en comptes d'actuar des de la distància. Després pregunten què és el que ha passat, intenten solucionar-ho preguntant als mateixos nens com creuen que es pot resoldre la situació i parlen a partir de les sensacions i els sentiments que estan tenint en aquell moment.

El més important és el procés que es fa per resoldre'ls i que puguin trobar la solució per ells mateixos i si són petits s'ofereixen propostes per solucionar el conflicte perquè les dues parts estiguin d'acord. El conflicte no pot ser un judici contra la persona, contra el nen, sinó que ha d'incidir en l'acció, en el problema en sí, mai generant sentiments de culpabilitat i judici.

Pel que fa a l'entorn, a Gatzara entenen la natura com un espai socioeducatiu i cultural molt ric, que esdevé coneixement i aprenentatge si es respecten els equilibris naturals que es donen. Es considera que l'ésser humà necessita estar en relació amb el medi natural per desenvolupar-se saludablement i aquest contacte i relació ajudarà a comprendre el món, a recuperar el ritme més pausat que permet observar el que passa al voltant i el que passa a l'interior de cadascú.

Perquè les persones es desenvolupin en harmonia ha d'existir una relació estreta amb la natura i amb el medi ambient.

ESPAIS

La seu social de l'associació s'ubica a Salt, on es reuneixen, fan trobades i altres activitats exclusives pels socis.

Tot i tenir aquesta seu habitualment surten a realitzar diferents activitats a la natura, a l'horta i a diferents espais públics de Salt i dels seus voltants. Concretament a les hortes compten amb dues parcel·les que han adequat per cultivar la terra i

realitzar activitats a l'aire lliure i també disposen d'un espai enjardinat per tenir cura de diferents plantes i per realitzar tallers d'observació de fauna.

L'horta de Gatzara

El grup de criança, l'eskolé i els berenars pedagògics es duen a terme a l'espai enjardinat amb el que compten, on hi ha diversos materials i on utilitzen les parcel·les que tenen per dur a terme les seves activitats educatives.

Espai de Gatzara

FONTS DE FINANÇAMENT

Les paguen una quota que és la base principal per mantenir l'associació.

Les quotes de socis varien en funció dels dies. Per l'Eskolé es paguen 150 euros si són 2 o 3 dies a la setmana i 200 euros si són 4 o 5 dies.

També, a través de les diverses activitats que duen a terme els socis, cobreixen les despeses que tenen.

Un exemple de les activitats que realitzen per l'autogestió de l'associació és la participació a la fira de la flor i el planter de

Fira de la flor i el planter

Salt on van posar una paradeta amb el planter ecològic que havien preparat entre tots els membres i també van oferir un taller de construcció d'un 'caçadors de somnis', un taller de manualitats.

COM ÉS UN DIA A L'ESKOLÉ DE GATZARA?

Entre 9 i 9:30 van arribant les famílies amb els nens, és el pas d'estar dormint i arribar i per tant la majoria dels pares es queden una estona a l'espai per fer aquest pas amb tranquil·litat. A les 10:30, al cap d'una hora d'anar arribant tots els nens, es fa una rotllana on es posa en comú com està cadascun, que és el que tenen ganes de fer i quines propostes tenen per fer aquell dia.

Les educadores també fan una proposta de taller cada dia, així com l'hort, el dibuix, la dansa... i es basen sempre en el moviment lliure, que cadascú decideixi que vol fer, elles fan propostes però ells tenen l'opció de participar-hi.

El fet de que participin del taller també és un aprenentatge per veure com funciona, de veure que cadascú té una manera diferent de funcionar, respectar les normes de cada taller i ser conscient de que si s'hi participa és perquè es té ganes de respectar aquella activitat i aquell

espai. En el cas de que vulguin fer el taller però que estiguin molt dispersos o es noti que volen estar en algun altre lloc, les adultes els conviden a que vagin a fer allò que realment els hi ve de gust.

Abans de que arribin les famílies una de les educadores explica un conte on hi participen aquells que els hi interessa. Mentrestant, els altres estan per l'espai o ajuden a l'altre educadora a parar la taula per dinar.

Cap allà a la 13:00 del migdia arriben les famílies que venen a buscar als seus fills que no es queden a dinar a l'Eskolé. Quan ja han marxat es posen a dinar i després gaudeixen de l'espai fins que arriben les famílies a buscar-los, entre les 14:30 i 15:00.

Les famílies parlen entre elles, amb les acompanyants i la majoria es queden participant o observant i compartint l'espai durant una estona.

VALORACIÓ PERSONAL DEL PROJECTE

L'associació Gatzara em va deixar fascinada i durant la meva estada allà vaig verificar el que volia dir a la pràctica una 'escola lliure'.

En un principi em vaig sentir molt estranya ja que no sabia ben bé com havia d'actuar i no volia trencar amb cap dinàmica segons les meves intervencions. Després però, vaig veure el que realment passava, havia de deixar de banda la meva manera habitual de tractar amb els nens i fixar-me des d'un racó, observar com ells lliurement es mouen per l'espai i decideixen fer el que els hi agrada, a partir de la seva llibertat per decidir. Vaig sentir-me descol·locada i això em va ajudar a entendre que molta gent tenim la costum de dirigir el joc dels nens, de mostrar-los quin és el camí que han de seguir, i tot i que evidentment es sol fer inconscientment, això fa que poc a poc els hi anem transmeten a ells les nostres pors i les nostres intencions, el que creiem que ha de ser i com ha de ser, fent que l'elecció del nen s'acabi convertint en una contradicció, una 'elecció dirigida'.

Les educadores em van transmetre fortalesa, convicció i seguretat amb les seves accions i el seu tracte amb els nens era molt respectuós i pacient.

5.2.3 L'ORENETA. Associació pedagògica respectuosa ¹

Acompanyem el vol dels infants

El projecte educatiu l'Oreneta va ser creat l'any 2009 a partir de les inquietuds i necessitats d'un grup de famílies que volien oferir als seus fills un espai educatiu diferent al tradicional i coherent amb la seva concepció del món. Van voler donar una continuïtat a la criança natural i propera que els havien donat als seus fills (funcionaven com a 'mares de dia') per acompanyar-los des de ben a prop en la seva educació.

Amb l'objectiu de crear un lloc de reflexió i d'autoformació en la tasca de com guiar l'educació dels fills, van formar l'Oreneta.

El projecte està ubicat a Arbúcies (Girona) i actualment acull a 12 nens entre 1 i 6 anys d'edat.

TRETS IDEOLÒGICS

Tot i que no es defineix com a escola Waldorf ja que van construïnt la seva pròpia identitat amb els processos que van vivint dia rere dia, l'Oreneta s'inspira en la seva pedagogia iniciada pel filòsof Steiner com a marc de referència per poder dur a terme la seva pràctica educativa.

L'educació Waldorf, sorgida a principis del S.XX, té una concepció espiritual de l'ésser humà, ve de l'antroposofia (ve de 'Antropo' que es refereix al gènere humà i de 'Sofia' que significa 'saviesa') i d'aquesta sorgeix una forma d'entendre la vida i l'ésser humà amb harmonia amb tot el que l'envolta. És una manera de veure i d'interpretar el món a partir de la profunda observació de l'ésser humà, més enllà del seu cos físic, penetrant en la seva ànima i esperit.

ACTIVITATS

L'associació duu a terme el projecte de l'escola Oreneta per a infants de 1 a 6 anys com a principal i única activitat que es troba en funcionament. En el dia a dia hi ha dos educadors que guien la pràctica educativa amb el suport i implicació de les famílies.

¹ El projecte Oreneta ha fet un canvi en la línia pedagògica i actualment l'equip pedagògic segueix les línies de l'educació viva d'en Jordi Mateu i el Centre de Recerca i Assessorament d'Educació Viva (CRAEV). És una Associació de mares, pares i acompanyants, amb un projecte d'acompanyament viu per als infants i de connexió amb la natura.

Per més informació podeu accedir a la web de l'associació: www.orenetaarbucies.org.

Les famílies i educadors pretenen crear un projecte de continuïtat pel que fa a l'etapa d'educació Primària i que segueixi les bases de l'Oreneta i la pedagogia Waldorf. A partir de la comissió de Primària s'està elaborant, pensant i decidint sobre la dinàmica que tindrà.

ORGANITZACIÓ I GESTIÓ

L'associació està organitzada per comissions on hi formen part les famílies.

Els pares i mares s'impliquen en el projecte i participen de les comissions, segons la disponibilitat que tenen i arreglen i pinten l'espai conjuntament, s'encarreguen del material i de tot allò que faci falta.

La organització i gestió del projecte es duu a terme per mitjà de les següents comissions de treball:

La comissió de benvinguda per rebre a les noves famílies que s'incorporen al projecte; la comissió de difusió per difondre la pràctica educativa que es fa a l'Oreneta i les finalitats que es tenen; la comissió de material, on el grup s'encarrega de vetllar perquè no falti material i per crear-ne si és necessari; la comissió de primària on es treballa per tirar endavant el projecte de continuïtat en aquesta etapa; la comissió de festes, per garantir l'espai i la gestió dels aspectes que siguin necessari quan hi hagin dies festius.

Totes aquestes comissions es troben centralitzades en una junta que està formada pel secretari, el tresorer i els mestres de l'Oreneta que vetllen pel compliment de les funcions de les comissions i pel funcionament del projecte.

A més a més, pel que fa al nivell intern d'organització, els mestres tenen el seu propi espai de reunió on comparteixen el dia a dia de la classe i on es marquen propostes d'aprenentatge pròpies.

PROCÉS D'ENSENYAMENT I D'APRENTATGE

Es segueix la filosofia de l'escola Waldorf com a base per la pràctica diària de l'escola.

Segons aquesta, existeixen tres etapes bàsiques de desenvolupament i en quals es guien les escoles que segueixen aquest mètode. Són del naixement fins als 7 anys, dels 7 als 14 i dels 14 als 21 anys.

Concretament, pel que fa a l'etapa dels 1 fins als 6, que és en la que s'emmarca l'Oreneta, la seva pràctica diària es fonamenta a partir de l'escolta dels diferents ritmes dels infants, deixant espai en les ganes de fer del nen, la seva espontaneïtat i llibertat en el joc.

Es concep que aquesta experiència de llibertat i d'espontaneïtat és la que queda guardada en l'ànima del nen i és la llavor que haurà de créixer i expressar-se en les posteriors etapes com a ésser humà.

Es tracta d'un espai on es creen situacions i dinàmiques pròpies d'una llar, per tal de crear un ambient càlid i familiar on l'infant, a través del joc i del moviment lliure, pugui sentir-se acollit i acompanyat pels dos adults que tenen cura d'ell i coneixen les seves necessitats.

El moviment és el primer sentit que dóna la possibilitat de la percepció d'un mateix i per tant de la pròpia consciència. Tot el que s'ensenya a través de l'activitat corporal fa que el nen adquireixi equilibri interior. Per tant, es creu que aquest moviment farà que els aprenentatges s'interioritzin.

És de vital importància doncs, cuidar *els sentits*, s'entén que el nen està desenvolupant el seu cos físic, que està creixent, i com està desenvolupant aquest cos físic té molt a veure en com ell està captant el món, l'està captant a través dels sentits, llavors tot el que ell capta a través dels sentits forma també el seu cos físic.

Aquest també s'està formant a través de *la voluntat*, unes forces internes que tenen a veure amb el joc i amb el moviment i fan que el nen vulgui jugar i experimentar.

Així doncs, aquestes forces internes són les que es desenvolupen a l'Oreneta, el cos físic, perquè pugui sortir la força de cada nen i estiguin ben cuidats.

Pel que fa a les activitats del dia a dia, els dies estan organitzats entre el joc lliure i alguna proposta organitzada. Cada dia de la setmana es proposa una activitat diferent per part dels educadors: elaboració de pa, eurítmia (que és l'art del so i del moviment, s'expressen amb tot el cos a partir d'exercicis que se'ls hi proposa), aquarel·la, excursió al bosc, treball amb llana, fer la bogada i treball a l'hort.

El joc

A més a més, en el dia a dia també es canten cançons, es fan rotllanes, es narren històries amb els dits i s'expliquen contes.

Les creacions artístiques doncs, són de vital importància en aquesta etapa i constantment es fan manualitats con teixir, cosir, fer pa, fer treballs amb llana, etc. A l'Oreneta l'art és un vehicle que acompanya tot l'aprenentatge del nen des del primer dia. L'art es considera com una eina indispensable juntament amb el joc i el moviment.

Pel que fa als materials que s'utilitzen, la majoria són materials naturals com fusta, llana o d'altres i estan enfocats al descobriment i a la manipulació dels infants.

Dins l'aula, compten amb un racó que està relacionat amb les estacions de l'any i amb la implicació de tots el van elaborant, dipositant-hi els materials que van trobant.

Pel que fa als límits i als conflictes, al tenir nens de diverses edats la resolució de conflictes varia depenent dels anys. Amb els petits, es demana per part de l'adult molta proximitat i contacte alhora que és l'adult qui gestiona el conflicte.

Amb els més grans la cosa canvia ja que estan més madurs per resoldre moltes coses. La distància que posa l'educador és una mica més gran i proposa al nen que pugui arribar a un acord amb el seu company. Tot i això, la presència de l'adult és propera i atenta al que està passant.

El que no es fa mai és exposar al nen a que resolgui el conflicte ja que s'entén que això genera en el nen una contracció i tensió interna que encarrila al nen cap a la intel·lectualitat. Es considera que fins als 7 anys aproximadament l'àmbit intel·lectual no està prou madur com per introduir un aprenentatge més formal i per tant no es pot demanar al nen que resolgui coses per les quals no està preparat.

I en quan a la concepció de l'entorn, funcionen molt amb els ritmes de la natura i amb connexió amb els cicles i observacions de les diferents estacions de l'any. Sovint, fan excursions al bosc, s'enfilen als arbres, van a veure les cabres, a passejar, etc. i a gaudir de l'entorn tan natural i tan pròxim amb el que compten.

ESPAIS

L'espai on es desenvolupa el dia a dia de l'Oreneta es troba ubicat a l'Hotel Entitats d'Arbúcies (un edifici amb diverses plantes de les quals una d'elles està cedida a l'associació).

En aquesta planta, compten amb una sala i un pati per poder dur a terme la seva pràctica diària.

També tenen una parcel·la per poder-hi fer un hort, ben bé al costat de l'espai de l'Oreneta.

Hotel Entitats

Sala: espai interior

Pati: espai exterior

FONTS DE FINANÇAMENT

Les mateixes famílies són les que financen el projecte i entre totes cobreixen les despeses que tenen, paguen una quota de 190 euros mensuals.

L'ajuntament els ha cedit l'espai amb els que compten i d'aquesta manera poden realitzar la seva tasca educativa.

COM ÉS UN DIA A L'ORENETA?

Les famílies i els nens arriben a l'Oreneta entre 9:00 i 9:30.

A partir de les 9:30 els mestres preparen l'esmorzar i com que fan pa cada dilluns cada setmana poden menjar-se el pa que han elaborat entre tots.

Abans d'esmorzar però, es fan dos grups, el dels grans i el dels petits ja que és el moment de cantar una cançó i cadascuna és diferent depenent del grup, adaptada a cada ritme.

Després d'això es renten les mans i esmorzen tots junts a la taula, mengen fruita i el pa que han fet.

Conforme els nens van acabant d'esmorzar van amuntegant els estris (que els netejarà el pare o mare que li toqui) i es preparen per anar a passejar al bosc.

La passejada al bosc es fa sense presses, atenent les curiositats de cada nen, escoltant les seves preguntes i gaudint de l'ambient natural que els envolta.

Alguns dels nens s'enfilen a un arbre que està al mig d'una esplanada i que per ells és com un lloc de trobada. D'altres van a veure les cabres amb l'educador. D'aquesta manera passen el matí, jugant, descobrint i aprenent de la natura.

Cap a la 13:00 marxen cap a l'Oreneta on troben als pares que estan recollint i netejant l'espai pel dia següent. Les famílies xerren entre elles, reben als nens i marxen cap a casa.

VALORACIÓ PERSONAL DEL PROJECTE

La meua estada al projecte Oreneta em va donar la oportunitat de conèixer una escola que treballa a partir de la pedagogia Waldorf. La sensació inicial que vaig tenir va ser d'estranyesa, ja que només arribar em vaig posar a fer manualitats degut a que ells creuen que els adults som referents i per tant, com a mestres ells sempre estan fent alguna cosa.

Vaig poder comprovar que no comparteixo del tot aquesta figura de l'adult, en la que constantment ha d'estar fent alguna cosa que els hi serveixi d'exemple als nens, ja que en la nostra vida quotidiana hi ha molts espais en els que observem, pensem i en els que gaudim senzillament del moment sense haver de confeccionar res amb les nostres mans ni estar ocupats fent alguna cosa.

Per altra banda, la seva concepció espiritual de la persona, la manera que tenen de concebre al nen i de tractar-lo em va captivar. A partir del tacte i la cura cap a ell treballen perquè pugui desenvolupar els seus sentits i sàpiga escoltar i seguir la seva voluntat.

5.3 ANÀLISI DELS PROJECTES

Seguidament es presenta una taula-resum on es detallen els aspectes explicats anteriorment de cada projecte per tal de poder fer l'anàlisi d'aquests en l'apartat 5.3.2.

	GIRALLUNES	GATZARA	ORENETA
Dades identificadores	<p><i>Any i motiu de creació:</i> 2012. Neix arran de les inquietuds d'un grup de famílies i de l'educadora.</p> <p><i>Ubicació:</i> Bordils</p> <p><i>Nº d'alumnes:</i> 6</p> <p><i>Nº d'educadors:</i> 1</p>	<p><i>Any de creació:</i> 2009. Neix a partir de les inquietuds de les educadores.</p> <p><i>Ubicació:</i> Salt</p> <p><i>Nº d'alumnes:</i> 15 (eskolé) 4 (grup de criança)</p> <p><i>Nº d'educadors:</i> 2</p>	<p><i>Any de creació:</i> 2009. Neix arran de la inquietuds d'un grup de famílies que funcionaven com a 'mares de dia'.</p> <p><i>Ubicació:</i> Arbúcies</p> <p><i>Nº d'alumnes:</i> 13 (2-6 anys)</p> <p><i>Nº d'educadors:</i> 2</p>
Trets ideològics	<p>No hi ha un referent concret, es nodreixen de diversos autors: Emmi Pilker, Rebeca Wild, Rudolf Steiner, Maria Montessori i la Pedagogia Sistèmica.</p> <p>La pràctica diària construeix la pròpia identitat.</p> <p>Adherida a la Xarxa d'Educació Lliure (XELL).</p>	<p>Es nodreixen de diversos autors, no hi ha un referent concret: Pikler, Montessori, Pestalozzi, Freinet i autors que hagin treballat les etapes de la infància.</p> <p>La pràctica diària construeix la pròpia identitat.</p>	<p>Educació Waldorf</p> <p>Antroposofia</p> <p>La pràctica diària construeix la pròpia identitat.</p>
Activitats	<p>Espai de joc o escoleta</p> <p>Espai famílies</p> <p>Taller 'acompanya'm'</p> <p>Activitats puntuals</p>	<p>Berenars pedagògics</p> <p>Eskolé</p> <p>Grup de criança</p> <p>Activitats puntuals</p> <p>Trobades de socis</p>	<p>Projecte educatiu Oreneta</p> <p>Propera creació d'un projecte de continuïtat en l'etapa de primària</p>
Organització i gestió	<p>Comissions de treball: educadora-famílies</p>	<p>Comissions de treball: educadores-famílies</p>	<p>Comissions de treball: educadors-famílies</p>

<p>Procés d'ensenyament i d'aprenentatge</p>	<p><i>Agrupació dels alumnes:</i> barrejats amb edats diferents.</p> <p><i>Activitats:</i> psicomotricitat relacional, expressió corporal, plàstica, musical, massatge infantil, pintura, excursió pel bosc i l'entorn.</p> <p>Joc i moviment lliure, no directiu</p> <p><i>Materials:</i> materials reciclats, naturals, plàstics.</p> <p><i>Límits i conflictes:</i> acompanyament de l'adult, proximitat i actitud de respecte i diàleg.</p>	<p><i>Agrupació dels alumnes:</i> barrejats amb edats diferents.</p> <p><i>Activitats:</i> dibuix lliure, taller d'hort, dansa, excursió al bosc i l'entorn.</p> <p>Joc i moviment lliure, no directiu</p> <p><i>Materials:</i> materials reciclats i naturals.</p> <p><i>Límits i conflictes:</i> acompanyament de l'adult, amb proximitat, una actitud respectuosa i pacient. Segons la maduració de cada nen hi ha més o menys distància de l'adult.</p>	<p><i>Agrupació dels alumnes:</i> En algunes activitats els alumnes estan tots barrejats. I en d'altres activitats es fan dos grups segons les edats.</p> <p><i>Activitats:</i> aquarel·la, excursió al bosc i passejades per l'entorn, eurítmia, bugada, treball a l'hort, treball amb llana. Cançons, danses i contes.</p> <p>Joc i moviment lliure, no directiu</p> <p><i>Materials:</i> llana, fusta, materials naturals.</p> <p><i>Límits i conflictes:</i> acompanyament de l'adult, proper i atent. Segons la maduració de cada nen hi ha més o menys distància de l'adult.</p>
<p>Fonts de finançament</p>	<p>Quota de les famílies Quota de 240 euros</p>	<p>Quota de les famílies i activitats externes Quota de 150 euros (2/3dies) i de 200 euros (4/5 dies).</p>	<p>Quota de les famílies Quota de 190 euros</p>
<p>Espais</p>	<p>Espai interior: 2 sales Espai exterior: 1 pati</p>	<p>Espai interior: seu social Espais exteriors: 2 parcel·les on es fa l'horta i l'espai d'activitats</p>	<p>Espai interior: 1 sala Espai exterior: 1 pati i una parcel·la per fer l'hort</p>

5.3.1. Anàlisi a partir de categories

Tot seguit es mostren un conjunt de categories que s'han establert per analitzar els projectes a partir de la informació recopilada de les entrevistes i de les observacions (les cites textuais han estat extretes de les pròpies entrevistes, annex 3).

Aquestes categories són: la visió que tenen de l'Infant, la visió de la criança i de l'educació en l'etapa dels 0-6 anys, la visió del sistema educatiu actual, la implicació de les famílies en cada escola i el rol que tenen els educadors.

S'han utilitzat aquestes cinc categories perquè són les que considero que centren les idees més rellevants que han transmès els educadors i les famílies que han participat de l'estudi i són bàsiques per entendre d'on parteixen i com es defineixen.

Ens serviran doncs, per conèixer la visió que tenen de l'infant i com entenen la criança i l'educació, i arran d'aquestes concepcions se'n deriven les actuacions dels agents que l'acompanyen, les famílies i els educadors, on conjuntament treballen per donar sentit als seus projectes en coherència amb aquestes visions.

Ens ajudaran també, a comprendre quines mancances o possibilitats veuen en el sistema educatiu públic actual i per tant, la informació obtinguda en aquest punt ajudarà a crear una reflexió personal sobre la possibilitat d'aquestes escoles en el sistema públic.

Visió de l'infant

Girallunes

Es concep la persona com un ésser complex que compta amb múltiples dimensions, cognitives, emocionals, expressives i socials. L'infant està en continu creixement i per tant s'han de tenir en compte totes aquestes dimensions.

Es considera que són els propis nens els autèntics protagonistes del seu desenvolupament personal i que cadascun d'ells es construeix a sí mateix.

Gatzara

S'entén la persona de forma integral i amb interacció cognitiva, emocional, sensorial i física.

Es veu com un ésser d'acció i de relació constant amb els altres i amb l'entorn.

Un infant i per tant una persona que és creativa, autònoma, lliure i que és capaç d'autogestionar-se i de decidir per ella mateixa.

Oreneta

Seguint la concepció de l'educació Waldorf, es considera l'ésser humà en harmonia amb tot el que l'envolta.

S'entén que en aquesta etapa el nen està desenvolupant el seu cos físic, que està creixent i que ho està captant tot a través dels seus sentits.

Visió de la criança i de l'educació en l'etapa dels 0-6 anys

Girallunes

Segons els entrevistats, es concep la criança i l'educació com un acompanyament. No es tracta d'instruir i d'ensenyar a partir de multitud de propostes sinó acompanyar-los en els seus processos.

L'educació ha de ser respectuosa envers al nen, cap a la seva manera de ser i cap a allò que ell vulgui fer a la seva vida, construint relacions que no estiguin basades en la imposició d'ordres i de càstigs sinó en el respecte als processos individuals de cadascun d'ells.

Una de les mares ho defineix com *'un acompanyament, necessiten a algú que estigui present, perquè ells ja saben el que volen, com fer-ho i com buscar-ho'*.

L'educació ha de permetre el desenvolupament de totes les dimensions de l'infant des d'un enfocament global i no fragmentari.

Gatzara

Es concep l'educació com una tasca compartida, en la que és coresponsabilitat de tots.

S'entén la criança i l'educació com una actitud compartida i multidireccional entre tots els membres, els adults, les famílies i els nens, on tothom aprèn gràcies a aquestes relacions.

És un acompanyament respectuós cap a les necessitats de creixement, de desenvolupament i de socialització que van sorgint.

Una de les educadores del projecte expressa que *'les persones arribem aquí amb les capacitats per desenvolupar-nos i el que ens fa falta és que l'entorn ens ho deixi fer, un entorn que confia molt en la persona, en el nen i que respecta els interessos i els ritmes, que l'observa molt per veure que necessita i per ajudar-lo en aquest camí'*.

Oreneta

Es considera que l'educació ha de cuidar aquests sentits que el nen està desenvolupant.

Segons el que expressa una de les mares entrevistades *'intensem ser respectuosos amb una ànima que està intentant encarnar, intensem que els impactes que rep aquesta ànima siguin acurats, que pugui desplegar-se sense que li comencem a entrar materials mentals aliens a això, tant subtil i tant gran com és aquesta ànima'*.

Visió del sistema educatiu actual

Girallunes

Les famílies pensen que les llars d'infants convencionals no ofereixen el que elles volen pels seus fills. Es considera que la ràtio d'infants que pertoca per educador és massa elevada i això dificulta molt que hi hagi una bona atenció cap a cadascun d'ells, manca de presència i manca de temps per poder escoltar i respectar els seus ritmes.

Segons l'educadora, existeixen escoles públiques que treballen de manera molt similar a Girallunes, segons els interessos dels nens, tot i que en la major part de les llars d'infants no és dona el que ells necessiten.

Com expressa una de les mares del projecte *'creiem que és molt important el desenvolupament de les emocions, de la personalitat, del respecte cap a ell, que tingui espai per formar-se, per experimentar...i crec que això en altres llars d'infants no es troba'*.

En general doncs, les famílies creuen que el sistema educatiu és molt conductual, normativitzat, estructurat, quadriculat i redueix als nens a un únic patró. Es troba regit a l'avaluació i als resultats.

Gatzara

Segons les opinions de les educadores, l'escola tradicional no respecta els ritmes i homogeneïta a les persones, *'moltes coses són pensades en com els adults volem que funcioni la mainada'*. Es critica el paper del professorat, sovint massa autoritari i la mirada que es fa de l'aprenentatge, des de la verticalitat.

L'estructura de l'educació pública és molt burocràtica, es dona molta importància al currículum i en alguns casos no hi ha vocació per part del professorat.

Segons pensa una de les mares, *'l'educació està molt maltractada, tothom està molt perjudicat, jo hi crec amb l'educació pública, crec que hi ha molts bons projectes i bons professionals però falten les eines'*.

Oreneta

Els educadors de l'Oreneta expressen que totes les opcions d'escola són vàlides però el més apropiat és poder buscar una escola que s'apropi a la manera de pensar de cadascú. Es critica la importància que dona l'educació tradicional a la part intel·lectual i racional ja que ells donen molta més importància al cos físic i emocional i al seu desenvolupament. En paraules textuais *'Sembla que tot estigui dirigit per una espècie d'ansietat, se'ls hi ha d'ensenyar moltes coses i de manera ràpida. Les escoles convencionals no eduquen la voluntat, només l'intel·lecte'*.

En quan a les famílies, una de les mares exposa *'no és que estigui en contra de l'educació pública actual sinó que crec que podem ser més respectuosos i conscients amb el que l'infant vagi demanant i no amb el que nosaltres pensem que ha de menjar'*.

Implicació de les famílies

Girallunes

La família es considera el principal element en la criança i educació dels infants i el nivell d'implicació és total a partir d'un treball conjunt.

Segons l'opinió d'una mare *'compartir entre els pares l'educació dels fills és molt interessant perquè es pot veure com es fan les coses d'una altra manera, aprendre a com resoldre conflictes, veure com l'educadora els gestiona i veure com ells sols els resolen. Els pares podem compartir coneixements i és molt enriquidor perquè tots podem aprendre'*.

Als infants els hi enriqueix molt tenir diferents persones, maneres de fer i ritmes diferents de cada adult. Un dels aspectes positius que es destaca és l'enriquiment que els hi dona als nens el fet de tenir diferents persones, maneres de fer i ritmes de cada adult i això fa que els nens puguin tenir molts referents.

L'educadora considera que l'educació és de les famílies i que la seva implicació és el més essencial ja que tenir una bona base familiar fa que tot el que vingui després es pugui aprendre fàcilment.

Gatzara

A Gatzara existeixen 20 famílies implicades entre els projectes de criança i l'Eskolé. Així doncs el nivell d'implicació varia depenent del temps que té cadascuna i del tarannà però existeix força implicació. Es parteix de la idea de ser una associació petita i familiar, on entre tots es coneixen i van construint i donant vida a les iniciatives que tenen i responen a les necessitats que els hi van sorgint.

Les famílies parlen de Gatzara com un espai de trobada per tothom, on l'aprenentatge és de tots, de la família, dels educadors i dels nens. Segons indica una de les mares *'l'aprenentatge és familiar, potser tens por sobre coses teves o sobre el teu fill i les acompanyants són una passada, meravelloses, esperen que tu estiguis receptiva i oberta i t'expliquen i tu n'aprens molt'*.

Una de les mares explica que els models familiars i els de Gatzara van a la una i també va acord amb un model social i en aquest cas la implicació és molt important. Segons expressa *'Hi ha molts models de funcionament de les famílies diferents i que puguin viure això*

m'encanta perquè jo li estic donant un model però no és l'únic, i ella pot veure mil maneres i podrà escollir'.

Oreneta

La participació activa de les famílies i juntament amb la dels educadors són pilars perquè es doni un bon funcionament del projecte i al mateix temps dona als nens l'exemple de persones implicades dins d'una organització sociocultural.

La organització es fa a partir de les comissions de treball i els seus membres participen segons el temps que tenen i segons el que poden fer. Les decisions es prenen de manera assembleària.

Una de les famílies expressa que hi ha diferents graus d'implicació. Segons assenyala una de les mares *'les noves famílies es van incorporant a mida que han trobat el temps, les ganes... i ho van fent poc a poc, es van fent camí i van trobant el seu lloc. I és important que un arribi i trobi el seu lloc, totes les famílies ho fan i miren que poden oferir al grup de famílies i al grup de nens'.*

Una altra de les intervencions d'una mare expressa que *'aquest procés que viuen els fills enfront la implicació dels seus pares és un enriquiment per ells i n'és un exemple. Pel nen és un regal veure el seu pare implicat en un projecte, i el nen guarda aquest regal'.*

El paper de l'educador

Girallunes

L'educadora té el paper d'acompanyant, sent-hi present allò on faci falta i marcant els límits que siguin necessaris. Es considera que l'infant necessita la presència de l'adult per acompanyar en el seu procés d'exploració. D'aquí se'n desprèn una de les opinions de les mares *'se'ls ha d'acompanyar, observar-los. No cal ensenyar-los coses que no toquen, ells et demanen el que necessiten. Es presenten propostes però ells mateixos ja saben'.*

Una de les mares explica que creu que és l'essencial amb el que ha de comptar un educador i parla de la importància que té la consciència personal, saber que la manera d'actuar que es tingui pot afectar també de manera negativa i per tant aquesta consciència és la base, en paraules textuales *'moltes vegades com a educadora poses les teves pors en l'altre i si no saps això es crea una comunicació fosca'.*

Segons l'opinió d'un dels pares, és essencial que un educador sàpiga deixar l'espai a cada nen perquè sigui ell mateix i d'aquesta manera aprendrà allò que hagi d'aprendre, ho anirà adquirint sol.

Segons l'educadora, la observació és bàsica per tal de poder conèixer els seus estats, entendre com es senten i poder acompanyar-los.

Gatzara

Tot allò que envolta al nen són referents. Per tant, la base és treballar a partir d'una relació respectuosa, on s'escolta, s'observa, se'ls tracta pensant com ens agradaria que ens tractessin a nosaltres, oferint una mirada horitzontal.

Segons explica una educadora *'la relació és clara, afectuosa, intentem ajupir-nos quan parlem amb ells, apropar-nos quan tenim alguna cosa a dir-los-hi'*.

Assenyalen que és molt important la revisió que es fa d'un mateix com a educador, la necessitat d'observar-se, veure com estan al dia a dia, com es comuniquen amb els nens, com gestionen els límits, com acompanyen els conflictes, és a dir, si realment s'estan donant relacions de respecte ja que el medi social és a partir del qual aprenen i Gatzara és un model per ells.

També consideren que com a educador s'ha d'estar obert al canvi, a voler aprendre i estar preparat per treballar molt. S'ha de tenir ganes d'estar amb les persones i tractar-les realment com a persones.

Es vetlla perquè l'espai respongui a les necessitats dels infants i segons la maduració de cadascun d'ells aniran entrant els aprenentatges.

Oreneta

A l'Oreneta l'adult no està a disposició del nen sinó que hi és present. Es concep l'educador com un model a imitar i per tant al dia a dia sempre estan treballant, així com cosint, rentant, etc. per tal de ser uns bons referent ja que són edats en que el nen imita per naturalesa tot allò que l'envolta i la seva voluntat es mou a través d'aquesta imitació.

Els educadors expressen que dins de les escoles Waldorf un dels requisits dels professors és l'autoconeixement, estar sempre formant-se a nivell personal. I una altra de les qualitats que són necessàries per treballar en aquest àmbit és tenir molta tendresa, presència i autoritat tendre i càlida (no concebuda com a autoritarisme) ja que es considera el més adient per l'edat.

Una de les mares explica que és amb el que creu que ha de comptar un educador *'per dedicar-se a l'educació dels infants s'ha de fer amb el cor. També, ha d'haver treballat que és l'ésser humà, el desplegament de tres centres: l'energia, l'amor i la intel·ligència i a partir d'aquí lo altre ve i si veus a aquest ésser d'aquesta manera llavors l'actitud serà respectuosa i de gaudi cap a aquest desplegament i del miracle que s'està donant al davant'*.

5.3.2 Interpretació i anàlisi conjunt dels projectes

Tots tres projectes tenen una concepció molt clara del respecte a les necessitats i a l'atenció a les dimensions de la persona i en aquest cas, de l'infant.

Veiem que tenen una visió comuna del *sistema educatiu actual*, es considera que els nens no tenen l'atenció que necessiten i se'l critica de ser massa estructurat, enfocat als ensenyaments que marca el currículum. Cap d'ells fa una crítica a les persones que hi treballen sinó a l'enfocament que es fa de l'educació en gran part de les escoles públiques, una educació que prioritza la formació intel·lectual per sobre de tot, deixant de banda el que per ells és més important, el respecte als ritmes i voluntats que té cada nen.

Es pot veure que coincideixen en la manera d'entendre l'educació de la qual parla l'autor Delors (1996), que va molt més enllà de l'ensenyament instrumental.

Sorgeixen doncs, a partir del descontentament d'algun d'aquests aspectes que caracteritzen el sistema educatiu i amb la intenció de brindar als nens un espai el més familiar possible, un espai reflexiu i de suport a la criança i a l'educació per les famílies.

Tot tres són projectes que van ser creats recentment, cap d'ells té més de 5 anys d'història. Tant Girallunes com l'Oreneta van ser creats per famílies, Gatzara però, va sorgir de la motivació de les educadores per crear un espai de recerca, reflexió i pràctica pedagògica.

Cadascun d'ells es finança a partir de les quotes mensuals que paguen les famílies que aquestes oscil·len entre els 190 i 240 euros, sent l'Oreneta la quota més baixa, ja que l'Ajuntament d'Arbúcies els ha cedit un espai i tenen menys despeses. Gatzara però, també organitza i duu a terme activitats externes que ajuden a cobrir les despeses de l'espai.

Compten amb un l'espai diari pels nens, a Girallunes se l'anomena 'espai de joc o escoleta' i Gatzara l'anomena 'Eskolé'. Per altra banda, tant Girallunes com Gatzara compten amb activitats com espai per famílies, espai de criança, tallers d'acompanyament per a famílies i nens i activitats puntuals que desenvolupen per tots aquells que hi vulguin participar, encara que no siguin socis. L'Oreneta però, compta amb l'espai diari amb els nens però no realitza altres activitats tot i que es pretén crear un projecte de continuïtat en l'etapa de Primària que segueixi la pedagogia Waldorf.

I tots es troben ubicats en espais molt propers a la natura, ja que dos es troben en pobles i Gatzara es troba a les deveses de Salt i per tant, tots estan en contacte constant amb aquesta.

Els *trets ideològics* que les defineixen varien en alguns aspectes. Girallunes i Gatzara no segueixen cap referent concret a través del qual determinen la seva metodologia de treball sinó que es nodreixen de diversos autors que els acompanyen i que els guien i sobretot a partir de la pràctica del dia a dia de la qual aprenen de les situacions que es van donant i les relacions que s'estableixen. L'Oreneta però, s'orienta a partir de l'educació Waldorf i això és un dels trets que més diferencia aquest projecte dels altres ja que aquesta pedagogia té una concepció espiritual de l'ésser humà (que prové de l'Antroposofia) i per tant una manera de fer, d'establir els espais, els materials i el rol que ha de tenir l'educador que la fa característica.

A nivell d'*organització* de cada associació, totes elles treballen per comissions on les famílies hi formen part i hi estan molt implicades. La línia pedagògica de cada projecte està marcat pels educadors, s'encarreguen de vetllar perquè sigui real i funcioni a partir de la pràctica diària.

Les relacions entre els diversos agents són essencials i existeix una plena confiança en que gràcies a la presència i a la *implicació de les famílies* en el creixement dels seus fills i l'intercanvi d'experiències entre elles i educadors és fa possible el seu funcionament. Les relacions que es creïn amb els infants seran molt determinants en la construcció de la seva persona i per tant és essencial la col·laboració entre família i escola, és a dir, una criança compartida i una reflexió envers aquesta.

Tant a Gatzara com a Girallunes existeixen grups únicament format per les famílies i els educadors, grups de famílies i això representa un gran acompanyament, recolzament i un fort compromís d'aquestes envers l'educació dels seus fills.

En quan a la *pràctica diària*, Girallunes és la que compta amb menys nens, concretament 6 i per tant amb una sola educadora, en canvi en els altres dos projectes tenen entre 13 i 15 alumnes i per això són dos educadors. La ràtio alumne-educador en tots tres es concep al voltant de l'1-6, fet que és molt positiu perquè es pugui donar un bon seguiment dels infants i un verdader acompanyament.

En tots tres projectes veuen com una oportunitat que hi hagi diferents edats i puguin aprendre els petits dels grans i els grans dels petits i per tant no s'agrupen per edats. En el cas de l'Oreneta però, en algunes de les activitats que es duen a terme com per exemple les cançons i els contes, no es treballa el mateix i per tant es fan dos grups diferents (segons les edats) i cada educador s'encarrega d'un, es fa un grup de 7 i l'altre de 6.

Pel que fa a les activitats del dia a dia, en els tres projectes es parteix del joc i del moviment lliure i no dirigit de manera que cada nen explori el seu entorn a través dels seus interessos i inquietuds. En el cas de les activitats proposades pels educadors, veiem que els tres treballen l'expressió corporal (a través de la dansa i també a través de l'eurítmia en el cas de l'Oreneta), també als treballs manuals, amb la pintura, el dibuix lliure, l'aquarel·la i el treball a l'hort (en el cas de Gatzara i l'Oreneta). Les passejades pel bosc i per l'entorn de cada escola són essencials ja que coincideixen en que la natura i els seus processos són una font d'aprenentatge molt gran i és l'espai idoni perquè els nens descobreixin i comprenguin el món (Gatzara és però l'associació que realitza les seves activitats educatives i socioculturals principalment a la natura).

Respecte a la forma de gestionar els límits i els conflictes, tots tres coincideixen en que és molt important l'acompanyament de l'adult en aquestes edats, la proximitat i la presència d'aquest per poder resoldre'ls. La maduració de cada nen per poder afrontar les situacions s'ha de tenir molt en compte i per tant, quan són més petits no es pot exposar al nen a que resolgui sol el conflicte, s'ha d'acompanyar i a mida que són més grans, l'adult pren més distància perquè ells puguin trobar les eines.

Referent als rols que estableixen els *educadors*, aquests es diferencien entre els tres projectes. L'exemple de Gatzara, on mentre els nens estan jugant lliurement per l'espai sovint les educadores anoten les seves observacions i contemplen els nens; l'exemple de l'Oreneta on passa el contrari, els educadors no anoten i observen allò que van veient sinó intenten sempre estar elaborant alguna cosa; i l'exemple de Girallunes on l'educadora no delimita cap rol concret sinó una atenció i un acompanyament en les seves activitats.

Es veu doncs que els educadors de Gatzara i l'Oreneta tenen rols ben diferenciats entre ells, on les primeres consideren que el fet de que l'adult estigui constantment ocupat fa que a ella els hi influencii i deixin de fer allò que estan fent per imitar-lo i per tant, no actuen lliurement. Tot i les diferències que s'identifiquen, tots tres tenen en comú una mateixa mirada cap a la infància i cap a les seves necessitats.

A partir de la informació exposada anteriorment, podem comprovar que tots tres projectes comparteixen molts dels punts que caracteritzen les escoles lliures. Coincidint amb Contreras (2004) en la seva idea d'escola lliure, són escoles petites, on hi conviuen nens de diferents edats, els aprenentatges són actius i vivencials, es parteix de les necessitats individuals, compten amb espais amplis i exteriors que propicien l'experimentació i com expressen els autors Eberhart i Kapelari (2010), donen molta importància al coneixement d'un mateix i a la construcció de la consciència.

Així doncs, puc afirmar que Summerhill és ben bé el referent d'aquestes escoles. Tot i que no segueixen de manera implícita la seva filosofia, es pot veure que molts dels aspectes que caracteritzen la seva pràctica educativa coincideixen amb la idea de Summerhill. Són projectes comunitaris, es dóna llibertat a la mainada per assistir a les activitats que es proposen, hi ha absència d'ordres i d'actituds autoritàries i es dóna principal importància a l'atenció de les emocions i a la part afectiva.

6. CONCLUSIONS

A continuació es presenten les conclusions més significatives de la recerca en relació amb els objectius que l'han guiada des de l'inici.

- *Analitzar tres projectes pedagògics alternatius a les llars d'infants convencionals i on les famílies hi juguin un paper molt important.*

S'han descrit els tres projectes i s'han analitzat a partir de la informació recopilada i de les categories proposades i s'ha pogut comprovar que les famílies tenen un paper clau en aquests projectes, que hi estan molt implicades i que fan un treball conjunt amb els educador per tal de poder tirar-los endavant.

- *Descobrir quines són les actuacions dels diversos agents implicats en els projectes: els infants, les famílies i els educadors.*

He pogut conèixer quin és el paper de cadascun dels agents que es troben implicats, sobretot a partir de les entrevistes confeccionades i les observacions realitzades. Puc dir doncs, que tant les famílies i els educadors tenen un fort compromís en aquests projectes, dels quals els nens en són els autèntics protagonistes. L'anàlisi de les categories ha servit per poder entendre aquests rols, la manera que tenen els educadors de tractar amb els nens, els nivells d'implicació de les famílies i el paper de l'infant.

- *Valorar els projectes escollits a partir dels marc teòric i de la recerca realitzada.*

He relacionat algunes de les idees exposades al marc teòric amb els diversos projectes i he comprovat que moltes de les opinions que mostraven els autors eren coincidents.

- *Adquirir aprenentatge personal a partir de les experiències analitzades, per tal de poder crear el meu futur projecte d'escola lliure.*

M'enduc tot allò que he après a partir de la recerca dels diferents autors, de les observacions que he fet dels diferents rols dels educadors i dels seus tractes envers els nens, la gestió i organització de cadascuna de les associacions i evidentment m'enduc el convenciment de que una altra manera de fer escola és possible.

A partir de l'experiència viscuda, de les persones que he conegut, les famílies, els educadors i els nens i des d'una mirada objectiva, sense tenir cap vinculació en cap d'ells i sense compartir, en alguns casos, la seva manera de fer, vull transmetre que:

- Són projectes que han estat molt pensats i reflexionats i diàriament tots els seus membres es plantegen els canvis necessaris i constantment es revisen, a partir de les experiències que viuen conjuntament.
- No són llibertinatge sinó llibertat responsable, que sorgeix de la confiança envers els nens i envers la seva capacitat d'autogestionar-se i decidir a partir de les seves reflexions. Aquesta representa un compromís i una vinculació amb l'altre i per tant no es tracta de fer el que es vol sinó que s'han de tenir en compte les conseqüències i repercussions de les accions que es duen a terme.
- El fet de que siguin projectes que no estan subvencionats per l'Estat i les quotes s'han de pagar entre les mateixes famílies dificulta l'entrada a aquelles persones que tenen un nivell econòmic molt baix i això és el que fa que hi hagi persones que els consideren projectes elitistes i inabordables per altres col·lectius.

La qüestió però, és que aquestes associacions són grups de persones que s'ajunten per aconseguir una finalitat comuna i tot i que moltes voldrien, no compten amb el suport de l'Administració per finançar els seus projectes. A més a més, algunes d'elles consideren que comptar amb aquest suport les obligaria a seguir unes pautes d'actuació i cada cop s'allunyarien més del que realment són.

Defenso fermament aquests projectes i el fet de que siguin de caire privat és perquè des del sistema d'educació pública no es dona el marge a les persones que hi formen part, tant als professionals com a les famílies, per poder innovar, proposar o produir els canvis que considerin per sentir-se representats i identificats amb la seva pròpia escola i l'escola dels seus fills. Així doncs, la gestió de l'educació a l'escola pública està en mans de molts pocs i les veus i les opinions d'aquells que volen un canvi són molt poc escoltades.

Per altra banda, l'escola pública és l'escola de tots, és la nostra escola i és la que hem de defensar.

És per això que també defenso tots els models no directius que s'han anat introduint a les escoles públiques tot i que segueixin estant subjectes al currículum que fixa el Departament d'Ensenyament de la Generalitat.

Algunes d'aquestes escoles també treballen en aquesta línia i encara que no es concebin com a

lliures (perquè han de complir uns requisits, uns temps i uns espais que no fan possible l'autogestió ni l'autogovern de cadascuna d'elles) aquestes escoles també busquen un model diferent d'educació i al meu parer, és un fet molt esperançador perquè encara que no puguin fer tot allò que desitgin, es ben probable que els professionals que hi treballin tinguin un gran interès en crear un altre model d'escola des del sistema públic.

Finalment doncs, recolzo i animo a totes aquelles persones que des del sistema públic lluiten per poder aconseguir un model d'escola on l'infant en sigui el protagonista i on per tant, prevalguin per sobre de tot el respecte a les seves voluntats, ritmes i necessitats.

7. EL PAPER DEL PEDAGOG A LES ESCOLES LLIURES I ANÀLISI CRÍTICA DELS CONTINGUTS TRANSMESOS DURANT EL GRAU

Pel que fa a la feina del **pedagog** en l'àmbit en el que s'emmarca aquest treball i el seu paper com a professional, penso que hi té molta cabuda i la seva mirada àmplia cap a l'educació pot fer reflexionar sobre el funcionament de les pràctiques educatives que es duen a terme a les escoles.

La base teòrica que considero que té un pedagog, els diversos autors que ha estudiat i dels quals s'ha nodrit són per a mi un enriquiment que pot ajudar molt a dur a la pràctica d'aquests projectes. Veig doncs, que el paper del pedagog pot ser el d'aportar més la línia pedagògica, la part reflexiva i de gestió interna dels projectes.

No obstant això, també penso que la major part dels professionals que es dediquen a l'educació poden treballar en aquests tipus de projectes, sempre i quan tinguin aquest respecte cap a la infància i les ganes i implicació necessàries per implicar-s'hi.

I referent a l'anàlisi dels **continguts transmesos durant el grau de pedagogia** en relació a les escoles lliures i/o alternatives, hi va haver una assignatura a primer curs del Grau anomenada '*Pedagogia*' que és la que realment em va endinsar en el coneixement d'aquest àmbit. Aquesta assignatura em va fer descobrir gran part d'autors i els seus mètodes pedagògics que desconeixia i a partir d'aquí durant tot el grau de pedagogia ha estat una de les temàtiques que més m'ha interessat.

També l'assignatura de '*Processos d'ensenyament i d'aprenentatge*', on vam treballar el currículum i diversos documents que estaven relacionats amb aquest tipus d'escoles, d'on vaig poder conèixer articles de l'autor José Contreras que fa reflexions profundes sobre la temàtica.

I per últim '*Disseny de projectes i estratègies bàsiques per a l'acció socioeducativa*' hem va proporcionar també coneixements a partir de debats, vídeos i documents que penjàvem en un espai web i on molts d'ells hi estaven relacionats.

En quan al pràcticum, el vaig realitzar a una escola d'Educació Infantil i Primària d'un poble anomenat Guejar, de la ciutat de Granada. Aquesta però, no va ser la meva primera opció, ja que primerament havia escollit una escola alternativa que treballava amb infants de 0 a 6 anys però degut a que aquesta es va dissoldre, vaig haver de fer les pràctiques a un CEIP.

L'escola i la gent eren molt agradables i tenia un ambient molt familiar. Vaig poder aprendre de diferents professionals, així com el logopeda, l'orientador escolar, el mestre de pedagogia terapèutica i els mestres de l'escola. Tot i així, el meu paper dins l'escola no va ser prou definit i no vaig sortir amb les eines i els aprenentatges que m'esperava, ja que el pedagog de l'escola únicament venia un cop per setmana.

8. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Associació Gatzara. (2014). *Gatzara: Pedagogia respectuosa compartida*. Recuperat 22 maig 2014, des de <http://lagatzara.wordpress.com/>.

Associació Girallunes. (2014). *Girallunes: Associació de famílies per una criança conscient*. Recuperat 22 maig 2014, des de <http://girallunes.blogspot.com.es/>.

Associació Oreneta. (2014). *Projecte educatiu Oreneta: Acompanyem el vol dels infants*. Recuperat 22 maig 2014, des de <http://www.orenetaarbucies.org/>.

Cabrera, D., Funes, J. I Brullet, C. (2004). *Alumnado, familias y sistema educativo*. Barcelona: Octaedro.

Collet, J. (2013). *¿Cómo y para qué educan las familias hoy?: Los nuevos procesos de socialización familiar* (1a ed.). Barcelona: Icaria.

Contreras, J. (2003). Hay otras escuelas. *Kikirikí: Cooperación Educativa*, 70, 39-43.

Contreras, J. (2002). O Pelouro. Una escuela para toda la infancia. *Cuadernos de Pedagogía*, 313, 47-78.

Contreras, J. (2004). Una educación diferente. *Cuadernos de Pedagogía*. 341, 12-16.

Cornadó, J. (2013). El treball educatiu a la primera infància: la programació com a millora de la pràctica professional (Tesi doctoral, Universitat Rovira i Virgili, 2013).

Delors, J., Al Mufti, I., Amagi, I.; Carneiro, R., Fay, C., Geremek, B., et al. (1996). *La educación encierra un tesoro*. Recuperat 1 maig 2014, a http://www.unesco.org/education/pdf/DELORS_S.

Donadeu, M. (2012). *L'educació lliure: Una mirada a les experiències educatives alternatives*. 20 maig 2014, des de <http://dugi-doc.udg.edu/handle/10256/7056>

Eberhart, F., Kapelari, B. (2010). *Guia d'escoles lliures*. 26 abril 2014, des de http://www.elviajerosuizo.com/resources/Guia_d_Escoles_lliures.resum_catala.F.Eberhart.B.Kapelari.pdf

Graubard, A. (1981). *Liberemos a los niños: El movimiento de las Escuelas Libres* (1a ed.). Barcelona: Gedisa.

Lebrero, M^a. (2008). Presentación. Atención socioeducativa a los derechos de la primera infancia. *Revista de Educación*, 347, 15-31.

- Llansana, J. (2007). Repensar la institució escolar i les pràctiques pedagògiques a la Catalunya d'avui. *Revista Catalana de Pedagogia*, 6, 231-241.
- López, F. (2008). *Necesidades en la infancia i en la adolescencia: Respuesta familiar, escolar y social* (1a ed.). Madrid: Piràmide.
- Martínez, S. (2012). La relación familia-escuela: La representación de un espacio compartido (Tesi doctoral, Universitat de Barcelona, 2012).
- Neill, A. (1986). *Summerhill*. (1a ed.). Vic: Eumo Editorial.
- Palacios, J., Marchesi, A., Coll, C. (2002). *Desarrollo psicológico y educación: 1. Psicología evolutiva* (2a ed.). Madrid: Alianza.
- Parellada, C. (2006). La pedagogia sistèmica, *Cuadernos de Pedagogía*, 360, 54-60.
- Perea, R. (2006). La familia como contexto para un desarrollo saludable. *Revista española de pedagogia*, 235, 417-428.
- Rivas, S. (2007). La participación de las familias en la escuela. *Revista española de pedagogia*, 238, 559-574.
- Romero, G., Caballero, A., Alvaro, M., Arroyo, F., Molares, M., Rodríguez, M., et al. (2009). *La crisis de la escuela educadora* (1a ed.). Barcelona: Laertes.
- Seco, M^a., Pérez, J. (2006). *Cos de Mestres: Temari d'educació Infantil* (2a ed.). Sevilla: Mad.
- Traveset, M. (2007). *La pedagogía sistémica: fundamentos y práctica*. (1a ed.). Barcelona: Graó.
- Trilla, J (coord), Cano, E., Carretero, A., Escofet, A., Fairstein, G., Fernández, J., et al. (2001). *El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI* (1a ed.). Barcelona: Graó.
- Vila, I., Jiménez, LL., Zayas, J., Vendrell, E., Ángel, M. (2010). *Educar en familia*. Recuperat 16 maig 2014, des de http://www20.gencat.cat/docs/dasc/03Ambits%20tematics/03Families/09Observatori%20cata%20de%20la%20familia/documents/educar_en_familia.pdf
- Weber, G. (1999). *Felicidad dual: Bert Hellinger y su psicoterapia sistémica*. (2a ed.). Barcelona: Herder.

Wild, R. (2003). *Calidad de vida: Educación y respeto para el crecimiento interior de niños y adolescentes*. (1a ed.). Barcelona: Herder.

Xarxa d'Educació Lliure (2014). *XELL*. Recuperat 15 maig 2014, des de www.educaciolliure.org/.

Documents d'ús intern no publicats:

- Memòria associació Gatzara
- Memòria associació Girallunes

9. GLOSSARI DE TERMES

Educació Waldorf: mètode pedagògic sorgit a partir de la filosofia educativa de Rudolf Steiner. Té com a finalitat el desenvolupament de cada individu, des d'una concepció àmplia i integral.

Escola alternativa: escola que es contraposa als models d'educació tradicionals, oficials o establerts.

Escola convencional: escola que segueix els models tradicionals, les regles establertes i marcades per l'Estat.

Escola lliure: escola on l'educació no està subjecte al domini de l'altre sinó que la persona té el dret d'obrar com vol i triar per ella mateixa.

Mare de dia: persona qualificada que es fa càrrec d'un grup reduït d'infants a casa seva. Es concep com una alternativa a les llars d'infants.

Pedagogia Sistèmica: model educatiu, sorgit a partir de l'autor Bert Hellinger, que proposa una mirada basada en els vincles i els sistemes familiars, socials, culturals i històrics que envolten a l'alumne.

10. ANNEXES

ANNEX 1: PAUTA D'ENTREVISTA PELS EDUCADORS	p.78
---	------

ANNEX 2: PAUTA D'ENTREVISTA PER LES FAMÍLIES	p.80
---	------

ANNEX 3: TRANSCRIPCIÓ DE LES ENTREVISTES	p.81
---	------

Girallunes	p.81
-------------------	------

- Educadora	p.81
-------------	------

- Mare i pare d'un nen de 2 anys	p.85
----------------------------------	------

- Mare d'un nen de 2 anys	p.88
---------------------------	------

Gatzara	p.91
----------------	------

- Educadores	p.91
--------------	------

- Mare d'una nena de 3 anys	p.97
-----------------------------	------

- Mare d'una nena de 2 anys	p.98
-----------------------------	------

Oreneta	p.101
----------------	-------

- Educadors	p.101
-------------	-------

- Mare d'un nen de 5 anys	p.104
---------------------------	-------

- Mare d'un nen de 2 anys	p.105
---------------------------	-------

(Algunes de les preguntes que he fet a les entrevistes no consten transcrits ja que en una mateixa pregunta els entrevistats en contestaven d'altres i per tant, he esborrat la pregunta que quedava buida).

ANNEX 4: DIARI D'ANOTACIONS I D'OBSERVACIONS	p.107
---	-------

ANNEX 1: PAUTA D'ENTREVISTA PELS EDUCADORS

Dades del projecte

Nom:

Ubicació:

Any d'inici:

Nº d'educadors:

Historia

Quines van ser les causes que van donar lloc a la creació del projecte?

Us heu trobat amb dificultats en algun moment o amb limitacions per tirar-lo endavant?

Trets ideològics

Concepció de l'etapa (0-6 anys)

Hi ha algun referent/autor/pedagogia amb la que us identifiqueu i que guien la vostra pràctica educativa?

Quina és la finalitat de la pràctica educativa en aquest projecte?

Famílies

Quantes famílies sou? (evolució del nº de famílies amb els anys) Hi ha un límit de nens/famílies?

Quina relació hi ha amb les famílies? Quina implicació tenen a l'escola?

Educadors/es

Quin és el vostre rol/funcions com a educadors/es?

Organització i funcionament

Procés d'ensenyament i d'aprenentatge

Els alumnes s'agrupen d'alguna manera?

Com s'avaluen els seus aprenentatges? Quina dinàmica s'estableix perquè els alumnes es facin responsables del seu aprenentatge?

Quina és la ràtio d'alumnes per adult?

Com s'estableixen els límits? Com es resolen els conflictes?

Com concebeu el joc?

Què creieu que és l'essencial amb el que ha de comptar una persona que es dedica a l'educació dels infants?

Infraestructures

Quin creieu que és l'entorn/espai més adequat per un bon desenvolupament i creixement dels infants?

Quins són els espais amb els que compteu?

Què és el que més valoreu de la ubicació on esteu?

Finançament

Com es finança el projecte?

Heu rebut suport de l'ajuntament o d'alguna altra institució de la ciutat/poble o de la comarca?

Altres

Quina és la teva visió/opinió de l'escola pública actual? Quina és la principal diferència entre una llar d'infants convencional i una de "lliure"?

Quins avantatges pot tenir pel nen assistir a una escola lliure/compartida?

Coneixes altres escoles/projectes que treballen l'educació lliure i compartida? Teniu contacte amb algunes d'aquestes escoles? I amb la Xarxa d'Educació Lliure (XELL)?

Creus que la gent/societat confia en aquests mètodes? Consideres que cada cop hi ha més consciència i respecte cap a l'educació dels infants?

ANNEX 2: PAUTA D'ENTREVISTA PER LES FAMÍLIES

Quins van ser els motius que et van fer dur al teu fill/a en aquesta escola?

Com conceps l'educació i la criança?

Què en penses dels mètodes d'ensenyament/aprenentatge que es fan servir a l'escola pública actual?

Què és el que més valores de l'escola a la que assisteix el teu fill/a?

Quina és la teva implicació en la criança/escola del teu fill/a?

Creus que el desenvolupament del teu fill està sent positiu? Perquè?

Com ha viscut el teu entorn més pròxim el fet de portar al teu fill/a en una escola no convencional, amb una metodologia diferent?

Quan el teu fill/a faci 6 anys tens pensat el tipus d'escola al qual assistirà?

Els límits i els conflictes com es gestionen?

Que creieu que és allò essencial amb el que ha de comptar una persona que es dedica a l'educació dels infants?

ANNEX 3: TRANSCRIPCIÓ DE LES ENTREVISTES

- **GIRALLUNES**

Entrevista educadora

Dades del projecte

Nom: Girallunes. Associació de famílies per una criança conscient

Ubicació: Bordils

Any d'inici: 2013

Nº d'educadors/es: 1. Formació amb l'àmbit: Cicle d'Educació Infantil.

Aquest any com que son poquets, dimarts, dimecres i dijous sempre estan coberts amb el pare/mare de torn. Ells s'apunten i s'organitzen i s'ho combinen segons les seves necessitats.

A St. Martí Vell= 2 educadores amb el pares de torn.

Vam començar fa 3 anys, tot i que ens vam basar més en espai famílies q en l'espai de joc. I realment pel que fa als nens va ser l'any passat, a St. Martí Vell. (Erol)

Historia

Quines van ser les causes que van donar lloc a la creació del projecte?

Necessitava que hi hagués el que no he tingut pels meus fills, bàsicament. Un lloc de respecte. He estat treballant en escoles, llars d'infants, privades, municipals...i trobava a faltar això, poder fer el que jo cregués necessari en aquestes edats.

Us heu trobat amb dificultats en algun moment o amb limitacions per tirar-lo endavant?

Sobretot trobar l'espai, va ser el nostre problema més gros. La idea era fer-ho a Bordils perquè totes érem de Bordils però no ens ha donat la subvenció. A Bordils s'està donant subvenció a l'entitat privada, no hi ha llar municipal. Som entitat del poble per això.

Trets ideològics

Com enteneu l'educació? Concepció de l'etapa (0-6 anys)

L'aprenentatge en aquesta etapa crec que se la fan ells. Acompanyar-los, donar-los, clar tots et demanen coses diferents i s'ha d'observar molt. La observació és bàsica. És observació i acompanyar-los fins on ells et demanen, donar-los fins on ells volen. No cal ensenyar coses que no toquen, ells et demanen el que necessiten, jo havent viscut lo altre penso que d'aquesta manera et demanen mes ràpid i tot, que dir 'ara toca tots pintar...tots fer això...' i molts no

tenen interès de fer això. Si que vaig presentant propostes però són ells mateixos. Bueno ja veus, vaig treure els taps de suro i veus que els petits els fan servir per unes coses, els grans per unes altres. I pots acabar fent matemàtiques! Acaben fent ells mateixos, ells et demanen fins el que necessiten. És com les escoles que treballen per projectes, per exemple el projecte de l'aigua, pots treballar-ho tot.

Hi ha algun referent/autor/pedagogia amb la que us identifiqueu i que guien la vostra pràctica educativa?

No en tinc cap. Totes les trobo molt interessants o totes hi ha coses que m'agraden. Però de totes el que m'agafó és això, el respecte. Però no em caso amb cap.

Quina és la finalitat de la pràctica educativa en aquest projecte?

Que els nens puguin rebre a aquesta edat el que necessiten, que els papes puguin tenir als nens amb confiança en un lloc lo més semblant a casa seva i que siguin feliços, si són feliços tot lo altre ve sol, puguin pujar amb una autoestima com deu mana i si són feliços és que tot i va.

Pel que fa a quan es posen malalts, si ells són feliços i estan bé amb ells mateixos les defenses estan molt altes. Va molt més enllà de l'educació, pots arreglar moltes coses, si pugues nens feliços, bé lo que feien a casa abans, viuen estrès i han d'estar malalts per força.

També, han d'estar respectats i escoltats a nivell fisiològic, a nivell emocional pressuposat, però a nivell fisiològic han de poder tenir el seu temps, estar preparats, quan ho estiguin per treure's els bolquers per exemple.

Famílies

Quantes famílies sou? (evolució del nº de famílies amb els anys) Hi ha un límit de nens/famílies?

5 famílies, ara comença una altra, per tant 6. Al setembre vam començar amb 3. I l'any passat a St. Martí Vell érem 5, barrejats. Màxim hi hauran 10 nens a Girallunes.

Quina relació hi ha amb les famílies? Quina implicació tenen a l'escola?

Les famílies és implicació total. Llavors la part pedagògica la porto jo i llavors tota la part de funcionament la porten ells. Ells treballen per comissions, per exemple la del calendari, aquests any és més flexible perquè són poquets, però seria l'encarregat de que tots els dies estiguessin coberts, control, a final de mes mirar els torns que ha fet cada família, són dos torns per mes i llavors és una mica el control aquest, entre ells, és la seva feina.

Per exemple, la roba, pitets, llençols, tovalloles, s'ho emporta cada setmana una família diferent que ho renta, els divendres.

El menjar també, hi ha un menú establert que l'han fet ells i llavors ens repartim els dies, un dia cada un. I si es vol canviar ens reunim i mirem que.

Fem reunions entre nosaltres, en principi una mensual, però tampoc hi seguim, cada dia acabem fent reunions, venen aquí i s'acaben quedant i si hi ha algun tema ens ho diem: et va bé tal dia per fer reunió? I ens reunim i parlem del tema.

Es va proposar però encara no ho hem fet, de fer-ne una de funcionament i una més de tema pedagògic, per exemple parlar del control d'esfínters... i parlar-ne entre tots. Clar, aquest any hem enganxat, tot és nou, el que ha tingut més feina ha sigut el papa de manteniment, necessito que m'enganxis ganxos, se m'ha espatllat una cadira...

Cadascú fa el que pot, ell va dir jo sóc el 'manetes', altres fan els números.

Organització i funcionament

A Girallunes hi ha l'espai de joc (l'escoleta), l'espai famílies.

Clar a nivell de funcionament, hi ha Girallunes que no són només els papes d'escoleta, que allò tenim la tesorera, la presidenta...

No tots tenen nens a l'espai de joc, sinó que també participen a l'espai famílies... fem altres activitats on ells participen, per exemple la 'fira del joc'.

També anem adaptant les comissions depenent de les necessitats que tinguem, els nens... coses que trobem practiques.

Espai famílies

Segons l'interès dels socis i el nostre.

Fem activitats i tallers lúdics per a infants, activitats, xerrades, tallers i cursos per a joves i adults.

Grup de suport a la lactància materna

Xarxa d'intercanvi

Ara vam fer d'educació emocional i creativitat, tallers familiars de pares amb nens, un taller del dol, de l'embaràs per preparació i procés de l'embaràs, taller de mitja... i això ho organitza jo, ho em de fer entre tots però ara ho estic fent jo.

L'espai de joc és el que en diem l'escoleta.

Procés d'ensenyament i d'aprenentatge

Els alumnes s'agrupen d'alguna manera?

Barrejats, ho trobo molt important que estiguin petits i grans junts, és molt enriquidor, els petits aprenen dels grans i a la inversa. Respectant sempre el que necessita cadascú però la relació entre ells, que estiguin barrejats..

Quina és la ràtio d'alumnes per adult?

1-5. 2-10

Com s'estableixen els límits? Com es resolen els conflictes?

A través del respecte, sempre miro que ho puguin resoldre ells.

Com concebeu el joc?

Lliure, si que presento propostes però ells fan el que volen.

Infraestructures

Quin creieu que és l'entorn/espai més adequat per un bon desenvolupament i creixement dels infants?

Per mi tots els entorns són vàlids mentre tinguis un bon reforç, però per mi un entorn natural, un lloc per córrer per mi és bàsic.

Què és el que més valoreu de la ubicació on esteu?

Poder sortir, poder fer el passeig de cada dia, tampoc no estar aïllats perquè la relació social és bàsica.

Finançament

Com es finança el projecte?

Es finança amb les quotes de les famílies i fent tot lo de l'espai famílies també és per pagar despeses. Amb 8/10 nens sortirien els números però no surten.

Heu rebut suport de l'ajuntament o d'alguna altra institució de la ciutat/poble o de la comarca?

No em rebut suport de cap lloc.

Sistema educatiu actual

Quina és la teva visió/opinió de l'escola pública actual? Quina és la principal diferència entre una llar d'infants convencional i una de "lliure"?

Una de les coses principals és la implicació de les famílies, jo crec que l'educació és de les famílies, si tu tens una bona base lo altre ho pots aprendre fàcilment. Llavors tenir les famílies al dia a dia per mi és molt important.

A l'escola pública per mi hi ha escoles molt xules, com per exemple la de Bordils la manera com treballen, segons els interessos dels nens, no fan exàmens, no tenen deures. A la resta d'escola públiques, per mi es va molt i es mira als resultats i en cap moment al nen, a les seves emocions.

La diferència que veig a la de Bordils, tot i no ser escola lliure, és que aprenen a pensar, jo ho veig amb els meus fills, no te'n adones i llegeixen sols, per necessitat, ells tenen interès i aprenen a pensar, a resoldre les coses per ells mateixos.

Coneixes altres escoles/projectes, que treballen l'educació lliure i compartida? Teniu contacte amb algunes d'aquestes escoles? I amb la Xarxa d'Educació Lliure (XELL)?

Amb el que tenim més contacte és L'Erol. En vam anar a veure molts i jo estic adherit a XELL. Ens van ajudar molt a l'hora de crear el projecte. Però tot i així també es va per lliure. Tenen molt clar l'educació de 3-6 però el tema de criança encara no està molt encarrilat i com que nosaltres estem entremig no ens encasellen en lloc.

Creus que la gent/societat confia en aquests mètodes? Consideres que cada cop hi ha més consciència i respecte cap a l'educació dels infants?

Cada cop la gent s'ho planteja més. Però en quan a la societat en general es desconeix força. Però jo crec que degut a la crisi, per desgràcia molta gent s'ha hagut de quedar a casa, però cada cop hi ha més confiança, han vist que els nens a casa puguen igualment i amb llocs així semblants a casa els hi pots donar el que necessiten.

Entrevista als pares d'un nen de 2 anys

- *Quins van ser els motius que et van fer dur al teu fill/a en aquesta escola?*

Pare: Jo no crec que en sistema educatiu que hi ha actualment, primera perquè és molt conductual i no volia això pel meu fill. A part jo en el col·legi vaig tenir els meus problemes i no volia que el meu fill passés per el mateix, perquè saps que hi ha 20 nens i passen dels nens i tot es mou per objectius. A la meua etapa educativa tots els meus professors que han passat, potser 4 o 5 em van transmetre realment el què m'agradava. I clar, jo volia això pel meu fill.

Mare: Creiem que és molt important el desenvolupament de les emocions, de la personalitat, del respecte cap a ell, que tingui l'espai, que tingui temps per formar-se, per experimentar... sobretot basat en el respecte i crec que això en altres llars d'infants no es troba.

Jo per exemple vaig treballar durant anys a una llar d'infants i tenia molt clar que quan tingues un fill no el portaria mai allà. Era tot molt normativitzat, no es podia sortir res de la

norma, tot era reduir als nens a un únic patró, tot molt quadriculat, per mi era com domar als nens, que es portin bé, que facin el que han de fer i en cap moment importa el que li agradi i no li agradi, si ara ell vol fer una cosa que no toca és igual, ho ha de fer. Bueno, coses que per mi no tenen sentit, amb nens d'1 a 3 anys, i més grans encara menys. Són molt petits per començar a normativitzar, estructurar, a dir no, a etiquetar, per mi són coses molt importants que no es facin i per mi era de calaix.

Pare: Igual que el tema del menjar, per mi és molt important que no el forcin per menjar, si vol menjar que mengi i sinó no, jo ja seré a casa. Normalment a moltes llars d'infants s'obliga a menjar, a dormir... No se'ls ha de forçar.

- *Com conceps l'educació i la criança?*

L'educació i la criança per mi és un acompanyament, en el arribar a ser, al nen, al seu desenvolupament. L'educació com l'he viscut a sigut un adoctrinament, un nen es ferotge i ha d'aprendre a comportar-se com un adult, llavors, jo no tinc aquesta concepció, sinó més aviat com un acompanyament i un respecte cap a ell, cap a la seva manera de ser, cap al que vulgui fer a la seva vida, respectant-lo i alhora també posant-li límits que nosaltres creiem que són importants.

- *Què en penses dels mètodes d'ensenyament/aprenentatge que es fan servir a l'escola pública actual?*

S'especialitzen en quadricular.

- *Quina és la teva implicació en la criança/escola del teu fill/a?*

Mare: El fet de compartir amb els pares fa que comparteixis coneixements i el fet de parlar tots. És molt enriquidor perquè de tothom pots aprendre i el fet d'estar tu dins de l'escola no només tu aprens, els nens també t'agafen com un referent.

Pare: Veus també la manera de funcionar.

- *Creus que el desenvolupament del teu fill està sent positiu? Perquè?*

Pare: A partir de que el nostre fill va venir aquí, amb 1 any i 4 mesos, abans havia estat amb nosaltres, es va notar moltíssim, en un mes havia fet un avenç increïble, això de que estiguin barrejats és el millor.

- *Com ha viscut el teu entorn més pròxim el fet de portar al teu fill/a en una escola no convencional, amb una metodologia diferent?*

Pare: A vegades em sento una mica jutjat, de cares a mi no em diran res, però si que al començament, al agafar-lo tant a coll, tenir tant de contacte em deien: 'deixa'l fer, però si això ja...' i jo pensava, però si quan tingui un any ja no voldrà tant a coll, aprofito ara i ha sigut així.

Mare: Després han vist que ha sigut un nen que de seguida s'ha independitzat, que és súper autònom, que es fa entendre i això els hi ha xocat molt i clar ha sigut com un vot de confiança de dir: ostres, doncs potser no és tant com ens pensem i això sí que he notat un canvi en la meva família.

Pare: Una de les coses que em va xocar molt, un cop estava a una xerrada de criança de Gatzara i parlàvem sobre el joc i una cosa que em va xocar molt era no portar el joc perquè jo al principi amb en nostre fill sí que el portava, portava la iniciativa del joc. Però si tu li dones per exemple la carretilla, la posarà de caps, cap aquí cap allà i al final la posarà recta i sabrà fer moltes coses amb allò.

- *Quan el teu fill/a faci 6 anys tens pensat el tipus d'escola al qual assistirà?*

Mare: Per nosaltres la base és el respecte, llavors ara hi ha moltes filosofies, educació Waldorf o viva. Jo no estic tant posada amb una branca en concret, la base és el respecte cap a ell i cap a la resta. Llavors sí que amb un grup de pares estem intentant muntar una escoleta per més grans, per primària, però clar també sabem que això és difícil. Però bé, és el que ens agrada. Jo tinc una amiga que ha començat el seu fill amb 3 anys i clar ja li estan començant a posar l'etiqueta de que sí és el més mogut...el dolent... i clar simplement perquè potser no posa els límits tant aviat com potser els altres pares, si el nen vol jugar a lluitar amb un altre nen i no es fan mal perquè no pot jugar a això? i en canvi altres pares diuen: no, això no, no està bé i dius esque no deixen al seu nen expressar-se i a mi això em fa molta por perquè sé que aquestes etiquetes marquen, limiten i condicionen la teva manera de relacionar-te amb els altres, amb la teva família, amb tu mateix i amb la resta del món. I llavors això és el que m'agradaria evitar sobretot, donar-li a ell la possibilitat de fer una maduració personal, respectar el seu procés, que sé que es trobarà en conflictes, que formen part de la vida però no encabir-ho des d'un marc quadriculat en el que nosaltres hem marcat que és idoni.

Pare: A mi m'agradaria que a partir dels 6 anys fes una educació lliure, ajuntant-se un grup de pares, mirar una altra alternativa. Jo sí que estic veient, el nostre fill farà 2 anys, d'aquí als 6 falta molt però hi ha molts pares actualment que tenen fills de 6 anys i s'estan movent, per tant crec que quan en ell tingui 6 anys haurem evolucionat molt en aquest aspecte i no haurem de trencar tant perquè ja hi ha molta gent que està fent molta feina i cada cop s'aproven més d'aquests projectes, inclús en secundària s'estan fent projectes Waldorf, que s'està mirant cada cop més, jo crec que és cap a on s'ha d'anar.

- *Els límits i els conflictes com es gestionen?*

Pare: per mi és molt difícil el posar límits i el fet de no dir no a tot. Intentem no posar força límits, que ell tingui l'espai, no és tant no facis això sinó: vigila, que vagi experimentant ell

també. Els conflictes també es fa el que es pot, hi ha dies que podem estar més enfadats, si jo tinc un mal dia puc explicar-li i ell també. Que ell també sàpiga que jo puc estar enfadat, estar trist, i que ell vegi totes les emocions com algo normal, que tots ho tenim.

Mare: si, jo del que quedo parada és de la capacitat que té per veure els perills, ell perfectament veu els perills, sap les alçades, controla molt.

Trobo molt important l'acompanyament emocional, que pugui expressar tot el que sent, la ràbia i la tristesa formen part de la vida, ni el distraiem ni res, en cap moment li tallem l'emoció o li diem que no és lícit el que esta sentint.

- *Que creieu que és l'essencial amb el que ha de comptar una persona que es dedica a l'educació dels infants?*

Pare: Per mi és el respecte, que se'l respecti a ell. Si el respectes, que el deixin ser ell mateix. Tot el que hagi d'aprendre ja ho aprendrà. No li toca enganxar gomets, quin color és el blau i el vermell, li toca passar-s'ho bé, tot lo altre ja ho anirà adquirint sol.

Mare: Per mi és molt important la consciència personal, si no en tens per mi va coix, perquè el saber com estàs tu, que la teva manera també afecta als nens i a tot el sistema, per mi és la base. Les eines es poden aprendre, si hi ha el respecte i l'autoconeixença després vas agafant, hi ha milers de llibres, les eines es poden trobar, però si no hi ha consciència topes amb una paret.

I moltes vegades com a educadora poses les teves pors en l'altre i si no saps això es crea una comunicació fosca.

Entrevista a la mare d'un nen de 2 anys

- *Quins van ser els motius que et van fer dur al teu fill/a en aquesta escola?*

Nosotros habíamos estado en Barcelona en un grupo de crianza parecido a este. Nos parecía que era muy pequeño para ir a una escuela donde hubiera muchos niños y pocos educadores. Y también porque pienso que los niños tan pequeños necesitan muchísima atención, mucha presencia, mucho respeto de sus propios ritmos y he ido a ver grupos de este tipo y me gusto mucho como estaban los niños.

- *Com conceps l'educació i la criança?*

Acompañando. Los niños solo necesitan alguien que este presente y que les acompañe pero ellos ya saben lo que quieren, como hacerlo, donde buscar, tienen mucha fantasía y no necesitan tantas propuestas, ni ordenes ni castigos. Realmente no hay niños malos y Buenos,

son todos buenos pero hay algunos que están más relajados y entonces responden mucho mejor y otros que tienen que renunciar a sus necesidades muchas veces i entonces están enfadados.

Entonces si podemos hacer que no tengan que renunciar a esas necesidades, las pocas veces que necesitemos negociar con ellos, allí lo entienden, porque siempre están respetados y sabe que tiene el tiempo que necesita.

- *Què en penses dels mètodes d'ensenyament/aprenentatge que es fan servir a l'escola pública actual?*

He visto y me han contado cosas y por ejemplo había estado en otro lugar que no era una guardería oficial pero que lo habían montado dos educadores que venían de trabajar en guardería oficial y había 7/8 niños con 2 educadoras y si el niño lloraba le dejaban llorar y yo estaba observando y pensaba que no podía ser porque el niño no llora por capricho sino porque tiene una falta. Era una actitud, como si tuvieran una capa encima que no les dejaba sentir lo que los niños necesitaban. Y claro yo quiero un lugar donde las personas que están respetan y sienten los niños.

No me gusta el sistema de educación actual porque es todo evaluación, no disfrutan de lo que estudian. En cambio los que están en escuelas así los ves y son niños que saben lo que quieren, que están vivos, que saben lo que necesitan.

- *Què és el que més valors de l'escola a la que assisteix el teu fill/a?*

Muchas cosas. Por un lado el trato que tiene la educadora, súper dulce y claro con los niños y yo veo que ellos están también claros con ellos mismos, no hay manipulación ni castigo, hay lo que hay.

También el entorno, en Barcelona no era así y el necesitaba poder ir a pasear por el campo y yo creo que es muy necesario para ellos porque les hace desarrollar un montón de cosas importantes que sino luego tienes que trabajarlas con herramientas. La naturaleza nos da todo, tienen materiales, texturas, olores muy interesantes, es mucho más rico y el ambiente es mucho más relajado.

- *Quina és la teva implicació en la criança/escola del teu fill/a?*

Hacemos un turno cada semana, para mi es muy interesante porque siendo padre es un ambiente relajado donde podemos ver como se hacen las cosas de otra manera, aprender como resolver conflictos, vemos como lo hace la educadora i como ellos mismos resuelven cosas entre ellos, aunque cuando esta su mama están un poco diferentes pero lo sabemos.

A ellos les enriquece mucho tener diferentes personas, como diferentes maneras de hacer, diferentes ritmos y creo que les enriquece mucho y ven también que el mundo no es blanco o

negro, sino que hay muchas posibilidades. Y para mi es muy interesante verle como se relaciona con otros adultos.

- *Creus que el desenvolupament del teu fill està sent positiu? Perquè?*

No tengo comparación con otro tipo de escuela pero desde que está aquí seguramente ha hecho un crecimiento increíble.

- *Com ha viscut el teu entorn més pròxim el fet de portar al teu fill/a en una escola no convencional, amb una metodologia diferent?*

La idea de mis padres o de otras generaciones piensan que a los niños hay que enseñarles todo y no es verdad, ellos tienen sus ritmos y saben muy bien lo que necesitan para estar bien.

Alrededor lo normal es lo otro, pero como yo ya hice mi camino diferente antes de tener hijos pues ya tengo mi espacio creado. Mis padres ya saben que yo soy así, no comparten pero me ponen la etiqueta de alternativa, diferente y respetan.

Al principio yo notaba más el peso del exterior porque cuando eres madre de hace poco es normal que tengas inseguridad y si todo tu alrededor te dice siempre lo que tienes que hacer... porque no hay esta confianza en la intuición de cada uno, que en realidad cuando eres madre es algo muy potente, pero nunca nos han educado a respetar la intuición y a seguirla.

Pero por suerte existen proyectos como este, es un apoyo grandísimo, porque también entre familias nos apoyamos mucho.

- *Quan el teu fill/a faci 6 anys tens pensat el tipus d'escola al qual assistirà?*

Me gustaría seguir con este enfoque. Conoces el roure? Es de educación lliure, este año hacen secundaria.

Ahora están surgiendo muchas escoletes de 1 a 3 y pensamos que igual nos podemos juntar y crear una escuela para mayores, este es nuestro sueño. Es encontrar el lugar. Que cada uno aprenda a su ritmo.

- *Els límits i els conflictes com es gestionen?*

Estamos aprendiendo como gestionarlos. A partir de la escucha y del respeto. A veces es difícil porque sale automático y lo más importante para ser padres es estar relajados porque si estamos estresados no podemos estar centrados.

Que creieu que és l'essencial amb el que ha de comptar una persona que es dedica a l'educació dels infants?

Empatía, entenderles y escucharles. Porque si les escuchas ya tienes respeto, sabes lo que necesitan.

- **GATZARA**

Entrevista educadores

Dades del projecte

Nom: Gatzara

Ubicació: Girona (Salt)

Any d'inici: 2009

Nº d'educadores: 2

Historia

- *Quines van ser les causes que van donar lloc a la creació del projecte? Us heu trobat amb dificultats en algun moment o amb limitacions per tirar-lo endavant?*

Va començar al 2009, un de les educadores havia treballat a Barcelona en un projecte educatiu d'educació lliure, la Pinya i jo havia treballat també a Xantala a Barcelona. Vam veure que a Girona no hi havia res, tot estava a Barcelona i amb ganes d'engegar un projecte a Girona. Vaig enviar emails a diferent gent i ens vam ajuntar amb famílies que també tenien intenció però no va fluir del tot. Nosaltres vam començar a parlar de com volíem que fos, en què ens basaríem i vam estar un any escrivint el projecte i sentant les bases, d'on partim i que volem. A nivell de la gent, vam començar a donar veus de que estàvem en aquest procés. abans de trobar-nos amb les famílies vam començar a buscar local, vam agafar la horterera que ja estava llogada per uns coneguts i vam habilitat l'espai. A partir d'aquí es va començar a fer difusió, trobades amb famílies i fins que va arrencar al gener del 2011.

Trets ideològics

- *Concepció de l'etapa (0-6 anys)*

Entendre que les persones arribem aquí amb les capacitats per desenvolupar-nos i que fa falta que l'entorn ens ho deixi fer, un entorn que confia molt en la persona, en el nen, que respecte els interessos i els ritmes, que l'observa molt per a veure que necessita per ajudar-lo en aquest camí.

La importància de l'activitat espontània, el fet de tractar-los com a persones i respectar la seva autonomia.

- *Hi ha algun referent/autor/pedagogia amb la que us identifiqueu i que guien la vostra pràctica educativa? (Summerhill, Pedagogia Sistèmica, Rebecca Wild, Waldorf.....)*

A nivell d'autors no n'hi ha una pedagogia concreta sinó l'anar agafant de diferents autors que diuen coses que ens semblen interessants, d'autors com Pikler, Montessori, Pestalozzi, Freinet, de varius, entenent que ja fa molts anys que hi ha gent que pensa en això i treu conclusions interessants i això, no inventant res de nou sinó anar nodrint-te.

també és molt important a part de tots els pedagogs que ha dit la ella, també treure molta informació de l'evolució i el desenvolupament psicomotriu, afectiu de la mainada, tot i que hi hagi gent que ho pugui veure desfasat, nosaltres de moment veiem que quadra bastant. Llavors està clar que per exemple hi ha mainada que té interès per les lletres i els números als 3-4 anys i d'altres que fins als 7 no els té i l'escola tradicional marca un ritme per tothom igual, no entén el que necessita cadascú i nosaltres el que intentem és veure quin ritme té cadascú i respectar-lo al màxim.

- *Quina és la finalitat de la pràctica educativa en aquest projecte?*

Si observes a la mainada, una de les coses més importants per poder-los respectar, veus que en aquestes edats, dels 0-6,7 anys són moviment, activitat constant i veiem que l'escola tradicional, el que se'ls hi ofereix a aquestes edats no va per aquesta línia, que ni respecta ni escolta els ritmes, que homogeneïtza a les persones i en realitat tots són diferents. I si en edats més avançades ja es complica, amb mainada que és pur moviment, moltes coses estan pensades en com els adults volem que funcioni la mainada.

Famílies

- *Quantes famílies sou? (evolució del nº de famílies amb els anys) Hi ha un límit de nens/famílies? Quina relació hi ha amb les famílies? Quina implicació tenen a l'escola?*

Actualment, en total som 20 famílies, 15 de l'eskolé i 4 dels grup de criança.

A nivell d'evolució de famílies, el 1r i 2n any eren 3 famílies, van marxar i van venir 3 noves famílies, el 3r érem 12 famílies i aquest 16 i ara estem en 15.

A nivell del grup de criança, no et sé dir exactament perquè han anat sortint i entrant, igual hem estat 8, 6, no sé si hem arribat a ser 10, més o menys.

El grup de criança és al voltant de l'any fins els 3. Són dos activitats diferents. A l'inici de Gatzara l'Eskole encara no tenia gent i va començar el grup, llavors al principi varem arribar a fer 3 dies de grup de criança i ha anat evolucionant segons la disponibilitat, actualment fem 1 tarda.

A nivell d'implicació, quan arriben les famílies noves a Gatzara els hi expliquem que som una associació que partim de la base de l'autogestió, a nivell organitzatiu, llavors que té ganys

d'entrar-hi no ha de tenir el concepte de que pago un servei sinó que em fico en una associació i entre totes ho hem de fer tot.

La manera d'organitzar és a partir de comissions i totes les famílies que entren estan convidades a formar-hi tot i que no s'obliga a ningú. Una cosa que si que es demana a les famílies encara que hi siguin o no si la comissió d'autogestió va donant idees pues entre totes les hem de tirar endavant.

Lavors el nivell d'implicació de les famílies varia, depèn del temps, del tarannà però hi ha força implicació i també hi ha un procés en molta gent, igual alguns comencen en el grup de criança i es van familiaritzant. Partim d'una altra idea de ser una associació petita, familiar, com que estem parlant de la relació amb els petits volem que ens coneguem, que hi hagi confiança i perquè es creï vincle entre la gent també es fan excursions i festes on ens ajuntem els grups de criança i l'esKolé i fem dinars, ara hi ha una comissió que ho organitza, són famílies. I són moments de trobada de tothom.

Educadores

- *Ambdues utilitzeu la mateixa metodologia?*

La base és partir d'una relació respectuosa i donar molta importància en escoltar-los, observar-los, demanar-li's les coses, tractar-los com a persones, com ens agrada que ens tractin a nosaltres.

Respecte a com ens relacionem, vetllem perquè l'espai respongui les seves necessitats, que les relacions entre ells i els materials sigui segur, que es sentin còmodes i confiats i perquè si sentin també han d'anar agafant vincle amb nosaltres. Per això també el procés d'adaptació varia. La relació és clara, carinyosa, intentem ajupir-nos quan parlem amb ells, apropar-nos quan tenim alguna cosa a dir-li's.

- *Referents?*

Tot el que t'envolta són referents. Els principals són els pares i nosaltres també perquè passen moltes hores amb nosaltres. Per això és molt important a part de com ens relacionem amb ells, revisar-nos i veure com estem cada dia nosaltres cap a ells, com comuniquem els límits, si ho fem amb respecte o no, com acompanyem els conflictes...

És molt important aquesta revisió perquè el medi social és el que van aprenent, són els models que van aprenent i seguint, tant els de casa, com els d'aquí com els dels seus iguals. Tu els escoltes i moltes coses són gatzarenques, la manera de preguntar-se, perquè nosaltres també els hi preguntem les coses, no els hi traiem i quan tenen una situació conflictiva també, i què pots fer?

- *Com s'avaluen els seus aprenentatges? Quina dinàmica s'estableix perquè els alumnes es facin responsables del seu aprenentatge?*

Fem molta feina d'observació i de recollida d'allò que observem i a través dels reculls anem posant en comú les dues i anem veient en quin punt està cada nen i que necessita. A partir d'aquí, anar aportant més materials o el que els hi faci falta, perquè l'interès que tingui pugui evolucionar. La mirada del nen i del grup, de les necessitats.

I adaptar els espais.

A nivell curricular no hi ha res, en el que posem més atenció és en el respecte i en la nostra relació com a companyes s'estan oferint eines perquè ells es relacionin. Llavors l'atenció està aquí i lo altre és confiar en que van aprenent cada dia i ho veus, quan sorgeix l'interès si li poses coses que responguin a aquell interès, llavors l'objectiu no és que aprenguin a llegir ni a contar, ni quatre cançons...sinó que aprenguin a escoltar-se, a saber que han de ser respectats i han de respectar als altres, sentir-se capaços. I amb la confiança aquesta, que és plena, ells van aprenent, d'observar, escoltar, de preguntar, i nosaltres anem responent les preguntes que ens van fent, no hi ha cap objectiu curricular. I segur que d'aquí sortirà mainada que sabrà escriure el seu nom i d'altres que no, el de 6 potser sap fer uns castells impressionant, l'altre potser sap escriure el nom... pensant que cadascú té uns interessos.

- *Com s'estableixen els límits? Com es resolen els conflictes?*

Hi ha límits o normes que les comuniquem nosaltres que són per vetllar el respecte cap als altres, cap a un mateix, cap al material i aquestes coses són acords socials que vens amb ells sinó que segons en quines relacions culturals en que creixes assoleixes unes o unes altres, llavors passant pel projecte educatiu per on passem nosaltres, la base filosòfica basada en uns valors que és en el que basem la nostra relació educativa.

La relació educativa està basada amb uns valors, una manera d'entendre les relacions, la persona, lo social. La part social no neixes amb ella sinó que et ve de fora, per això al projecte educatiu està definit com entenem a la persona i a les relacions, de respectar la llibertat, construir-nos persones responsables, amb respecte, entre d'altres coses. Hi ha una part que si que la tens tu i la part més social que segons on et desenvolupes.

- *Què creieu que és l'essencial amb el que ha de comptar una persona que es dedica a l'educació dels infants?*

Per mi estar obert al canvi i a aprendre. Tenir ganes d'estar amb persones bàsicament i tractar-les com a persones. I estar preparat per treballar molt. Quan treballes amb persones has de

tenir una base de respecte, d'empatia, has d'entendre que el món està format per moltes realitats i si no ets capaç d'entendre-ho...

I la capacitat de revisar-te.

Infraestructures

Què és el que més valoreu de la ubicació on esteu?

Estar a espais oberts.

Finançament

- *Com es finança el projecte?*

Ara estem les dues contractades.

Les famílies paguen una quota que és la base i després el material... això si que es fa d'activitats. Però la base més forta és les quotes de les famílies.

- *Heu rebut suport de l'ajuntament o d'alguna altra institució de la ciutat/poble o de la comarca?*

L'ajuntament no ens està ajudant. Tampoc volem però fer una entitat subvencionada sinó que els recursos surtin de nosaltres i que som capaços de fer-ho, d'anar trobant les maneres, anem fent activitats, traiem diners per anar cobrint, si alguna família no pot pagar...

Altres

- *Quina és la teva visió/opinió de l'escola pública actual? Quina és la principal diferència entre una llar d'infants convencional i una de "lliure"? (mètodes...)*

Una de les coses que crec que falta a l'escola pública és que molts no tenen ganes d'estar en mainada, o amb companys/es, ni amb famílies ni a treballar en equip, llavors jo de l'educació pública em carregaria moltes coses, a nivell de l'estructura, de la burocràcia que els hi fan fer que també els hi fan fer feina molt absurda, treballar molt en omplir papers... El currículum també i la meitat de professors. Hi ha molts que tenen molta vocació. Però també n'hi ha molts que és per ells una carrera fàcil, el sou, vacances...

Educació lliure: aprendre a ser persones responsables, que l'educació lliure no és fer el que vulgui sinó som un grup de persones i em de trobar la manera de fer junts i això ser tu mateix, respectar-te i respectar als altres i a partir d'aquí doncs hi ha moltes coses, com els valors, una educació en llibertat es basa en una manera de relacionar-te amb els altres.

Per mi que pots decidir que vols fer o que no vols fer, que és bàsic i ser súper conscient d'això. I va lligada a una mirada del món desmarcada del món capitalista i desigual, injust,

per mi l'educació lliure va lligada a una mirada al món on les persones lo important i no els diners.

Una gran diferència entre l'educació pública actual és l'autoritat del professor i la mirada de l'aprenentatge des de la verticalitat. En canvi, a les escoles no convencionals la mirada és horitzontal i segons la maduració que tenen cadascun d'ells van entrant els aprenentatges.

L'educació convencional provoca estrès, por als exàmens...

- *Coneixes altres escoles/projectes, així com (Gatzara, Xantala, la Caseta...) que treballen l'educació lliure i compartida? Teniu contacte amb algunes d'aquestes escoles? I amb la Xarxa d'Educació Lliure (XELL)?*

Per mi a la XELL li falta la mirada crítica i no hi formem part, jo personalment perquè discrepo de la manera de pagar quotes. Però podríem fer perfectament coses amb ells, creiem en el que diuen.

- *Creus que la gent/societat confia en aquests mètodes? Consideres que cada cop hi ha més consciència i respecte cap a l'educació dels infants?*

Si que hi ha cada cop més gent i això és molt significatiu. També això es barreja en que hi ha les pors cap als aprenentatges formals, que és un treball que s'ha d'anar fent, acompanyant a les famílies.

Hi han dues pors jo crec, la por als aprenentatges que es pot anar treballant de lectoescriptra, mates... i anem treballant això. Aquesta por és més fàcil de passar. Però l'altre, la por al sistema, sortir-te de la norma, aquesta és més complicada perquè és més polititzada i és més d'apoderament, igual que el meu fill vull que decideixi jo no vull entrar en aquest sistema i això comporta que puguin renunciar o no.

- *Dia a dia*

El dia a dia de l'Eskolé si que té una dinàmica, per fer el pas d'estar dormint a arribar. Al cap d'una hora d'anar arribant es fa una rotllana on es posa en comú com estem, que tenim ganes de fer, quines propostes hi han. Les adultes fem una proposta cada dia de taller i a la rotllana també poden fer propostes ells. Ens basem en el moviment lliure tota l'estona, que cadascú decideixi que vol fer, nosaltres fem propostes però si volen venir venen i si no venen, tenen aquesta opció, si venen al taller també és un aprenentatge per a veure com funciona un taller, doncs que cadascun té una manera de funcionar, les seves normes i si hi estàs és perquè tens ganes de respectar-ho.

Igual venen i en realitat tenen ganes de fer una altra cosa i llavors els convidem a que facin a fer aquella altra cosa.

Entrevista mare d'una nena de 2 anys

- *Quins van ser els motius que et van fer dur al teu fill/a en aquesta escola?*

En el meu cas, precisament amb Gatzara, sóc la única que és de Salt de totes les famílies i hi ha moltes famílies que ho han buscat expressament. Jo en el meu cas, abans no m'havia plantejat això, va ser per casualitat quan la meva filla tenia 9 mesos que em van parlar de gatzara i vaig anar a fer-hi una visita, em va agradar i varem començar amb el grup de criança, dues tardes a la setmana.

- *Com conceps l'educació i la criança?*

Estar present mentre va creixent, mentre van fent la evolució, adonar-te'n de que hi has estat en els primers passos, les primeres preguntes, els primers descobriments, com es relaciona amb les altres persones... és tant bonic poder-hi ser. Que tu com a pares puguis veure això és un regal. El que m'ha passat amb Gatzara és que no és ella la que està aprenent només sinó que som tots, tota la família, per mi, potser és la diferència amb un altre lloc, perquè en un altre lloc deixes al fill i el vas a buscar.

Tot el que els hi puguis donar ara, aquests primers anys de vida, crec que és una cosa que tindran per sempre, al cervell, al cos i si mai tenen problemes miraran enrere i tindran aquest refugi, un lloc on han crescut i s'han sentit acompanyats.

- *Què en penses dels mètodes d'ensenyament/aprenentatge que es fan servir a l'escola pública actual?*

L'educació està molt maltractada, tothom està molt perjudicat. Jo hi crec amb l'educació pública, no és que la desmereixi i hi ha escoles que hi crec molt amb els projectes que tenen i els bons professionals que hi ha. Però no hi ha les eines, amb la ràtio elevada, els barracons... El que també veig és que moltes escoles, depèn del equip directiu que hi ha, son tant diferents...no hauria de ser tot en comú? Depèn del lloc on visquis et toca una o l'altre.

- *Què és el que més valors de l'escola a la que assisteix el teu fill/a?*

L'aprenentatge és familiar, potser tens pors sobre coses teves o sobre el teu fill/a i estàs allà observant i les acompanyants que són una passada, meravelloses, esperen a que tu estiguis receptiva i oberta i t'expliquen i tu n'aprens molt.

- *Quina és la teva implicació en la criança/escola del teu fill/a?*

Tots estem allà, és un lloc de trobada per tothom, tot i que ells siguin els protagonistes. Hi ha comissions. Jo estic a l'autogestió. També fem dues excursions al mes, marxem tots. Però has de tenir disponibilitat per implicar-te realment.

- *Creus que el desenvolupament del teu fill està sent positiu? Perquè?*

Molt, la manera com es comunica la meva filla, com demana les coses, és increïble, la manera de relacionar-se i expressar-se. Ella és molt autònoma i està molt orgullosa de fer-s'ho tot. I per un cantó està molt amb ella però jo crec que la base és que com més hi estàs menys necessita estar buscant l'amor de la seva mare i pot dedicar-se a investigar. Per mi això va ser la clau, si em té present, té tot l'amor que necessita, perquè jo crec que un nen els primers anys de la seva vida el que més necessita és això.

Ha estat un regal i un aprenentatge conjunt. I totes les pors que tens, vas allà i ho parles i tothom ho comparteix.

- *Quan el teu fill/a faci 6 anys tens pensat el tipus d'escola al qual assistirà?*

Cada any ho anem pensant, l'any que ve segur que continua. Però anirem pensant-ho.

- *Els límits i els conflictes com es gestionen?*

Són nens que han tingut tant de respecte i tanta confiança cap a ells... la meva filla no m'ha fet res que sigui... no és malcriada, no ha fet falta, perquè en parles i li expliques i ho entén.

El fet de que siguin lliures fa que siguin molt més responsables, tu has de decidir i ser conseqüent, tu mateix vas entenent que els teus actes tenen unes conseqüències.

- *Que creieu que és l'essencial amb el que ha de comptar una persona que es dedica a l'educació dels infants?*

Elles dues, és meravellós. Elles dues són la base. Hi ha altres experiències que són només famílies però jo crec que ha de ser molt complicat, perquè amb elles hi ha una base, uns coneixements. Et tracten amb un respecte... i a més, per exemple les valoracions, observacions de cada nen, tinc Quatre folis escrits, això on ho trobes? sobre com es relaciona el teu fill, quines coses veu...no és allò de molt apte. Això és una feinada, és vocació total, són moltes hores més fora de Gatzara les que hi dediquen. Treballen amb molt de respecte i segons el que necessita cada nen.

Entrevista mare d'una nena de 3 anys i mig

- *Quins van ser els motius que et van fer dur al teu fill/a en aquesta escola?*

Estàvem a l'altre escola a Santa Coloma de Farners i volíem fer trobades entre pares i mares i arrel d'això vàrem començar amb una educadora a Santa Coloma amb Agambar. D'alguna manera, el fet de que jo estigues amb la meva filla durant un any, hi havia d'haver una concordança amb el que seguís, una continuació amb un projecte així, que fos coherent, el tema lactància per exemple, el tema de respecte amb el seu ritme, ella estava molt amb mi. El

que es parla, com més temps està amb la mare els primers anys més seguretat li dones i després més lluny se'n va. I Gatzara i Agambar ho eren.

Nosaltres volíem anar a viure a Girona i vàrem començar amb Gatzara. Gatzara era un espai que amb la meua filla amb 2 anys que és quan jo començava a necessitar el meu espai, és l'espai que per mi més cuidada i estimada estava. Tot lo altre que a vingut de Gatzara després ha estat brutal però jo no n'era conscient. Em deixaven fer les adaptacions que calgués, vaig estar dos mesos amb ella i era un espai on jo sabia que les dues persones que estaven amb ella la cuidarien igual que amb mi, que eren brutals i tenien un projecte súper clar.

- *Quina és la teua implicació en la criança/escola del teu fill/a?*

Els models familiars i Gatzara també van a la una. També va acord amb un model social, no caler necessitat tantes coses, la manera de fer no consumista a l'extrem.

I el tema implicació és molt important, un va pel matí l'altre per la tarda... són diversos tipus de models que encaixen amb Gatzara.

Gatzara funciona per comissions. Joestic a dues comissions i la meua parella va a totes les reunions mensuals i quan hi ha les excursions intenta agafar festa, ell està treballant. La participació sempre està, la gestió per email, i ens fem molt suport entre totes les famílies, de les 16 que som molts pocs tenen aquí les famílies, no és la majoria i crec que Gatzara hi ha molta implicació i suport entre les famílies.

El que m'encanta és que hi hagi mil models de funcionar de famílies. Maneres diferents de fer, que formen part de cada família i el fet que hi hagin tants models i els nens ho puguin viure, m'encanta. Perquè jo li estic donant un model però no és l'únic, el fet de que ens veiem tant, fem assemblees, trobades.. i ella pot veure mil maneres i podrà escollir.

A més, el vincle que tenen amb els adults, són molta gent, amb maneres de parlar diferents, gustos diversos, amb moltes eines i informació de moltes coses.

Per mi son una família, súper gran i súper maca.

La implicació a Gatzara per mi, esque estan acompanyant a la meua filla a que creixi, no és que m'impliqui sinó que elles formen part de la vida de la meua filla. Jo apostaria a cegues una altra vegada en aquest projecte.

- *Com ha viscut el teu entorn més pròxim el fet de portar al teu fill/a en una escola no convencional, amb una metodologia diferent?*

Al principi amb la família ens costava, però al final es van acostumant.

Quan el teu fill/a faci 6 anys tens pensat el tipus d'escola al qual assistirà?

M'encantaria que seguís Gatzara. Però és difícil. Penso que el més important és que tinguin la base dels 6-7 anys. Si poguéssim matricular-la a 1r o 2n crec que ja tindrien prou eines. A més

a més, els projectes de primària també son molt cars. Si que em estat mirant, per exemple l'escola Nou de Quart, però has d'estar empadronat.

La qüestió és que un cop has començat no hi ha volta enrere, tal com els veus és brutal, ara que entren els petits... diuen unes coses... amb 2 anys, brutals. D'alguna manera és buscar una escola semblant. Per mi Gatzara és una escola de pares, com deia un dels pares de Gatzara.

- *Els límits i els conflictes com es gestionen?*

A mi per exemple em va costar molt la separació amb ella. Portava dos anys amb ella, molt amb ella i llavors vaig fer un treball amb les educadores.

Nosaltres com a pares també hem hagut de fer una gran feina. Un dels límits que he hagut de resoldre és la meva separació com a mare.

- *Que creieu que és l'essencial amb el que ha de comptar una persona que es dedica a l'educació dels infants?*

Les educadores són tal qual, amb mi i amb la meva filla. Elles tenen molt clar els diversos ritmes dels nens.

- **ORENETA**

Entrevista als educadors

Dades del projecte

Nom: Oreneta

Ubicació: Arbúcies

Any d'inici: 5 anys

Nº d'educadors/es: 2

Historia

- *Quines van ser les causes que van donar lloc a la creació del projecte?*

aquest és el meu 3r any que estic aquí, ja portaven 2 anys com a mare de dia (mares que cuiden de 3 o 4 nens) i aquí es van plantejar de que entrés algú i aquí vaig entrar jo, que venia d'una escola Waldorf. Però sempre des dels inicis això funciona com a assemblea, des dels inicis no es volia que fos una escola Waldorf, tot i seguir la filosofia i seguim aquest marc de referència, no estem inscrits.

- *Us heu trobat amb dificultats en algun moment o amb limitacions per tirar-lo endavant?*

que estàvem a un poliesportiu, la classe era un gimnàs. Ho havíem de moure tot, no es podien pintar parets, eren uns miralls molt grossos, els colors... bastant contrari al que diu l'educació. I l'ajuntament que era el que ens cedia l'espai, ens va cedir aquest, que estava buit i podíem adequar-lo més al que nosaltres creiem.

Trets ideològics

- *Concepció de l'etapa (0-6 anys)*

L'educació Waldorf té una concepció espiritual de l'ésser humà, ve de l'antroposofia, que és com una filosofia i d'aquesta una forma d'entendre la vida i l'ésser humà, surt una medicina, una pedagogia... i llavors l'educació està basada en aquesta concepció, espiritual, es considera l'ésser humà amb harmonia amb tot el que l'envolta. Treballem el nostre cicle d'edat, dels 0 als 7, qüestions molt bàsiques com són per exemple cuidar els sentits, perquè s'entén que està desenvolupant el seu cos físic, que està creixent, i com està desenvolupant aquest cos físic té molt a veure en com ell està captant el món, l'està captant a través dels sentits, llavors tot el que ell capta a través dels sentits forma també el seu cos físic. I també s'entén que aquest cos

físic s'està formant a través de la voluntat. La voluntat són com unes forces internes que s'estan movent a dins, que tenen a veure amb el joc, amb el moviment, fa que el nen vulgui jugar, contactar... i aquestes forces són les que estan desenvolupant aquí, el cos físic, perquè surti aquesta força i els sentits estiguin ben cuidats.

També això de la voluntat, és important la imitació, està estudiat i comprovat per nosaltres que el nen a aquestes edats una manera de moure aquesta voluntat és a través de la imitació, perquè aquestes edats imiten per naturalesa. Llavors, aquí és una de les diferències entre la XELL i nosaltres, el professor és un model a imitar, nosaltres ens passem tot el dia treballant, cosint, rentant.. el que per un nen de 3,4,5 anys tingui un sentit, que ell vegi que tu estàs fent. Per la XELL, l'adult es posa a disposició del nen, com un acompanyant, darrere el nen i aquí estem disponibles però no estem a disposició, l'adult i és present.

- *Hi ha algun referent/autor/pedagogia amb la que us identifiqueu i que guien la vostra pràctica educativa? (Summerhill, Pedagogia Sistèmica, Rebecca Wild, Waldorf.....)*

Waldorf. El que es fa el dia a dia a la classe és Waldorf. Després hi ha una professora d'eurítmia, és com l'art del so i del moviment, exercicis.

Procés d'ensenyament i d'aprenentatge

- *Els alumnes s'agrupen d'alguna manera?*

Tenim 13 alumnes entre 2 i 7 anys. Es fan dos grups i cada educador s'encarrega d'un. Un grup de 7 i l'altre de 6. Ens partim en moments perquè no fan el mateix, per exemple les cançons, pels més petits són d'una manera i pels més grans d'una altra. Lo ideal seria tenir dues classes, tot i que s'ajuntarien en molts moments perquè també és molt importants que estiguin junts, els grans aprenen dels petits i els petits dels grans.

- *Què creieu que és l'essencial amb el que ha de comptar una persona que es dedica a l'educació dels infants?*

Dins d'aquestes escoles un dels requisits pels professors és el que diuen l'autoconeixement, estar sempre formant-se a nivell personal, seguir aprenent, mai quedar-se quiet.

Una altra de les qualitats és tenir molta tendresa, crec que és la qualitat principal per l'edat i també una presència, una autoritat, que no em de confondre l'autoritat amb l'autoritarisme, és a dir, una autoritat tendre, càlida.

Infraestructures

- *Què és el que més valoreu de la ubicació on esteu?*

Tenim el bosc al darrere, tenim un hortet que ens han cedit. Funcionem molt amb els ritmes de la natura, en connexió amb la natura. Els dijous anem al bosc, anem a veure les cabres, tenen arbres per jugar...és un regal.

Tenim un raconet on anem posant tot allò que té a veure amb les estacions de l'any.

Finançament

- *Com es finança el projecte?*

A nivell d'associació no es paga res, les famílies són les que financen el projecte. Totes les persones paguen el projecte.

- *Heu rebut suport de l'Ajuntament o d'alguna altra institució de la ciutat/poble o de la comarca?*

L'ajuntament ens cedeix un espai.

Altres

- *Quina és la teva visió/opinió de l'escola pública actual? Quina és la principal diferència entre una llar d'infants convencional i una de "lliure"?*

Jo sempre dic que el tema que hi ha és que sembla que estigui tot dirigit per una espècie d'ansietat, que *'el mundo està tan xungo tan xungo que a los niños hay que enseñarles mucho y muy rapido'*. No sé quin tipus de món és aquest, aquest no és el meu món, llavors plantejo una altra manera, per mi el món no és horrorós ni em de tenir por de res y em d'educar als nens tranquil·lament, humanament. Si tu l'eduques a anar a un món que és horrorós llavors ja li hauràs d'ensenyar moltes matemàtiques... i a més l'estressaràs.

Quan li toqui a ell dirà i com ho faig jo ara, no tinc ningú que em digui com ho tinc que fer. mai ens diem: i ara què vull fer? El vull ve de la voluntat i les escoles convencionals no eduquen la voluntat, somos generaciones enteras de gente que se acomoda, yo con tener un trabajo y una familia.. què ens passa? Doncs que no tenim voluntat, que el món ens passa per sobre i no ens n'adonem. S'educa l'intel·lecto i per tant seran niños muy listos però no sabran hacer nada.

A vegades no ens parem a escoltar-nos directament, diem que hi ha aquestes opcions i - decidim.

- *Quins avantatges pot tenir pel nen/a assistir a una escola com aquesta?*

Quan siguin adults podran aportar algo al sistema, ser crítics...

- *Coneixes altres escoles/projectes que treballen l'educació lliure i compartida?*

Si, diversos projectes, per exemple l'Albada que és educació lliure d'aquí d'Arbúcies, Gatzara que n'he sentit a parlar molt, Waldorf té una a Vallgorgina, crisol, congrés d'indians, la caseta de gràcia...

- *Teniu contacte amb algunes d'aquestes escoles? I amb la Xarxa d'Educació Lliure (XELL)?*

No ens considerem escola lliure. Amb la XELL vam veure que hi havia diferències insalvables, els dos les veiem. El més important era la posició de l'adult. Però les escoles Waldorf si que estan considerades com a escoles lliures. Ara hi ha un concepte tan ampli que a tot aquest concepte li estan dient educació lliure. Però hi ha moltes pedagogies, si que hi ha moltes coses en comú en totes, també hi ha diferències que les separa, que no es volen tampoc ajuntar. Ens respectem tots, com el dia que van venir a visitar l'Oreneta, poder parlar de les similituds i de les diferències i al final la conclusió és que no podíem, per una qüestió de respecte no podíem entrar.

Entrevista mare d'un nen de 5 anys

- *Quins van ser els motius que et van fer dur al teu fill/a en aquesta escola?*

Jo sóc una de les mares que vàrem començar a fer el projecte, quan els nostres fills estaven a la panxa, érem 3.

Tinc un fill adolescent que ell va a l'escola pública. A partir de l'experiència vaig pensar que volia un altre tipus d'acompanyament i d'aquí vàrem veure que volíem crear alguna cosa, començar a néixer alguna cosa.

- *Com conceps l'educació i la criança? Com hauria de ser?*

No crec que hauria de ser de cap manera, jo penso que on arribo jo i allà on la Oreneta arribem és a intentar ser respectuosos amb una ànima que està intentant encarnar, llavors intentem que els impactes que rep aquesta ànima que siguin acurats, que pugui desplegar-se sense que li comencem a entrar materials i materials mentals aliens a quelcom tan subtil i tant gran com és aquesta ànima.

- *Què en penses dels mètodes d'ensenyament/aprenentatge que es fan servir a l'escola pública actual?*

És un tema de respecte. Hi ha com si s'hagués d'ensenyar alguna cosa al xiquet i clar jo parteixo de que aquesta ànima el que necessita és desplegar-se i anar descobrint.

No és que estigui en contra però si podem ser una mica més respectuosos i conscients amb el que l'infant vagi demanant i no amb el que nosaltres ens pensem que ha de menjar.

- *Què és el que més valors de l'escola a la que assisteix el teu fill/a?*

Quina és la teva implicació en la criança/escola del teu fill/a?

Funcionem per comissions, una assemblea on prenem les decisions. Jo en aquests moments estic a la de material i a la de primària intentant crear el projecte de continuïtat.

Primer de tot no hi ha una altra manera de funcionar, varem sorgir així, no ens varem plantejar cap altre manera, volíem la proximitat. És un aprenentatge per nosaltres.

- *Quan el teu fill/a faci 6 anys tens pensat el tipus d'escola al qual assistirà?*

El que em creat fins ara ho em de seguir creant en primària.

- *Que creieu que és l'essencial amb el que ha de comptar una persona que es dedica a l'educació dels infants?*

Amb el cor. Penso que també el haver treballat una mica que és l'ésser humà. Que pugui veure l'ésser humà, el desplegament dels 3 centres: l'energia, l'amor i la intel·ligència, per mi és essencial. Penso que lo altre ve. Si tu veus aquest ser que tens al davant d'aquesta manera llavors l'actitud serà respectuosa i serà de gaudir d'aquest desplegament i del miracle que s'està donant al davant.

- *Altre informació*

Waldorf va arribar quan va arribar l'educador. Per nosaltres era una bellesa, el cos filosòfic, té molt a veure la visió que nosaltres teníem dels nostres nadons com a éssers espirituals i llavors es va amalgamar d'una manera molt fàcil.

Entrevista mare d'un nen de 2 anys i mig

- *Quins van ser els motius que et van fer dur al teu fill/a en aquesta escola?*

En principio nos hubiera gustado hacer la crianza solo en casa pero por razones laborales y porque hay cosas que no se ve una capacitada. Entonces al estar viviendo tan cerca de escuelas diferentes, libres, viendo a madres y la educación en casa, que veía en las escuelas donde iban. Y me enteré de todo esto y al venir aquí estoy encantada. Ahora es su primer año aquí.

Y pensar que es lo que me hubiera gustado cuando era pequeña? Yo quería esto.

- *Què en penses dels mètodes d'ensenyament/aprenentatge que es fan servir a l'escola pública actual?*

La manera de enseñar no ha cambiado desde mi educación, desde la que yo tuve. No quiero que mi hijo se esté repitiendo siempre lo mismo, la manera de estudiar no ha cambiado, es todo memorización, la manera de estudiar en esta sociedad sigue siendo así.

- *Què és el que més valors de l'escola a la que assisteix el teu fill/a?*

Lo que me gustó mucho cuando llegué aquí es la tranquilidad de los niños. Muy contentos, con un nivel de energía muy bueno. No les prohíben, no les obligan y el niño puede ir más relajado.

Aquí me he encontrado con gente real, gente que puedo hablar de todo, todos somos diferentes pero hay esa sintonía, se puede hablar entre todos y vemos que todos somos vulnerables a todo. Esto me ha encantado de aquí.

- *Quina és la teva implicació en la criança/escola del teu fill/a?*

Como padres todo lo hacemos asambleario, todo el mundo hace lo que puede, cada uno según los tiempos que tenga. Y entre todos hacemos.

Creus que el desenvolupament del teu fill està sent positiu? Perquè?

Aquí nos ayudan un montón. Con mi hijo estoy super tranquila de lo que hace aquí, estoy relajada.

- *Com ha viscut el teu entorn més pròxim el fet de portar al teu fill/a en una escola no convencional, amb una metodologia diferent?*

Hay gente que te hace sectario, hay gente que no está de acuerdo. Pero es que hay que respetarlo todo, no podemos pensar todos lo mismo.

- *Quan el teu fill/a faci 6 anys tens pensat el tipus d'escola al qual assistirà?*

No sé si en un futuro voy a poder llevarlo a una escuela Waldorf total, pero hay muchas opciones. Pero seguir con la misma dirección.

- *Els límits i els conflictes com es gestionen?*

Estoy aprendiendo mucho aquí, a gestionar. Y ahora me entiendo muchísimo mejor, todo es más fácil.

ANNEX 4: DIARI D'ANOTACIONS I D'OBSERVACIONS

GIRALLUNES

24.03

Arribo a Girallunes i l'educadora em rep molt amablement, ja havíem parlat per telèfon abans. Em presento als nens, només n'hi ha 3, tot i que en són 6 els altres avui no vindran.

Anem a un dels espais interiors de Girallunes i els nens es posen a jugar. Sento que la meua arribada els trasbalsa una mica perquè estan esvarats.

Marxem a passejar per Bordils i just arriba una de les nenes que falta amb la seva mare, que passarà el dia a l'escoleta perquè està fent adaptació amb la seva filla.

13:30 entrevista educadora mentre els nens fan la migdiada.

15:00: entrevista mare i pare d'un dels nens.

01.04

11:00 Arribo a Girallunes. Tots els nens estan jugant. N'hi ha 6, avui hi són tots. També hi ha una mare que avui li toca suport. Saludo a tothom i l'educadora em rep d'una manera molt càlida.

Estem una estona d'esbarjo, juguem al pati, ens enfilem a la bici. Cada nen fa una cosa diferent, uns juguen a la sorra, d'altres estan amb l'educadora i jo estic amb alguns dels més petits i els ajudo a pujar a la bici que els hi agrada tant.

Són les 12:30 i anem a dinar. Hi ha hagut un petit conflicte entre dues de les nenes, una li ha tret la joguina a l'altre i s'ha posat a plorar molt. Tots anem a rentar-los les mans i ens seiem a taula. La nena però, segueix enfadada i no vol dinar. L'educadora està atenta a ella per alhora li deixa el seu espai perquè es tranquil·litzi i decideixi seure a taula quan ella estigui preparada. Al cap d'una estona l'educadora li pregunta a la nena si vol venir a dinar i si ja se sent més tranquil·la li pregunta si vol que la vagi a buscar allà on està la nena i ella li diu que si i es posa a dinar ben tranquil·la.

M'agrada molt el que transmet, com gestiona les situacions, deixa temps perquè es tranquil·litzi i els deixa espai, no perd els nervis i es nota que sent i li agrada el que fa.

Després de dinar toca fer la migdiada. L'educadora se'n va amb els nens a llegir un conte i a dormir. Jo em quedo a fora amb una de les nenes que sembla que està més tranquil·la si passeja i juga que si es posa a dormir. S'està adaptant a Girallunes ja que fa pocs dies que hi és.

També estic amb la mare de suport que està amb el seu fill donant de mamar.

Han vingut una pare a fer una entrevista amb l'educadora i mentrestant jo aprofito per fer-li l'entrevista a la mare de suport que hi ha avui.

A les 15:00 ja van venint els pares i jo em quedo allò fins que marxen. Tenen una relació molt propera entre tots, entre les famílies i l'educadora.

A Girallunes, he participat de la dinàmica dels dos dies, anant observant al mateix temps però he estat participant i m'he sentit molt relaxada en tot moment, l'educadora m'ha transmès molta serenitat i m'ha acollit amb molta naturalitat, això m'ha fet sentir bé des del primer moment i actuar amb fermesa.

GATZARA

16.03. Presentació de les activitats de Gatzara

Vaig assistir a la presentació de les activitats que fa Gatzara i vaig anotar algunes de les idees que es van explicar:

Mare de Gatzara: al 2009 van començar les dues educadores a partir de les seves inquietuds envers una educació lliure i respectuosa. El projecte va començar amb 3 famílies i va anar augmentant fins a 20 que som actualment.

L'associació és de pares, mares i educadors i ens definim com a Associació de Pedagogia respectuosa i compartida on fem activitats educatives i socioculturals a la natura. És una associació assembleària i autogestionada i s'organitza en comissions de treball.

Educadora del projecte: Partim de l'educació lliure. Comença a sorgir al S.XIX per la crítica al model educatiu occidental i a la massificació de les escoles.

Partim de la idea de Rousseau 'els infants no són adults en miniatura', tenen interessos diferents als dels adults. I així van anar apareixen diferents pedagogs.

Pel que fa a l'educació lliure, hi ha diferents maneres de nombrar-les: llibertària, viva, democràtica.

La relació educativa a Gatzara és horitzontal i multidireccional. Horitzontal perquè tots estem preparats per aprendre i estem acompanyant en l'espai. Multidireccional perquè la relació educativa està basada en eines de justícia social, llibertat, responsabilitat i respecte.

No es segmenten ni l'aprenentatge ni els coneixements.

La família és l'eix principal en la criança i en l'educació. Hi ha molta vinculació entre les famílies i l'espai educatiu.

El dia a dia hi ha un agrupament espontani segons els interessos dels nens.

Mare 2 de Gatzara: Com a activitats hi ha: l'Eskolé, el grup de criança i els berenars pedagògics. A l'Eskolé fem reunions mensuals i treballem un tema concret, és un espai per

nens entre 2 i 6 anys. El grup de criança es fa un cop per setmana i és per nens entre 0 i 3 anys. És un espai preparat per acompanyar als pares i mares i d'aprenentatge amb els petits. Es fa també una reunió mensual on van sortint temàtiques de maternitat, paternitat, sobre l'evolució dels fills...

Els berenars pedagògics estan oberts a tothom, per crear materials nous, perquè es gaudeixi de l'espai i per debatre temes pedagògics.

28.04

Arribo a Gatzara a les 10:30. Hi ha 10 nens i tots estan jugant, cadascun a allò que més li interessa. Una de les educadores, avisa per anar a fer la rotllana (es fa cada matí i és l'espai del bon dia on s'explica allò que vol cadascú). Fem la rotllana, només som 3 perquè els altres nens prefereixen estar fent altres coses. Estem una de les educadores, una nena i jo. Cadascuna explica el que li ve de gust, jo em presento i explico perquè estic allà, la nena crec que se sent cohibida i no diu res.

Després d'això, m'assec a un racó i em poso a observar que fan. Em sento una mica estranya perquè no sé ben bé que he de fer.

07.05

Arribo a les 9:30, només hi ha dos nens i una mare. Mica en mica van arribant les famílies amb els nens. Les famílies es queden una estona, interactuen amb els seus fills, amb les educadores i amb els altres nens. Cap d'elles marxa de seguida, només un pare que té molta pressa però totes es queden compartint una estona.

Una mare juga amb la seva filla a gronxar-se, tres mares xerren entre elles, assegudes a la taula.

Veig que hi ha molt de contacte entre la família i l'Eskolé.

Durant tota aquesta estona els nens van jugant, tranquil·lament entre ells. N'hi ha quatre que juguen amb branques i fan teatre, d'altres xerren entre ells... una d'elles està arplegant plantes per fer un ram de flors, és el mateix que feia l'altre dia, sembla que li agraden moltes les plantes.

Al mateix una de les educadores es posa a explicar un conter, primer comença amb un nen i després s'hi acaben sumant quatre més, tots asseguts al voltant del conte. Els altres segueixen jugant per l'espai.

Són les 10:30 i és el moment de fer la rotllana. L'educadora avisa als nens perquè els que vulguin vagin a fer rotllana però avui ningú en té ganes, estan molt entretinguts amb els contes i jugant.

Com a observadora, em sento molt millor que l'altre dia que vaig venir. Estic molt més còmoda en l'espai. M'assec en diferents racons, em vaig canviant i observo i anoto allò que m'interessa. No intervenc directament en la pràctica dels nens ni tampoc preguntant coses, només en algun moment puntual, però a no ser que em vinguin a dir coses i jo els hi responc, estic d'observadora, formant part de l'espai però sense participar-hi directament.

Pel que fa a les famílies, quan he arribat he saludat a totes les famílies mentre anaven arribant, he parlat amb elles i m'han transmès molt bona sintonia i calma. Entre les famílies tenen una relació molt bona. És curiós, els nens es dirigeixen als pares dels altres pel seu nom, no com a pare de tal nen.

Avui és dia de fer Hort. Els nens que hi volen anar es posen les botes d'aigua. Els altres és queden a Gatzara. Jo els acompanyo i mentre vaig traient la menta de l'hort puc anar observant i escoltant el que fan. Es posen a plantar naps i flors, els reguen i arrenquen cebes, bledes i espinacs. Sembla que els hi agrada molt l'hort, tot i que es distreuen perquè tenen un canal al costat, però s'hi impliquen molt. Aquest espai els fa estar en contacte amb la terra, conèixer els seus cicles, des de plantar una llavor fins que s'ha de collir. Després d'haver collit tornem a Gatzara.

Les educadores tenen el paper d'acompanyants en el que necessita cada nen. Elles estan per l'espai, a vegades recullen coses, paren amb els nens, interactuen... però sovint cadascuna d'elles s'asseu a un racó concret i es posa a observar i a anotar en una llibreta el que va captant. Elles no intervenen directament en el seu joc, no guien el joc sinó que estan allà presents, escoltant el que demanen i atenen el que faci falta.

Entre els nens, cadascun fa coses diferents, un es gronxa a l'hamaca, l'altre està fent rams de flors amb l'educadora, l'altre està al sorral...

ORENETA

30.04

Arribo a l'Oreneta a les 9:30. Els nens estan jugant i els mestres estan preparant l'esmorzar. Com que fan pa cada dilluns avui menjarem pa per esmorzar que han fet ells. Quan arribo saludo als nens, semblen estar una mica vergonyosos i em saluden només alguns. Els mestres em diuen que durant aquella estona hauré d'estar fent alguna cosa i em donen uns materials per cosir. D'aquesta manera, tots els adults fem alguna cosa, no estem parats, ben bé com la figura de l'adult que es mostra a l'escola Waldorf.

Abans d'esmorzar però, el mestre es posa amb els grans i jo l'acompanyo, els nens s'estiren al terra i canten una cançó.

Després d'això es renten les mans i venen els més petits amb l'altre mestre, també els acompanyo i cantem una cançó.

Crec que la meva figura avui els ha posat una mica nerviosos, una persona nova, és normal.

Després de fer els cants ens posem a esmorzar tots junts, mengem fruita i el pa que han fet.

Hem sentit una mica cohibida perquè per moments no sé com he d'intervenir.

Conforme els nens van acabant d'esmorzar van amuntegant els estris (que els netejarà el pare o mare que li toqui avui) i ens comencem a preparar per sortir d'excursió.

Marxem a caminar pel bosc, la majoria ja se saben el camí, l'han fet d'altres vegades.

Són molt curiosos, tenen molta curiositat pel seu entorn, per les plantes, els arbres... i trobo que en saben molt.

Cada cop estic més relaxada i parlo amb el mestre mentre els nens s'enfilen pels arbres. M'explica que aquest arbre és com un lloc de trobada per ells, té multitud de branques que estan a l'abast dels nens i ells s'hi enfilen i van descobrint la manera de poder passar d'un tronc a l'altre.

Després d'això anem marxant cap a l'Oreneta, ja són la 13:00 i venen els pares.

Quan arribem estan tots els pares allà a l'espai, estan recollint-ho tot i netejant-ho. En saludo a uns quants i cadascun d'ells em rep amb un somriure i em pregunta com ha anat, ja van parlar sobre que vindria a passar el dia.

Avui els hi faig les dues entrevistes a dues mares.

Pel que fa al meu paper, jo puc anar observant els seus comportaments, la manera de tractar amb ells, la figura dels mestres... però no puc estar apuntant el que vaig veient. El cas és que quan estem a l'aula, a l'espai interior, si que he d'estar fent alguna cosa, no puc només observar.

Em van explicar que per ells la figura de l'adult és un referent i per tant ha d'estar fent alguna cosa, manualitats, organitzar material... perquè els nens puguin veure-ho i seguir l'exemple.

El present treball és una investigació de tres associacions de les comarques gironines, Girallunes, Gatzara i l'Oreneta, que treballen en l'etapa d'educació infantil i que van ser creades per grups de famílies i educadors amb l'objectiu de donar un espai per als nens que fos coherent amb la seva manera d'entendre l'educació i la criança. Aquests projectes es poden concebre com a alternatius ja que tot i que no és una etapa obligatòria, han sorgit com una alternativa a l'escola convencional.

Infant

Escola lliure

Escola alternativa

Criança compartida